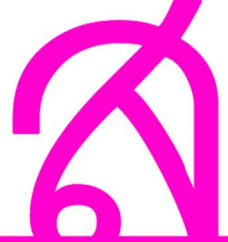

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

วารสารสหศาสตร์

วารสารสหศาสตร์ Interdisciplinary Studies Journal

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563)
Vol. 20 No. 1 (January - June 2020)

ISSN 1513-8429

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (ม.ค. - มิ.ย. 63)

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
"วารสารสหศาสตร์" ปีที่ 20 ฉบับที่ 1

วารสารสหศาสตร์

ISSN: 1513-8429

หน่วยงานที่รับผิดชอบ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศึกษาศาสตร์
ของนักวิชาการทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ และ
ศึกษาศาสตร์ ของนักวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
3. เพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารวิชาการ
4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องในสาขาสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ และ
ศึกษาศาสตร์
5. เพื่อให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ปีที่พิมพ์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563)

กำหนดออกวารสาร ปีละ 2 ฉบับ มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม

จำนวนหน้า 96 หน้า

วารสารศาสตร์

อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยอยู่ในกลุ่มที่ 2

บทความหรือข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารศาสตร์เป็นวรรณกรรม
ของผู้เขียนโดยเฉพาะคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการนำบทความไปใช้ประโยชน์
ทางการศึกษาแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

สารบัญ

บทบรรณาธิการ.....	1
-------------------	---

บทความวิชาการ

การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมืออาชีพในศตวรรษที่ 21.....	2-13
Professional Education Administration in Higher Education in the 21st Century	

สันติ งามเสริฐ

Santi Ngamsert

บทความวิจัย

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21.....	14-25
Guideline to Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century	

ภาคภูมิ มณีโชติ

Pakpoom Manechot

ศิรินา จิตต์จรัส

Sirina Jitcharat

พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข

Pannapatt Prangsrichareansuk

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.....	26-38
The Characteristics of Professional Administrators that Affect Motivation of Teacher Under Phayao Primary Educational Service Area Office 1	

วัชร จตุพร

Watchara Jatuporn

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโสตทักษะในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษาหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.....	39-52
The Study of Music Instruction for Ear Training in Graduate Studies A Case Study: Bachelor of Music Program, College of Music, Mahidol University	

พิมตะวัน ลาภวนิชย์
Pimtawan Lapwanich5

พิมลมาศ พร้อมสุขกุล
Pimonmas Promsukkul

ชาลินี สุริยนเปล่งแสง
Chalinee Suriyonplengsaeng

ปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล
Preeyanun Promsukkul

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร.....	53-67
Study of Learning Management in A Vocational Short-Course Program, Faculty of Music, Vocational Music At Polytechnic Colleges in the Bangkok Metropolitan Area	

พานุพงศ์ เพ็งเรือง
Panupong Pengruang

พิมลมาศ พร้อมสุขกุล
Pimonmas Promsukkul

ชาลินี สุริยนเปล่งแสง
Chalinee Suriyonplengsaeng

รุ่งเกียรติ สิริวงศ์สุวรรณ
Rungskiat Siriwongsuwan

The Thai Government’s Management of Migrant Workers: A Case Study of the MOU Between Thailand and Myanmar Migrant Workers.....	68-78
---	-------

Kaninnart Siriwat
Sasiphattra Siriwato

โลกทางสังคมและสัญญาณของดาราดัง.....	79-88
-------------------------------------	-------

ธีรศักดิ์ พันธุ์จริยา
Teerasak Puntujariya

ฉัตรวรรษ องค์กรสิงห์
Chatwarun Ongkasing

บทบรรณาธิการ

วารสารสหศาสตร์ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 นี้ ยังคงมีความหลากหลายของเนื้อหา ที่ครอบคลุมสภาพสังคมปัจจุบันอย่างรอบด้าน จากบทความวิชาการคุณภาพทั้ง 7 บทความภายในเล่ม มีเนื้อหาสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาทั้งบทความวิชาการ และบทความวิจัย ได้แก่ การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมีอาชีพในศตวรรษที่ 21 การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโสตทักษะในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และการศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานครที่กล่าวมาเป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ในวารสารสหศาสตร์ฉบับนี้ยังได้รวบรวมบทความที่น่าสนใจอีกหลายเรื่องให้ท่านผู้อ่านได้ศึกษาตามความสนใจ กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณผู้เขียนบทความและคณะท างานทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำ วารสารในครั้งนี้ จินลุล่วงไปด้วยดีอีกวาระหนึ่ง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้ ความเข้าใจรวมทั้งเกิดแนวความคิดใหม่ ที่ได้จากการอ่านบทความและน ำไปสร้างสรรค์ผลงานวิชาการที่เป็นประโยชน์มีคุณภาพท ำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการต่อไปกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

นาวาตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันติ งามเสริฐ¹

บทคัดย่อ:

บทความทางวิชาการเรื่องนี้ผู้เขียนมุ่งนำเสนอแนวคิดการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอย่างมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 เนื้อหาในบทความ ประกอบด้วย 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 บทนำ กล่าวถึงที่มาและความสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นการอธิบายแนวคิด การจัด การเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ คุณธรรมและจริยธรรม และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคดิจิทัล ตอนที่ 3 ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ องค์ความรู้ตามหมวดวิชาในหลักสูตร ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตอนที่ 4 การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการประยุกต์ใช้ Bartlett Model เป็นเครื่องมือใน การบริหารการศึกษา ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และเครื่องมือที่เหมาะสม ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรของสถาบัน และสภาวะแวดล้อมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และตอนที่ 5 บทสรุป

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษอย่างมืออาชีพ, ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21, อุดมศึกษา

¹ นาวาตรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันติ งามเสริฐ ตำแหน่ง อาจารย์ ฝ้ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ E-mail: santingamsert@gmail.com

Professional Education Administration in Higher Education in the 21st Century

Assistant Professor Santi Ngamsert, Lieutenant Commander²

Abstract:

The aim of this academic article is to present professional educational administration concepts in higher education institutions in the 21st century. The content of the article consists of 5 sections. Section 1, the background and the importance of Thai people development to have skills needed for the 21st century, the role of school administrators and higher education institutions in adapting to the development of learners' skills in the 21st century. Section 2, learning management for skills in the 21st century is an explanation of the concept of learning management for skills in the 21st century that focuses on the development of creative thinking skills, morality and ethics and keeping up with modern technology in the digital age. Section 3, learners' skills in the 21st century is a presentation about the knowledge and skills needed by learners in the 21st century which include the knowledge of the subjects in the curriculum, skills and desirable characteristics of learners in the 21st century. Section 4, educational administration for skills development in the 21st century by applying the Bartlett Model as a tool for educational administration including goal setting, appropriate methods and tools under institutional resource restrictions and related educational environments and finally, the conclusion is presented in Section 5.

Keywords: Professional educational administration, Skills needed for the 21st century, Higher Education

² Assistant Professor Santi Ngamsert, Lieutenant Commander Royal Thai Naval Academy E-mail: santingamsert@gmail.com

1. บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย คือ ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยมีเป้าหมายให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถรู้เท่าทันโลกในยุคดิจิทัล มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) แต่การที่ประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้นั้น คงต้องมีการปฏิรูป การเรียนรู้อย่างพลิกโฉม มีระบบการบริหารการศึกษาในรูปแบบใหม่ เช่น การเปลี่ยนบทบาทครูให้เหมาะสมต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความก้าวหน้าเป็นแบบก้าวกระโดด อีกทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนไทยในทุกช่วงวัย และยังมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต ส่งผลให้ต้องเร่งพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือ การผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและมีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน การมีทักษะชีวิตและการทำงาน การมีทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายการผลิตบัณฑิต รวมถึงการบริหารการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน เพื่อให้การผลิตบัณฑิตสอดคล้องกับความต้องการของโลกในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่หลากหลาย ต้องเป็นนักบริหารมืออาชีพ (ชัยยนต์ เพาพันธ์, ม.ป.ป.) ที่สามารถนำพาและกำกับติดตามให้ครูผู้สอนสามารถจัดการสอนได้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการพัฒนาทักษะขั้นสูงของผู้เรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนมากกว่าขั้นความจำและความเข้าใจ อีกทั้งจุดอ่อนของครูผู้สอนในปัจจุบันคือ ทักษะการสอนเพื่อพัฒนาทักษะขั้นสูงของผู้เรียน เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่ยังไม่ตอบสนองการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เท่าที่ควร และยังคงเป็นโจทย์สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

คำถามที่อาจจะเกิดขึ้นในใจของผู้อ่านหลายท่าน เช่น ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไรการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นอย่างไร การบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรดำเนินการอย่างไร และสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 อย่างไรบ้าง ดังนั้น บทความทางวิชาการเรื่องนี้ ผู้เขียนมีความต้องการที่จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเนื้อหาในบทความครอบคลุมการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 การบริหารการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการประยุกต์ใช้ Bartlett Model ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของนักยุทธศาสตร์ ในการนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติงาน โดยผู้เขียนได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการบริหารการศึกษา ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย เครื่องมือ และวิธีการจัดการศึกษา ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรของสถาบัน และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป ก่อนอื่นผู้เขียนขอเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นลำดับแรก

2. การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เน้นให้ผู้เรียนมีความฉลาด รอบรู้ มีปัญญา รู้เท่าทันโลก และสามารถสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองได้ ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสอน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้าง

นวัตกรรมได้ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และการจัดการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การส่งมอบผลผลิตสู่หน่วยผู้ใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักเสรีภาพทางวิชาการ หลักความเป็นอิสระ หลักความเสมอภาค และหลักธรรมาภิบาล (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) ตามทัศนะของผู้เขียนควรส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบ บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีความเป็นอิสระทางวิชาการ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีองค์ความรู้ทางวิชาการในแขนงต่าง ๆ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ตลอดจนสามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความเป็นเลิศในทางวิชาการและมีทักษะขั้นสูงในการประกอบวิชาชีพ สามารถตอบสนองความต้องการของภาครัฐและภาคเอกชนได้อย่างแท้จริง

สถาบันอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีหน้าที่ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) จัดการศึกษาที่คำนึงถึงเหตุผล ความคุ้มค่า และความจำเป็นของประเทศ รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาหรือการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อรองรับ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกเวลางาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะการทำงานของบุคคลในทุกช่วงวัย เน้นการสร้างเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ 2) ภารกิจด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมและเพื่อความเจริญงอกงามทางวิชาการ 3) ภารกิจบริการวิชาการแก่สังคมสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการ ให้คำปรึกษาทางวิชาการ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมแก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสังคม เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) ภารกิจด้านการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์ พิณฟู สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและของชาติ บูรณาการการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมของผู้เรียน

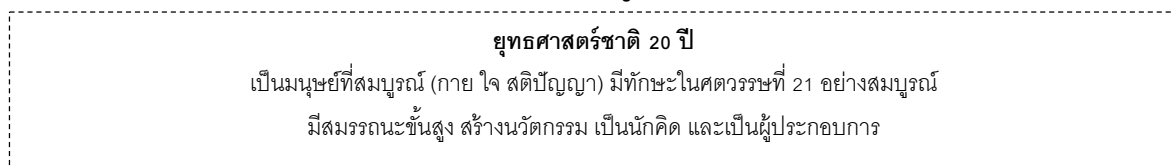
นวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) จึงมีความสำคัญกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว เกิดแรงจูงใจในการเรียน และ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น จากประสบการณ์ การสอนในสถาบันอุดมศึกษาของผู้เขียน พบว่า กลยุทธ์การสอนที่แปลกใหม่ นอกจากการยืนบรรยาย หน้าชั้นเรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว มีความอยากรู้อยากเห็น และมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น เช่น การใช้แอปพลิเคชัน (Application) ใหม่ ๆ เช่น Kahoot, Socrative เป็นต้น ครูผู้สอนจะต้องมีความตื่นตัว และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e – Learning) มากขึ้น เพื่อลดข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ด้านเวลาและสถานที่ เป็นต้น เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ซึ่งครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้ด้วยตัวเอง ตั้งแต่การบรรจุเนื้อหา การทดสอบออนไลน์ การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน เป็นต้น โดยที่ครูไม่ต้องมีความรู้ด้านการเขียนโปรแกรม นอกจากนี้ การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากโลกภายนอกสู่ห้องเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้ ดังนั้น

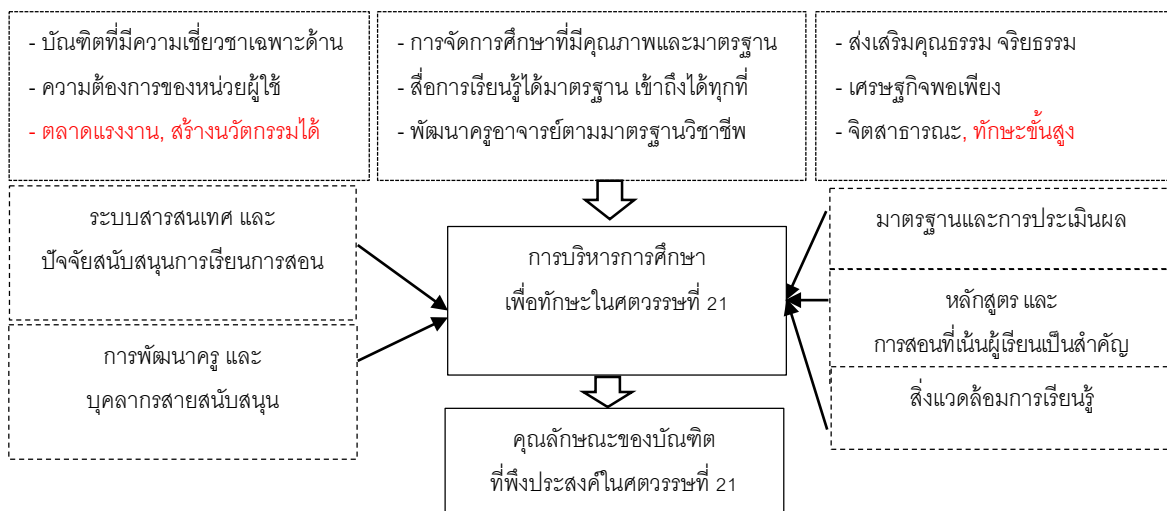
ครูสามารถทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitator) ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ครูยังสามารถสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เป็นแบบชั้นเรียนดิจิทัล (Digital Classroom) ได้อีกด้วย (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559)

ความท้าทายของประเทศไทยที่นำไปสู่ความต้องการคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เกิดจากแรงกดดันทั้งภายในและภายนอก เช่น การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 การเป็นประชาคมอาเซียน ความต้องการบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย ผู้เขียนเชื่อว่าการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จะเป็นรากฐานในการเสริมสร้างคุณภาพและความเข้มแข็งให้กับสังคมไทยในอนาคต รวมไปถึงการสร้างรากฐานความมั่นคงของประเทศไทยในทุกด้าน และเมื่อคนไทยมีคุณภาพก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างแน่นอน ดังนั้น ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษาให้ชัดเจน ว่าจะผลิตบัณฑิตอย่างไรให้ตอบสนองความต้องการของประเทศ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา ตลาดแรงงาน และหน่วยผู้ใช้ โดยเฉพาะทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ผู้เขียนได้สรุปกรอบแนวคิดการจัดเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 รายละเอียดปรากฏดังแผนภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

จากแผนภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรนำแนวทาง การพัฒนาศักยภาพคนตามที่ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษาที่กำหนดตลอดจนความต้องการของหน่วยผู้ใช้ และตลาดแรงงานในอนาคต เพื่อกำหนดเป้าหมายและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรที่ทันสมัย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐาน การพัฒนา

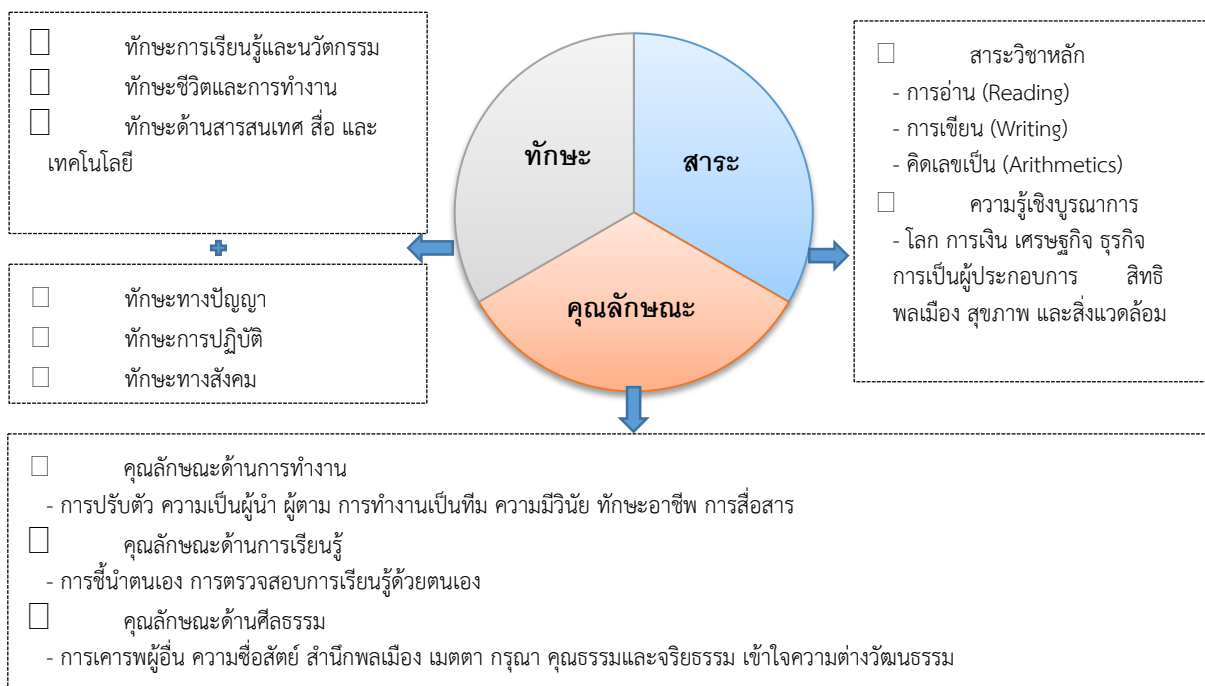
ครูอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน การพัฒนาระบบสารสนเทศ และปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามที่ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ไปแล้วนั้น ในลำดับต่อไป ผู้เขียนขอนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3. ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนตามสาระที่กำหนดในหลักสูตร ยังไม่เพียงพอสำหรับการนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายๆ ด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมโลก การปฏิวัติดิจิทัล เป็นต้น ทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ต้องการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้ ครูต้องเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดและการพัฒนานวัตกรรมของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ที่ต้องการพัฒนาทักษะขั้นสูงของคนไทย ดังนั้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะทางปัญญาของผู้เรียน (Cognitive Skills) เพื่อให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีทักษะขั้นสูง สร้างนวัตกรรมได้ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติ (Performance Skills) เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ การเรียนรู้แบบท่องจำก็คงไม่เหมาะกับการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ทักษะที่สำคัญได้แก่ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ การใช้งานระบบสารสนเทศ สื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เป็นต้น และสุดท้ายคือ การพัฒนาทักษะทางสังคม (Social Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นของบุคคลต่อการอยู่ร่วมกัน และการทำงานเป็นทีม เช่น การมีจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น (ทิตนา แหมมณี, 2557) ผู้เขียนได้สรุปทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังปรากฏตามแผนภาพที่ 2

ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

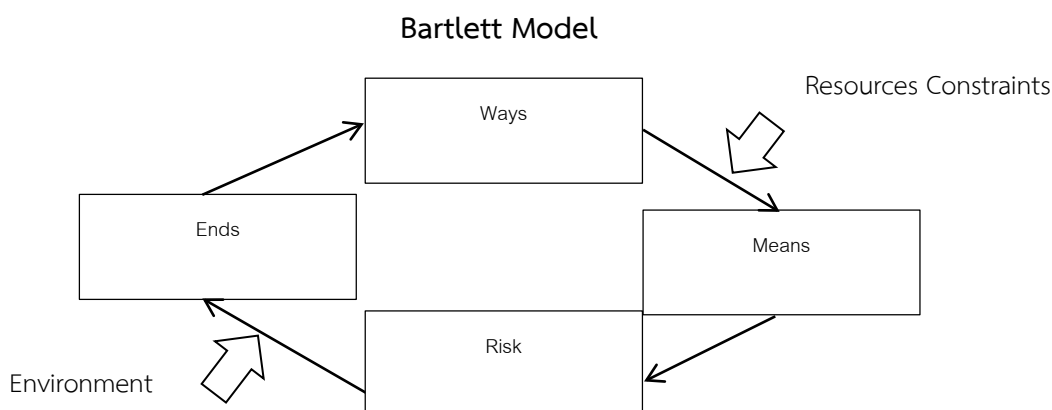
แผนภาพที่ 2 ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

จากแผนภาพที่ 2 อธิบายได้ว่า ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) สาระวิชาหลักตามหลักสูตร จะต้องเน้นทักษะการอ่าน การเขียน และการคำนวณ ตามระดับของหลักสูตร (ตรี, โท, เอก) นอกจากนี้จะต้องสอดแทรกความรู้ในเชิงบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวกับโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ การเป็นผู้ประกอบการ สิทธิพลเมือง สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู 2) ด้านทักษะ เน้นการพัฒนาทักษะขั้นสูง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และ 3) ด้านคุณลักษณะ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคือคุณลักษณะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง คุณธรรมและจริยธรรมเข้าใจความต่างวัฒนธรรม เป็นต้น

ตามที่คุณเขียนได้นำเสนอทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ไปแล้ว ลำดับต่อไป ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการประยุกต์ใช้ Bartlett Model เป็นเครื่องมือในการบริหารการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4. การบริหารการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21

บทความนี้ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการบริหารการศึกษา โดยประยุกต์ใช้ Bartlett Model ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย (Ends) วิธีการ (Ways) และเครื่องมือ (Means) การบริหารทรัพยากรของหน่วย (Resource Constraints) และการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Environment) วิธีการจัดการศึกษาจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างเครื่องมือที่ใช้จัดการศึกษากับเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนด ดังนั้นหากทรัพยากรของหน่วยไม่สามารถสนับสนุนวิธีการจัดการศึกษา ภายใต้การดำเนินการด้วยเครื่องมือที่กำหนดไว้แล้ว อีกทั้งหากสภาวะแวดล้อมส่งผลในทางลบด้วยแล้ว ย่อมมีความเสี่ยงที่การบริหารการศึกษาจะไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (กองทัพอเรือ, 2543; Paul, 2009) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำหลักการของ Bartlett Model ไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษาของสถาบันให้มีความเหมาะสม รายละเอียดปรากฏตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 Bartlett Model (กองทัพอเรือ, 2543; Paul, 2009)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดของ Bartlett Model ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างวิธีการและเครื่องมือ ภายใต้ทรัพยากรของสถานศึกษา เพื่อลดความเสี่ยงต่อการไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด รายละเอียดดังนี้

1. เป้าหมาย (Ends): คือ สมรรถนะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร สถาบันการศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายการผลิตบัณฑิตที่ชัดเจน ว่าแต่ละหลักสูตรต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะเป็นเช่นใด ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาในแต่ละชั้นปี คืออะไรบ้าง อัตลักษณ์ของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 คืออะไร โดยพื้นฐานแล้วบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละหลักสูตรจะต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรสามารถกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรเพิ่มเติมได้ตามที่สถาบันต้องการ นอกจากการกำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียนแล้ว ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติงาน เนื่องจากบัณฑิตที่มีคุณภาพย่อมเกิดจากกระบวนการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือ (Means) ที่ใช้ในการบริหารการศึกษาของสถาบัน คือ หลักสูตรการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการทบทวนหลักสูตรทุก ๆ 1 - 2 ปี เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ทันสมัย เหมาะสมกับสภาวการณ์ เทคโนโลยีในปัจจุบัน และอนาคต รวมถึงการผลิตคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21

3. ทรัพยากร (Resources) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ เครื่องช่วยการศึกษา ให้สามารถสนับสนุนกิจกรรมการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การส่งเสริมให้มีระบบสารสนเทศสนับสนุนการบริหารการศึกษาที่ง่าย ครบถ้วน และทันสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

4. วิธีการ (Ways) วิธีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีกระบวนการสำคัญที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครูอาจารย์ ผู้เขียนขออธิบายรายละเอียดในแต่ละกระบวนการ ดังนี้

4.1 การพัฒนาหลักสูตร วงรอบในการพัฒนาหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558 กำหนดไว้ คือ ให้ทุกหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (มคอ.7) ทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตรหรือทุกรอบ 5 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2558) อย่างไรก็ตามกระบวนการในการควบคุมมาตรฐานและการทบทวนหลักสูตรนั้น จะต้องดำเนินการทุกปีการศึกษา ผ่านการจัดทำรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (มคอ.7) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรผลการประเมินหลักสูตร คุณภาพการสอน และแผนการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย ซึ่งผู้บริหารจะต้องกำกับติดตามการจัดทำ มคอ.7 ของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ตลอดจนการนำผลลัพธ์ที่ได้จาก มคอ.7 มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างแท้จริง โดยหลักสูตรจะต้องเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะตามที่กำหนดไว้ในแต่ละหลักสูตร สอดคล้อง

กับความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

4.2 การจัดการเรียนการสอน จากสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้รูปแบบการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องดำเนินการ ดังนี้

4.2.1 ครูผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ สามารถนำความรู้ภาคทฤษฎีไปสู่กระบวนการแก้ปัญหา และประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ต้องการผลิตคนที่มีสมรรถนะขั้นสูง เป็นนักคิด นักสร้างนวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

4.2.2 เน้นการเรียนการสอนที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติจริง มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติควบคู่ไปกับการศึกษาภาคทฤษฎี เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศเฉพาะด้าน

4.2.3 เปลี่ยนบทบาทของครูผู้สอนจากการเป็นผู้ให้ความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีอิสระทางความคิดของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่โอกาสคิดในเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมการกำหนดองค์ความรู้และการสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง ตามที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ต้องสอนให้เขาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เลือกและคัดกรองความรู้ได้ด้วยตนเอง สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสอนให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

4.2.4 สอดแทรกการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ การมีจิตสาธารณะ คุณธรรมจริยธรรม การเคารพกฎหมาย หรือกล่าวได้ว่าเป็นการสอนให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติพื้นฐานของคนไทยนั่นเอง นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องสอนให้ผู้เรียนสามารถพูดได้หลายภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในระดับสากล ดังนั้น ครูผู้สอนเองจะต้องตื่นตัวในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของตนเอง เพื่อประสิทธิภาพในการสอดแทรกการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนในทุกสาขาวิชาที่รับผิดชอบสอน

4.2.5 ครูผู้สอนต้องใช้เทคโนโลยีการสอนที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยปัญหาของครูไทยในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต คือ ครูตามไม่ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ในขณะที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เร็วและคล่องตัวมากกว่าครู ดังนั้น ครูยุคใหม่ต้องพัฒนาทักษะดิจิทัลของตนเอง รู้จักการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสอน ต้องรู้จักการจัดเก็บข้อมูลบนพื้นที่ออนไลน์ (Cloud Storage) อุปกรณ์พกพา (Mobility Devices) และเครือข่ายสังคม (Social Network) เป็นต้น ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เนื้อหาการสอนไม่ควรยึดติดแต่ในตำราเรียน เนื่องจากปัจจุบันองค์ความรู้ต่าง ๆ สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ต และครูผู้สอนควรสอดแทรกการพัฒนาทักษะการจัดการดิจิทัลแก่ผู้เรียน (Digital Literacy) เช่น การนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน มาใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด มีความปลอดภัยและไม่กระทบสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

4.2.6 มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบเจาะลึก (Deep Learning หมายถึง จะเรียนอะไรต้องเรียนให้รู้ลึก รู้จริง รู้รอบ ไม่ใช่เรียนแค่ผิวเผิน ดังจะเห็นได้จากในอดีตที่ผ่านมา พบว่ามีการบรรจุเนื้อหาใน

หลักสูตรจำนวนมาก ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่สามารถลงรายละเอียดในเนื้อหาวิชาได้ ดังนั้น การสอนในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาและให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนควรเปลี่ยนเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของศาสตร์ด้านต่างๆ จนนำไปสู่การพัฒนาทักษะขั้นสูงได้ เช่น วิธีการสอนแบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) ที่เป็นการบูรณาการศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

4.3 การพัฒนาครูอาจารย์ในศตวรรษที่ 21 ผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวคิดในการพัฒนาครูอาจารย์ของนักวิชาการหลายท่าน สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 ใน 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติความรู้ 2) มิติทักษะและวิธีการสอน และ 3) มิติคุณธรรมและจริยธรรมของครู รายละเอียดดังนี้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2558; พินสุตา สิริรังษศรี, 2557)

4.3.1 มิติความรู้ ครูจะต้องรู้จริงในเนื้อหาวิชาที่สอน หากไม่รู้จริงแล้วก็ยากที่จะเข้าใจและถ่ายทอดในเนื้อหาวิชานั้น ๆ แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ครูยุคใหม่ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัดที่สุดคือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทำให้เกิดเครือข่ายโทรคมนาคมดิจิทัล จนสามารถเชื่อมโยงโลกในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีทักษะใหม่ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแก่ผู้เรียนได้

4.3.2 ทักษะและวิธีสอนของครูในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ดังนี้

1) ครูจะต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์ มีทักษะการทำงานเป็นทีม และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

2) ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทักษะการสอนที่หลากหลาย ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ การนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จนนำไปสู่ความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3) ครูจะต้องสามารถบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ

4) ครูจะต้องสอนให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ จนนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ด้วยตนเอง ซึ่งไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2558) ได้ให้แนวทางในการสอนแบบให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

4.1) สอนให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายได้เองว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร

4.2) สอนให้ผู้เรียนหาความรู้ได้เอง ว่าควรหาความรู้ได้จากแหล่งไหน

4.3) สอนให้ผู้เรียนสามารถคัดกรององค์ความรู้ได้เองด้วยเหตุผล และ

หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.4) สอนให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ได้เอง ด้วยการสอนขั้นตอนการวิเคราะห์ (ความสำคัญ ความสัมพันธ์ หลักการ) สังเคราะห์ และการสรุปองค์ความรู้

4.5) สอนให้ผู้เรียนสามารถตกผลึกความรู้ได้เอง ด้วยการพัฒนาทักษะในระดับความเข้าใจ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการคิดสร้างสรรค์

4.6) สอนให้ผู้เรียนรู้จักการประยุกต์ความรู้ สอนให้รู้ว่าจะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้อย่างไร

4.7) สอนให้ผู้เรียนรู้จักการประเมินการเรียนการสอนด้วยตนเอง ด้วยวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ตามหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา

4.3.3 มิติคุณธรรมและจริยธรรมของครู

1) ครูต้องเข้มแข็งและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะ และชักชวนให้คนอื่น ๆ ทำดีเพื่อสังคม และเป็นบุคคลที่ช่วยให้สมาชิกในสังคม มีแนวทางในการปฏิบัติตนต่อตนเองและสังคมในทางที่เหมาะสม

2) ผู้สอนต้องมีจิตใจดีต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย และมีความสุขในการเรียนรู้

5. สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง (Environment) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารการศึกษา เช่น จะใช้จุดแข็งของสถาบันและโอกาสที่ได้รับในช่วงเวลานั้นในการพัฒนาสถาบันอย่างไร หรือจะมีมาตรการอะไรบ้างในการลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. บทสรุป

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล การเป็นอุตสาหกรรม 4.0 การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน รวมถึงปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ คุณธรรมและจริยธรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคดิจิทัล การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นอกจากจะมุ่งพัฒนาองค์ความรู้ตามสาขาปริญญาแล้ว การเรียนการสอนต้องสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะพื้นฐานของคนไทย การสอนเนื้อหาที่จำเป็นในอนาคต เช่น ความรู้เกี่ยวกับสังคมโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ สิทธิพลเมือง สุขภาพ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษาของสถาบัน ได้แก่ การจัดการศึกษาที่เกิดความคุ้มค่า มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย การส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่ที่สถาบันกำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้และทักษะที่หลากหลาย เป็นนักบริหารมืออาชีพ เป็นผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำสูง ผู้บริหารต้องกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการบริหารการศึกษาที่ชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งในบทความทางวิชาการฉบับนี้ ผู้เขียนได้นำ Bartlett Model มาใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบในการบริหารการศึกษา อันจะส่งผลให้การบริหารการศึกษามีความชัดเจนและรอบคอบมากขึ้น ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานและการผลิตบัณฑิต การมีเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสม อันได้แก่ หลักสูตรการศึกษา ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์และการจัดสภาพแวดล้อมการศึกษาที่เหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการมีวิธีการบริหารการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุน และการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาและการวัดและการประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน การสนับสนุนระบบสารสนเทศและเครื่องช่วยการศึกษาที่เหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

บรรณานุกรม

- กองทัพอากาศ. (2543). **อพร.8101 การกำหนดยุทธศาสตร์และกำลังทางรบทางเรือ**. สืบค้น 25 มกราคม 2562, จาก <https://goo.gl/DtnR2F>
- จิตติมา กุลประเสริฐรัตน์. (2562). **นวัตกรรมการศึกษา**. สืบค้น 2 มกราคม 2563, จาก <https://bit.ly/374guxv>
- ชัยยนต์ เพาพันธ์. (ม.ป.ป.). **ผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ในศตวรรษที่ 21**. การประชุมวิชาการระดับชาติคุรุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. 301.
- ทิตินา แหมมนิ. (2557). **ปลูกโลกการสอนให้มีชีวิตสู่ห้องเรียนแห่งศตวรรษใหม่**. สืบค้น 12 ธันวาคม 2562, จาก <https://bit.ly/2OC3N6F> ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 – 2580). (2561, 13 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 35 ตอนที่ 82 ก หน้า 5
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2558. (2558, 13 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 32 ตอนพิเศษ 295 ง หน้า 10
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562. (2562, 1 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 54 - 78
- พิณสุตา สิริรังสรรค์. (2557). **การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 1: บริษัท มาตา การพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2558). **บทบาทของครูในอนาคต: เตรียมผู้เรียนให้สอนตนเองได้ต่อไป**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์**, 1 (1), 6 – 7.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579**. พิมพ์ครั้งที่ 1: พรักหวานกราฟฟิค.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)**. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2563, จาก <https://bit.ly/39hj6f>
- Paul, B.E. (2009). **Grand Strategy of the United States: A Study of the Process**. Retrieved December 20, 2018, from <https://goo.gl/GA85TW>

แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

ภาคภูมิ มณีโชติ¹, ศิริณา จิตต์จรัส², พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 2) เสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวน 332 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 1 คน และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับผู้นำ จำนวน 5 คน เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 6 คน และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 6 คน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรม การรับประโยชน์ และการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรม การรับประโยชน์ และการประเมินผลอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบ ได้แก่ ชุมชนเป็นฐาน (อพม.) มีความพร้อมในการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เสริมพลังทางความคิด ใช้ประสบการณ์ เรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีม รวมถึงมีขั้นตอน และกระบวนการ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติการ 3) การรับประโยชน์และคุณค่า และ 4) การประเมินผลค่าสำคัญ : การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

¹ นักศึกษาหลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขา การศึกษาลอตชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขา การศึกษาลอตชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³ ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. หลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขา การศึกษาลอตชีวิตและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Guideline to Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century

Pakpoom Manechot⁴ , Sirina Jitcharat⁵, Pannapatt Prangsrichareansuk⁶

Abstract

This research is use data collection of Mix method research. The research purpose were : 1) Study the conditions and the needs to Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century. 2) To Enhancement of Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century. Which data collection include, Quantitative data collection .The sampling study 332 people of Social Development and Human Security Volunteers .(SDHSV) By questionnaires, and data analyze using descriptive statistics such as Percentage, mean and standard deviation. And Qualitative data collected from the Key informants interviews of 6 people, consisting of 1 people of Social Development and Human Security Volunteers Staff. and 5 people of Social Development and Human Security Volunteers leaders for explore basic information. And focus group with 12 Key informants, consisting of 6 people of the homeless protection staff and 6 people of Social Development and Human Security Volunteers, who analyzed the data with content analysis.

The result revealed that overall, 1. Condition of Learning Participation Include, Planning, project and activities Implementation, Benefit and Evaluation at the low level. And needs of Enhancement Learning Participation Include, Planning, project and activities Implementation, Benefit and Evaluation It was found a high level. 2 .Guideline to Enhancement for Learning Participation for Homeless Protection of Social Development and Human Security Volunteers in 21st century have a elements such as Community based (SDHSV), Readiness to learn, Network learning, Empowerment, Use experience and Teamwork learning. Inclusive of Step and Process as follow 1) Planning 2) Action 3) Valuable and 4) Evaluation .

Keyword: Learning participation, Homeless protection, Social Development and Human Security Volunteers

⁴ Student of Doctor Lifelong Education and Human Development of Education Faculty , Silpakorn University.

⁵ Thesis Advisor : Associate Professor Ph.D.of Lifelong Education and Human Development of Education Faculty , Silpakorn University.

⁶ Thesis Co - Advisor : Teacher Ph.D. of Lifelong Education and Human Development of Education Faculty , Silpakorn University.

ความสำคัญและที่มาของงานวิจัย

จากการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาของประเทศไทยทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ส่งผลกระทบกับมนุษย์ทั้งเชิงโครงสร้างประชากร การศึกษา การประกอบอาชีพและรายได้ สภาพทางสังคม ที่อยู่อาศัย เนื่องจากคนไทยยังประสบปัญหาด้าน ศักยภาพ และระดับ คุณ คุณ ภาพ ชีวิต (คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งถ้าขาดการเตรียมความพร้อมหรือปรับตัวท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ จึงมีความ สุ่มเสี่ยงอาจตกอยู่ในสถานะผู้ที่ประสบสภาวะยากลำบาก หรืออาจเรียกได้ว่า “บุคคลไร้ที่พึ่ง” โดยพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.2557 กำหนดนิยามคนไร้ที่พึ่งไว้ว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและ ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การครองชีพ บุคคลที่มีฐานะยากจน บุคคลที่ไม่สามารถประกอบอาชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และจากการสำรวจจำนวนคนไร้ที่พึ่งทั้งประเทศไทย พบว่า มี จำนวนมากถึง 70,539 คน (กิมกร โดมนมกล, 2561) ที่ต้องได้รับการดูแลทั้งจากภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการคุ้มครองคนไร้ที่พิง้นั้น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) มีชื่อ ภาษาอังกฤษว่า “Social Development and Human Security Volunteers” ซึ่งในเนื้อหาบทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำย่อว่า อพม. แทนชื่อทางการ อพม.เป็นกลไกภาคประชาชนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีสัญชาติไทย รักในความเป็นจิตอาสา มุ่งทำประโยชน์ทางสังคมเพื่อส่วนรวมในระดับ พื้นที่ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ [พส.], 2558) ในปี พ.ศ.2561 มีจำนวน อพม. รวมทั้งสิ้น 97,165 คน ซึ่งกระจายตัวอยู่ใน 77 จังหวัด ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย(ข้อมูล ณ วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2561, กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม [กอส.], 2561) อพม. มีบทบาทหน้าที่ในการสำรวจและติดตาม สภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พิง้นในชุมชน เยี่ยมบ้าน ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พิง้นไปยังหน่วยงานที่ รับผิดชอบ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พิง้นเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พิง้น พ.ศ.2557 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ [พม.], 2560)

จากบทบาทหน้าที่ของ อพม. ดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพ ของ อพม. ในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ คณะกรรมการในการส่งเสริมงาน อพม. ที่มีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการ ให้ ความเห็นชอบและกำหนดหลักสูตรอบรมต่างๆ ของ อพม. เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระเบียบ เช่น การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนา ศักยภาพ การเข้าร่วมประชุม รวมถึงสำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดโครงการพัฒนา ศักยภาพประจำปี การจัดฝึกอบรมเพื่อ สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานต่างๆของ อพม. จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า การจัดฝึกอบรมจะเป็นการกำหนดจากหน่วยงานส่วนกลาง รวมถึงในการจัดการฝึกอบรมพัฒนา ศักยภาพ ไม่ สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุมให้แก่ อพม.ทุกคน อันมีข้อจำกัดเรื่องของงบประมาณ จำนวนของ อพม.ในการรับผิดชอบดูแล จึงส่งผลต่อการกำหนดจำนวน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและคุณสมบัติ อีกทั้งสภาพ ปัญหาส่วนตัวของ อพม.ในการเข้าร่วมรับการพัฒนา ศักยภาพ อาทิ การมีภารกิจงานอื่น ระยะเวลา การ เดินทาง ข้อจำกัดด้านความรู้จากรายละเอียดข้างต้น จึงอาจทำให้อพม. ขาดการมีส่วนร่วมในการออกแบบการ พัฒนา ศักยภาพของตนเอง และเพื่อนสมาชิก ให้พร้อมเป็นอาสาสมัครที่มีทักษะความสามารถในการ ติดต่อสื่อสารที่ดีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ไขปัญหา การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน สภาพสังคมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นฐาน สอดคล้องต่อสภาพปัญหา

และความต้องการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างการเรียนรู้ ซึ่งมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (2556) ได้สรุปหลักการจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาทักษะทางความคิด วิเคราะห์(ทริลลิง Trilling, 2009 อ้างถึงใน พงษ์ลิขิต เพชรผล, 2559)

ด้วยความสำคัญของการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต บทบาทหน้าที่ที่หลากหลายของอพม. ประกอบกับยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับ อพม.ผู้วิจัย จึงเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ อพม.และเพื่อนสมาชิก ได้พัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในขั้นตอน 1) วางแผนการเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการในการเรียนรู้ 2) การปฏิบัติการเพื่อจัดโครงการหรือกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ 3) การรับประโยชน์เพิ่มพูนความรู้ เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น และ 4) การประเมินผลเพื่อพิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างการเรียนรู้ในพื้นที่เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของอพม. และสมาชิก ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เกิดการพึ่งตนเอง สมานสามัคคี พัฒนางค์กร บทบาทและหน้าที่ ส่งเสริมความเข้มแข็งในการเรียนรู้ของกลุ่มอพม.ในฐานะเป็นชุมชนของอาสาสมัครผู้มีจิตสาธารณะจิตอาสาในการทำงานช่วยเหลือสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ของอพม. และสมาชิกในศตวรรษที่ 21 เป็นการใช้องค์ความรู้พื้นฐานในการเรียนรู้ โดยผู้วิจัย นำทฤษฎีการมีส่วนร่วมของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ปิยธิดา ปาลรังษี, 2557) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การลงมือปฏิบัติหรือการดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาสภาพ ความต้องการ และแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21

นิยามศัพท์

1. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หมายถึง การวางแผน วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ การปฏิบัติการดำเนินงานจัดโครงการและกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ การรับประโยชน์เพิ่มพูนความรู้ เห็นคุณค่าของตนเอง ผู้อื่นและมีความภาคภูมิใจ และการประเมินผลพิจารณาความก้าวหน้าและผลสำเร็จ

2. สภาพ หมายถึง สภาวะปัจจุบันในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสถานการณ์ ลักษณะวิธีการส่งเสริม

3. ความต้องการ หมายถึง ความคาดหวังแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21

4. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สภาพความต้องการ และแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดองค์ประกอบ ขั้นตอน และกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21

5. ศตวรรษที่ 21 หมายถึง ยุคปัจจุบันที่ส่งเสริมการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แลกเปลี่ยนข้อมูลใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ยึดหลักประชาธิปไตย มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย พึ่งตนเองและเครือข่าย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวม 6 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(อพม.) จำนวน 1 คน และ อพม. ที่มีคุณสมบัติเป็นผู้นำในระดับพื้นที่ ประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี หรือเคยได้รับรางวัลจากการเป็นอพม. โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) รวม 332 คน โดยใช้สูตรคำนวณของยามานะ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ไว้ที่ระดับ .05 และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ประกอบด้วย การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากเลือกจังหวัดที่มีจำนวนอพม. สูงสุดใน 3 อันดับ ปี 2561 จำนวน 4 ภูมิภาคละ 1 จังหวัด ประกอบด้วย ภาคเหนือ : จังหวัดเชียงราย, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดศรีสะเกษ, ภาคกลาง : จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และภาคใต้ : จังหวัดสงขลา

3. จัดสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 12 คน เพื่อเสนอสภาพ และความต้องการ รวมถึงแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จำนวน 6 คน มีคุณสมบัติเป็นผู้นำหรือตัวแทน และมีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 2 ปี ในระดับพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 6 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดละ 6 คน ซึ่งประกอบด้วย อพม. จำนวน 3 คน และเจ้าหน้าที่ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน 3 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

4. ส่งแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาตลอดชีวิต อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง สาธารณสุข การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคมทำการประเมินความเหมาะสมในการปฏิบัติการ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. สภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 พบว่าจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวม 6 คน พบว่า การจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพจะมีหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้ดำเนินการหลัก เนื่องด้วยนโยบายของผู้บริหารมีความต้องการให้ อพม.มีความสามารถในการเป็นเครือข่ายและกลไกเพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง ตามบทบาทและหน้าที่ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมให้ความรู้ ร่วมพัฒนาศักยภาพ ติดตามข่าวสาร ส่งเสริมกิจกรรมในลักษณะจิตอาสา ร่วมปฏิบัติงานที่ศูนย์ประสานงานของอพม.ในระดับอำเภอ ได้รับการส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจากกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการเข้าร่วมโครงการจัดระเบียบคนไร้ที่พึ่งและคนขอทาน ปฏิบัติหน้าที่กับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และมีความต้องการให้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยจัดขึ้นภายในชุมชน ใช้ความต้องการของอพม. เป็นฐานร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาของตนเอง และนำเสนอ คัดเลือกเรื่องที่สมาชิกสนใจร่วมกัน และกำหนดโครงการ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อฝึกประสบการณ์ พัฒนาแนวคิดในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ความรู้ด้านระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงให้อพม. ที่ขาดโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมเข้าร่วม

จากการสอบถามความคิดเห็นของ อพม. รวม 332 คน พบว่า อพม. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69.00 อยู่ในช่วงอายุ 46-50 ปี ร้อยละ 24.10 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 75.60 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ร้อยละ 39.50 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 85.20 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 39.20 มีประสบการณ์ในการทำงานเป็น อพม. อยู่ในช่วง 1-5 ปี ร้อยละ 32.20, 6-10 ปี ร้อยละ 24.10 และ 11-15 ปี ร้อยละ 16.60 รวมถึงดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัคร และจิตอาสาขององค์กรต่างๆ อาทิ อสม., จิตอาสาพระราชทาน วปร.904 , กษาด , อพปร. รวมถึงได้รับประโยชน์จากการเป็น อพม. อาทิ การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ ร้อยละ 74.10 ประกาศเกียรติคุณ อพม.ดีเด่นประจำปี ร้อยละ 15.40 พิจารณาแต่งตั้งเป็น อพม.กิตติมศักดิ์ รับวุฒิบัตรและเข็มกิตติมศักดิ์ ร้อยละ 2.10 และให้ความคิดเห็นต่อสภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมสภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม.ในศตวรรษที่ 21	สภาพ			ความต้องการ		
	$\bar{x}$	SD	แปลความ	$\bar{x}$	SD	แปลความ
1. การวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1.74	0.98	น้อย	4.48	0.68	มาก
2. การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรม หรือแสวงหาทรัพยากร	1.77	0.96	น้อย	4.45	0.67	มาก
3. การรับ ประโยชน์ การยอมรับ รางวัล ประกาศนียบัตร ความรู้	1.74	0.97	น้อย	4.44	0.68	มาก

4. การประเมินผล พิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ	1.76	0.99	น้อย	4.44	0.70	มาก
เฉลี่ย	1.75	0.97	น้อย	4.45	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ การวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรมหรือแสวงหาทรัพยากร การรับประโยชน์ การยอมรับ รางวัล ประกาศนียบัตร ความรู้ และการประเมินผลพิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ ภาพรวม ($\bar{x} = 1.75$, $SD = 0.97$) อยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ การวางแผน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การปฏิบัติการดำเนินโครงการและกิจกรรมหรือแสวงหาทรัพยากร การรับประโยชน์ การยอมรับ รางวัล ประกาศนียบัตร ความรู้ และการประเมินผลพิจารณาความก้าวหน้าและความสำเร็จ ภาพรวม ($\bar{x} = 4.45$, $SD = 0.68$) อยู่ในระดับมาก แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้น รวม 6 คน พบว่า ควรเปิดโอกาสให้อพม.มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การรับประโยชน์ และการประเมินผล ส่งเสริมปัจจัยการเรียนรู้จากหน่วยงานต้นสังกัด หรือในท้องที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องต่อสภาพปัญหา และความต้องการ ใช้บริบทชุมชนและสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ มีความต่อเนื่อง โดยให้อพม.เป็นผู้จัดประสบการณ์และร่วมเรียนรู้ มีความหลากหลายของวิธีการทำงาน และอพม.ระดับผู้นำหรือได้รับรางวัล และประสบความสำเร็จเข้าร่วมกำหนดแนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนรู้จากการสอบถามความคิดเห็นของ อพม. รวม 332 คน พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญใน การพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ ประยุกต์ใช้ สร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ไขปัญหา คิดเป็นร้อยละ 81.90, ใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ ให้อิสระทางความคิด และการกระทำ คิดเป็นร้อยละ 81.60, นำประสบการณ์ไปใช้ในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ตามแผนที่ร่วมกันกำหนดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 81.30, องค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 78.90, จัดในพื้นที่ชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ประสานงานของอพม. / ศาลาตำบล / หอประชุมอเนกประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 78.30, ส่งเสริมให้บุคลากรของ อพม. ร่วมเป็นวิทยากร ร้อยละ 77.70, การระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 76.80, ส่งเสริมกิจกรรม การเรียนรู้ที่กระตุ้นให้มีการฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 72.90, อพม. และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 71.40 และส่งเสริมระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 62.30 จากการจัดสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 12 คน เพื่อเสนอผลสภาพ และความต้องการ รวมถึงแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ จากการสัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม เพื่อระดมความคิดเห็นเสนอแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ฯ พบว่า หลักการควรให้ความสำคัญกับ อพม. ในฐานะผู้ที่อยู่ในชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสแสดงศักยภาพ ความสามารถ รวมถึงใช้ทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน และเสนอแนวทาง ได้แก่ ควรจัดภายในพื้นที่ชุมชนที่ตนเองและสมาชิกรับผิดชอบเพื่อความสะดวกในการรวมตัว ทำกิจกรรม ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ประสานผู้เชี่ยวชาญ หรือวิทยากรของหน่วยงาน ภาคีเครือข่าย ร่วมกันถ่ายทอดประสบการณ์ รวมถึงจัดหา อพม. ที่มีประสบการณ์สูงหรือเคยได้รับการฝึกอบรมด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งร่วมเป็นวิทยากร เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เพิ่มพูนองค์ความรู้ในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมในบทบาทของอพม. โดยร่วมกันกำหนดสถานการณ์เกี่ยวกับปัญหาของคนที่พึ่งที่มีปัญหาซับซ้อน ฝึกปฏิบัติจริง และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่

ให้การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ ในด้านการเขียนโครงการพัฒนาแนวคิดและเพิ่มบทบาทในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม. สรุป จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 6 คน การสอบถามความคิดเห็นของอพม. จำนวน 332 คน และสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำแนวทางส่งเสริมฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังตารางที่ 2 หน้าถัดไป

ตารางที่ 2 สรุปแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	ขั้นตอน	กระบวนการ
1.ชุมชนเป็นฐาน (อพม.) 2.มีความพร้อมในการเรียนรู้ 3.สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 4.เสริมพลังทางความคิด 5.ใช้ประสบการณ์ 6.เรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีมงาน	1.การวางแผน	1.1 อพม.ประสานเครือข่าย เชิญวิทยากรทบทวนองค์ความรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง, วิธีการใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ เช่น โปรแกรมข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคม (Social Map ,Family Data) 1.2 แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิธีการแสวงหาความรู้ 1.3 ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ 1.4 จัดตั้งทีมงาน/กลุ่ม แบ่งหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 1.5 จัดประชุมทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและนำเสนอแผน
	2.การปฏิบัติการ	2.1 อพม. ประสานเครือข่ายดำเนินจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.2 เตรียมความพร้อมกิจกรรมการเรียนรู้/เขียนโครงการกิจกรรมแสวงหาทรัพยากร เชิงบูรณาการทั้งภายในและนอกชุมชน/ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนผู้สนใจเข้าร่วม 2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งเป็นฐานการเรียนรู้ตามแนวคิดการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 2.4 ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิคการช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง ตามขั้นตอนการช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาทางสังคมโดยใช้สถานการณ์จำลอง นำวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเป็น สื่อการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศให้เกิดการมีส่วนร่วม/ ลงมือกระทำจริง/ใช้ปัญหาเป็นฐาน/ฝึกการแก้ไขปัญหา / และนำระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศต่างๆ เป็นสื่อ การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการค้นคว้าข้อมูล เขียนโครงการการเรียนรู้ (Project Based Learning) เพื่อพัฒนาความคิด และนำเสนอเป็นแผนผังทางความคิด
	3.การรับประโยชน์และคุณค่า	3.1 อพม. ประสานเครือข่ายร่วมจัดนิทรรศการแสดงผลงาน 3.2 แบ่งกลุ่มระดมความคิด ออกแบบการแสดงผลงาน 3.3 จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานการจัดการเรียนรู้ และใช้ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อทางสังคม 3.4 ประชาสัมพันธ์/เชิญชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วม มอบใบประกาศนียบัตร รางวัล สนับสนุนทรัพยากร องค์กรสื่อท้องถิ่นนำเสนอข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ รวมถึง

		สถานศึกษาในพื้นที่นำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเป็นหลักสูตรของชุมชน
	4.การ ประเมินผล	4.1 อพม. ประสานเครือข่ายจัดสนทนากลุ่มประเมินผล 4.2 นำเสนอผลการจัดการเรียนรู้ 4.3 แบ่งกลุ่มร่วมกันทบทวน พิจารณา องค์ประกอบของการจัดการ เรียนรู้ 4.4 นำเสนอผลการประเมิน และวางแผนทาง พัฒนาปรับปรุง

อภิปรายผล

1. สภาพ และความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จากการวิจัย พบว่า อพม. จำนวน 332 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 46-50 ปี มีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ทำไร่ สวน ประมง และปศุสัตว์ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท มีประสบการณ์ในการทำงานเป็น อพม. อยู่ในช่วง 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี รวมถึงดำรงตำแหน่งเป็นอาสาสมัคร และจิตอาสาขององค์กรต่างๆ ได้แก่ อสม., จิตอาสาพระราชทาน วปร.904 ,กาชาด ,อพปร. สภาพข้อมูลทั่วไปในประเด็น เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ สอดคล้องกับ มนธิรา ธาราเวชารักษ์ (2558) พบว่า อพม.ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท และประเด็นด้าน อายุ และประสบการณ์ สอดคล้องกับ จริยา แดงวันสี (2556) พบว่า อพม.มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีจากการวิจัย พบว่า สภาพการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 21 อยู่ในระบับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อพม. ได้รับการดูแล ส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องในการกำหนดหลักสูตร นโยบาย วิธีการ เนื้อหา ลักษณะการจัดกิจกรรม รวมถึงเป็นผู้ดำเนินหลัก จึงอาจทำให้อพม.ขาดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับ มนธิรา ธาราเวชารักษ์ (2558) พบว่า อพม.ได้รับการส่งเสริมบทบาทจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.)มากที่สุด รองลงมา คณะกรรมการส่งเสริมงานอพม. (กอพม.) และกองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม(กอส.) ความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อพม.มีความต้องการได้รับการส่งเสริมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนสมาชิก สอดคล้องกับ จริยา แดงวันสี (2556) พบว่า อพม.มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน คือ ด้านความรู้ และมีความต้องการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนความรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ระดับมากที่สุด

2. แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมแนวทางส่งเสริมฯ นี้ ขึ้นตอน และกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการการรับประโยชน์และการประเมินผล เป็นการเปิดโอกาสให้อพม. และสมาชิกได้มีส่วนร่วมพัฒนาความคิดสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของตนเองและเพื่อนสมาชิกในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สภาพ และความต้องการในการเรียนรู้เป็นฐาน พัฒนาทักษะทางความคิดวิเคราะห์ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และลงมือกระทำ ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูล แบ่งปันประสบการณ์ ยึดหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กำหนดทิศทางการพัฒนาความรู้ที่มีลักษณะเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ และมีโครงการกิจกรรม วิธีการ โดยใช้เนื้อหาสาระด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และ

เทคนิคการเรียนรู้ต่างๆ และจากการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีความหลากหลายให้เกิดการพัฒนาความคิดเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติงาน พึ่งพาตนเอง กลุ่มเพื่อนอพม. และเครือข่าย ร่วมกันค้นหาและใช้ทรัพยากรภายในพื้นที่ มีความภาคภูมิใจเห็นคุณค่าของตนเอง และได้พิจารณาความก้าวหน้าผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม. ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชุมชนเป็นฐาน (อพม.) เนื่องจากการตั้งอยู่บนฐานสภาพปัญหา และความต้องการของ อพม. สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะนำพาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) มีความพร้อมในการเรียนรู้ เนื่องจาก สถานการณ์ผู้บริหารมีความต้องการให้อพม. เป็นกลไกในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมถึงสภาพความต้องการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับมาก สะท้อนได้ว่า อพม.ตระหนักและเห็นความสำคัญเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ สอดคล้องกับ พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์ (2559) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน 3) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เนื่องจากการให้องค์กรต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่มีส่วนร่วมเพื่อความหลากหลายของประสบการณ์ และเป็นระดมทรัพยากรในการจัดการและเรียนรู้ สอดคล้อง จากการศึกษาของ เอกชัย พุทธสอน (2556) พบว่า การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่ คือ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนในสังคม 4) เสริมพลัง ทางความคิด เนื่องจากการใช้วิธีการเรียนรู้แบบระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนากระบวนการทางความคิดวิเคราะห์ กลั่นกรองพิจารณาของ อพม. เปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล เรียนรู้ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับ ภักดีรัตน์มุขย์ (2561) ในประเด็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น มีการระดมความคิด 5) ใช้ประสบการณ์ จากการวิจัยพบว่า อพม.มีประสบการณ์สูง ได้แก่ 6-10 ปี และ 11-15 ปี รวมถึงมีบทบาทหน้าที่จากการเป็นเครือข่ายขององค์กรต่างๆ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในมีส่วนร่วมพัฒนากิจกรรมและการเรียนรู้ให้กับอพม.ที่มีประสบการณ์น้อย อาทิ ช่วง 1-5 ปี รวมถึงชุมชนที่เข้าร่วม และ 6) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม/ทีม เนื่องจากการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อพม.มีการพัฒนาตนเอง ปรับตัว เรียนรู้และทำงานร่วมกับสมาชิก สอดคล้องกับ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2556) กล่าวว่า หลักการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ควรให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบันของผู้เรียน และควรให้ความสำคัญในการเรียนรู้แบบร่วมมือ

สรุป ภาพรวมแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องในเชิงทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ปิยธิดา ปาลรังษี, 2557) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การลงมือปฏิบัติหรือการดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในมิติของการพัฒนาอพม. มีความสอดคล้องกับ นพพร ทิพวงศ์ (2552) พบว่า ควรส่งเสริม อพม. ให้มีกระบวนการที่เพิ่มความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ และทิศทางการทำงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงสร้างความพร้อมให้ อพม.ในการทำงานโดยการจัดโครงการ กิจกรรมอบรมฝึกทักษะเฉพาะด้านเพื่อเสริมคุณลักษณะความสามารถของอพม.ให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคม และประชาชนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการด้านการพัฒนาสังคม และแนวทางส่งเสริมฯ นี้มีความสอดคล้องกับยุคศตวรรษที่ 21 ดังที่ จอห์น แนสบิท (Naissbitt, J., 1984 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555) กล่าวถึงสังคมยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นยุคสังคมข่าวสาร มีการใช้เทคโนโลยี เน้นการพึ่งพาตนเอง เน้นระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เกิดการ

จัดการที่เน้นเครือข่าย เป็นยุคสมัยที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือร่วมดำเนินการ เน้นการพึ่งพาตนเอง

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

1. อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) และสมาชิก ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการวางแผน วิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการ กำหนดวิธีการปฏิบัติการดำเนินงานจัดโครงการและกิจกรรม รับผิดชอบต่อเพิ่มพูนความรู้ เห็นคุณค่าของตนเอง และพิจารณาผลสำเร็จ ในการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

2. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรให้การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ รวมถึงอุปกรณ์ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพยากรต่างๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของอพม. เป็นการสร้างแบบอย่างที่ดีในการช่วยเหลือสังคม ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนหรือผู้ที่สนใจอยากเข้าร่วมโครงการอพม.เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2560-2564). กรุงเทพฯ.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2558). คู่มือการฝึกอบรมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) พุทธศักราช 2558. กรุงเทพฯ.
- กองกิจการอาสาสมัครและภาคประชาสังคม. (2561). จำนวนอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี พ.ศ.2561. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). สืบค้น 08 เมษายน 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- จริยา แดงวันสี. (2556). บทบาท หน้าที่ตามภารกิจของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพพร ทิพวงศ์. (2552). การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยธิดา ปาลรังษี. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวโดยชุมชน อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ลิขิต เพชรผล. (2559). การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของความเป็นพลเมือง (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัทธนันท์ รชตะไพโรจน์. (2559). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

- รักดี รัตนมุขย์. (2561). *Thailand 4.0 ตอบโจทย์ประเทศไทย ? " มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ก้าวข้ามกับดักประเทศ 3.0 "*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ภิรมกร โดมมมงคล. (2561). *การคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงความยุติธรรมของคนไร้ที่พึ่ง ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนธิรา ธาราเวชรักษ์. (2558). *การส่งเสริมการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคม และ ความ มั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พ.ศ.2557* (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). *รายงานฉบับสมบูรณ์การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูป การศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2555). *โลกาภิวัตน์ศึกษา หน่วยที่ 1-5* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ ของครูในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11(3), 179-191.*
- เอกชัย พุทธสอน. (2556). *แนวโน้มการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

วัชร จตุพร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพ เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน และเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 1,093 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และค่าถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร 2) ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน 3) มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ 4) มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม 5) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา 6) มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ และ 7) ใช้ระบบคุณธรรม จริยธรรม ในการพิจารณาผลงาน 2. แรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) ความรับผิดชอบ 3) ลักษณะของงาน 4) การได้รับการยอมรับนับถือ และ 5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน และ 3. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของครู โดยรวมได้ร้อยละ 45.3 มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ 2) มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ และ 3) มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม โดยได้สมการพยากรณ์คะแนนดิบและสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ (แรงจูงใจในการทำงาน) = $2.032 + 0.355$ (มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์) + 0.331 (มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ) - 0.188 (มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม) และ $Z_{\text{แรงจูงใจในการทำงาน}} = 0.470$ ($Z_{\text{มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์}}$) + 0.507 ($Z_{\text{มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ}}$) - 0.278 ($Z_{\text{มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม}}$)

คำสำคัญ: ผู้บริหารมืออาชีพ คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ แรงจูงใจ แรงจูงใจในการทำงานของครู

¹อาจารย์ประจำ สาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

The Characteristics of Professional Administrators that Affect Motivation of Teacher Under Phayao Primary Educational Service Area Office 1

Watchara Jatuporn²

Abstract

The purpose of this research was to study the characteristics of professional school administrators, to study the motivation for teacher work in schools and to study the characteristics of professional administrators that affect the motivation of teachers under Phayao primary educational service area office 1. Used quantitative research methods. The population was 1,093 teachers in schools under Phayao primary educational service area office 1. The sample consisted of 260 teachers in schools under Phayao Primary Educational service area office 1. The instrument used in the research was a questionnaire to analyze data with statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment of correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The results showed that; 1. Characteristics of professional school administrators under Phayao primary educational service area office 1, in overall and in each level, at a high level in descending order including; 1) have the right personality to be an executive 2) take creative initiative to develop all aspects 3) have skills in command diagnosis 4) have vision, can set policies, and plan the strategy appropriately. 5) Being a leader of change and development, 6) having academic knowledge and management science, and 7) using the morality and ethics system to consider the work. 2. Motivation of teacher work in schools under Phayao primary Educational service area office 1, in overall and in each level, at a high level in descending order including; 1) Success at work 2) responsibility 3) Job characteristics 4) Recognition and 5) Career advancement. 3. Characteristics of professional administrators affecting teachers' motivation under Phayao primary educational service area office 1, overall, 45.3 percent of the teachers' work motivation can be predicted with 3 aspects, including; 1) have academic knowledge, management science 2) have skills in command diagnosis, and 3) have vision, can set policies, and plan the strategy appropriately. By obtaining the raw score prediction equation and the forecasting equation in the form of standard scores as follows; (Teacher work motivation) = 2.032 + 0.355 (having academic knowledge and management science) + 0.331 (have skills in command diagnosis) - 0.188 (have vision, can set policies, and plan the strategy appropriately) and $Z_{\text{Teacher work motivation}} = 0.470 (Z_{\text{having academic knowledge and management science}}) + 0.507 (Z_{\text{have skills in command diagnosis}}) - 0.278 (Z_{\text{have vision, can set policies, and plan the strategy appropriately}})$

Keyword: professional administrators, professional administrators' characteristics, motivation, work motivation of teachers

² Lecturer in Education, School of Education, Phayao University

คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

วัชร จตุพร³

บทนำ

ความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถครองคน ครองตน และครองงานได้อย่างสมดุล เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่ในการนำนโยบายของผู้บริหารสู่การปฏิบัติที่แท้จริง คือ ครูผู้สอน ฉะนั้นนโยบายต่าง ๆ รวมถึงแนวทางการบริหารต้องมีความชัดเจนและสามารถนำสู่การปฏิบัติได้ ครูในปัจจุบันไม่ได้มีภาระแค่การจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่จะถูกบังคับไปด้วยกฎเกณฑ์และภาระแฝงอื่น ๆ ตามมา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการทำงานของครู รวมถึงรู้จักการมอบหมายงานที่เหมาะสม คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครู หากผู้บริหารขาดคุณสมบัติความเป็นผู้นำก็จะขาดความน่าเชื่อถือจากครู และครูจะขาดแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ ปัจจุบันมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) พบว่าผู้บริหารในยุคใหม่ควรประกอบไปด้วย การมีวิสัยทัศน์ ความสามารถทางวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี เป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นนักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวกให้ผู้ปฏิบัติงาน เป็นตัวแบบที่ดี และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมีนวัตกรรมการต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะยุคใหม่ของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ (Weigel, 2012, Avis Gaze, 2016, NASSP, 2013 อ้างถึงใน ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) พบว่า ผู้บริหารควรมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจ คือ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล การบริหารองค์การ บริหารงานบุคคล การทำงานเป็นทีม ด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การกำหนดทิศทางขององค์กร การรับรู้ไว การตัดสินใจ มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อสถานศึกษาและการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูแต่จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษายังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เช่น ผู้บริหารขาดเทคนิคและเทคโนโลยีการบริหารที่ดี ขาดเทคนิคการเป็นผู้นำ ขาดเทคนิคการแก้ปัญหาการใช้กระบวนการกลุ่มในการบริหารหรือการบริหารบุคลากรในสถานศึกษาให้มีส่วนร่วม และขาดเทคนิคการกำกับ ดูแล นิเทศและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีที่ส่งผลต่อการทำงานและการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูให้ความสำคัญเนื่องจากจะส่งผลต่อการทำงานของครูทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากผู้บริหารถือเป็นผู้นำที่ครูต้องให้ความไว้วางใจและมอบหมายให้เป็นผู้นำพาองค์กรในด้านต่าง ๆ หากผู้บริหารขาดคุณสมบัติดังกล่าวย่อมทำให้ครูขาดความเชื่อมั่นขาดกำลังใจในการทำงานไม่มากนัก

แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำงานได้อย่างมีความสุข หากครูได้รับแรงจูงใจที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและสมรรถนะของครู งานด้านต่าง ๆ ที่ครูได้รับมอบหมายทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งของครู คือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์

³ อาจารย์ประจำ สาขาการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ของผู้บริหารที่ครุมีความไว้วางใจและพร้อมที่จะเดินร่วมทางไปด้วยกันในการพัฒนาการศึกษาขององค์กรของตน เนื่องจากครุมีหน้าที่มากกว่าการจัดการเรียนการสอนเพราะครุต้องมีการทำวิจัย การดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษารวมถึงการจัดโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและต้องมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมชุมชนต่าง ๆ ด้วย ยกตัวอย่างโครงการ เช่น โครงการโรงเรียนสุจริต พุทธศาสตร์ วิทยาศาสตร์น้อย สถานศึกษาสีขาว โรงเรียนปลอดสารเสพติด การเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของครุหน้าที่ที่ต้องดำเนินการอยู่ไม่น้อย และจากข่าวสารด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏพบว่าเงินเดือนของครุหรือสวัสดิการของรัฐไม่ได้มีมากมายเทียบกับความต้องการของครุ หากครุขาดแรงจูงใจที่ดี ที่เหมาะสมอาจทำให้คุณภาพการทำงานของครุลดลงหรืออาจเป็นสาเหตุให้ครุต้องปรับเปลี่ยนสายอาชีพใหม่และผู้ที่มีความสามารถก็จะหลีกเลี่ยงการเข้ามาสู่อาชีพครุซึ่งเป็นอาชีพที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรของชาติในอนาคตได้ จากการวิจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครุในสถานศึกษาของ ศุภลักษณ์ ตรีสุวรรณ (2548) พบว่า อันดับต้นๆของแรงจูงใจในการทำงานของครุ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครุกับผู้บริหาร และอรรถณ ตูจินดา (2544) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครุ พบว่า ยังอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น แต่ครุยังต้องการให้ผู้บริหารและครุมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สื่อให้เห็นถึงความสำคัญและปัญหาของการสร้างแรงจูงใจและคุณลักษณะของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจของครุ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 มีจำนวนทั้งหมด 85 โรงเรียน แต่มีโรงเรียนขนาดใหญ่เพียง 1 โรงเรียนเท่านั้น นอกจากนั้นเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ ขนาดของโรงเรียนแสดงถึงจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็กย่อมหมายถึงมีจำนวนครูและนักเรียนน้อย แต่ภาระงานด้านต่าง ๆ ของการเป็นสถานศึกษาไม่น้อยเมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ ครุยังต้องดำเนินการในทุก ๆ ด้านของการจัดการเรียนการสอนรวมถึงภาระเสริมด้านต่าง ๆ จึงทำให้ครุสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดพะเยา เขต 1 ต้องรับภาระในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมากขึ้น ถ้าครุขาดแรงจูงใจหรือขาดความเชื่อมั่นในความมั่นคงของอาชีพครุ และอาจส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพก็เป็นที่ตั้งนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำในการสร้างแรงจูงใจให้ครุในการปฏิบัติงานการเรียนการสอน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ครุรู้สึกถึงความมั่นคงและความมีศักดิ์ศรีในอาชีพครุพร้อมที่จะร่วมพัฒนาการศึกษาไทยในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วต่อไป ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่จะช่วยส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจแก่ครุในโรงเรียน โดยเฉพาะในจังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องการผู้บริหารที่มีคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพอยู่จำนวนมากที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครุ จึงได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำสู่การปฏิบัติในการนำไปใช้กับโรงเรียน ในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพ
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานครุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

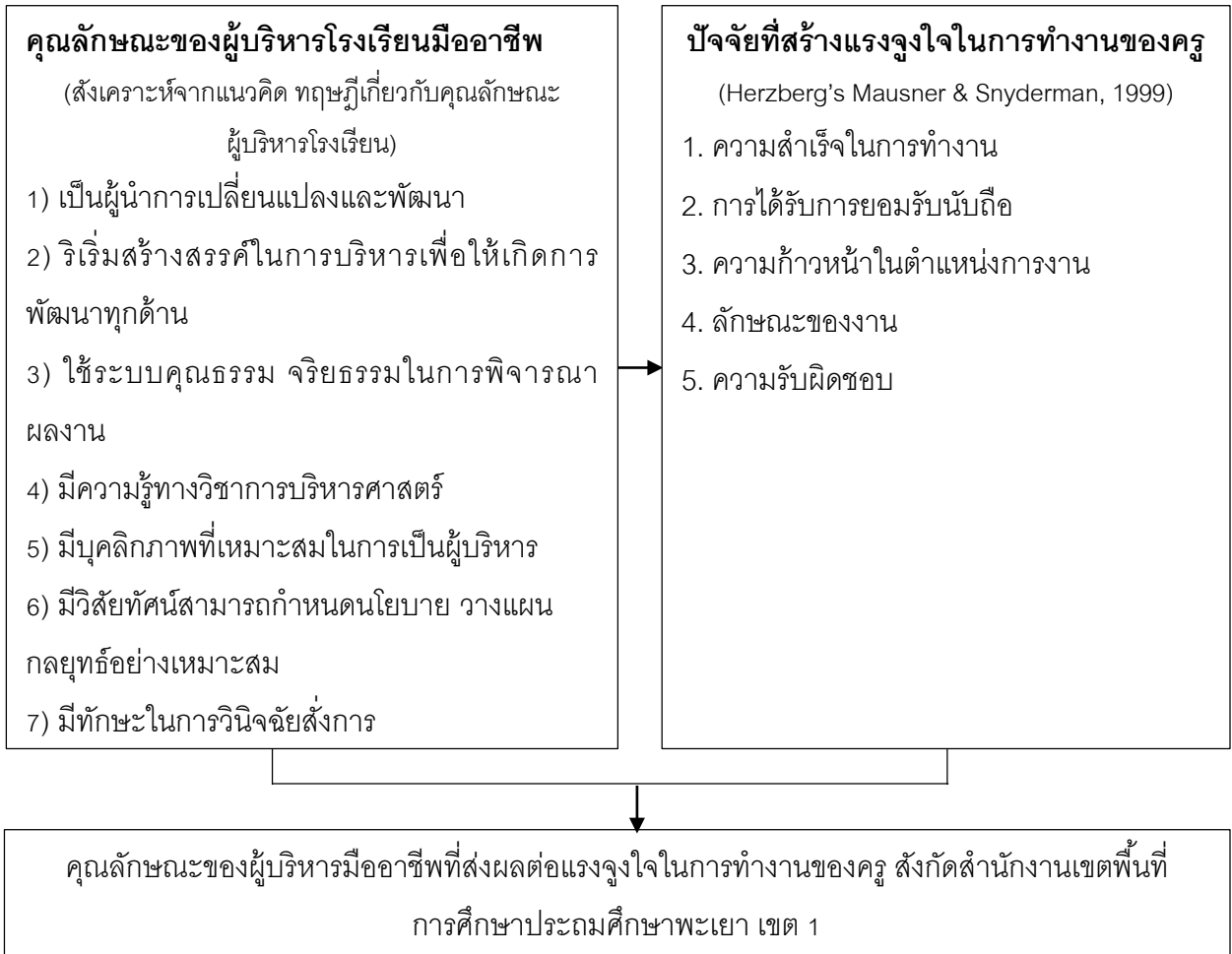
การศึกษาวินิจฉัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้ ประชากร คือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 85 โรงเรียน ทั้งหมด 1,093 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 303 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชากรตามตารางของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนในแต่ละช่วงชั้นต่อจำนวนประชากรทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดทำหนังสือและประสานงานกับสถานศึกษาเพื่อส่งแบบสอบถาม แบบซองเปล่าพร้อมติดแสตมป์ไปพร้อมกับแบบสอบถามเพื่อส่งกลับ ได้ส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 303 ฉบับ 2) คัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.80 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อและทั้งฉบับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และทั้งฉบับ เท่ากับ 0.984 และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ 0.976

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามกลับคืนได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา 2) ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) ลงรหัสข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ 4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และค่าการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพ คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่ 1) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา 2) ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน 3) ใช้ระบบคุณธรรม จริยธรรม ในการพิจารณาผลงาน 4) มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ 5) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร 6) มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม และ 7) มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ จากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร รองลงมา คือ ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน และมีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารพยายามนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารเป็นผู้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมพัฒนาองค์กรอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปในทางที่ดี และผู้บริหารส่งเสริมความสามารถและศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชา

2) ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และผู้บริหารมีความคิดเชิงบวก

3) ใช้ระบบคุณธรรม จริยธรรม ในการพิจารณาผลงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารพิจารณาผลงานจากความประพฤติของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลหรือใช้ระบบคุณธรรมในการบริหารและพิจารณาผลงาน ผู้บริหารให้ความเสมอภาคและความเป็นกลางในการพิจารณาผลงาน และผู้บริหารพิจารณาผลงานจากความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา

4) มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ผู้บริหารมองเห็นเห็นความเชื่อมโยงการศึกษา กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและชุมชน และผู้บริหารมีความรู้หลักทฤษฎีและเทคนิคการบริหารที่หลากหลาย

5) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีบุคลิกด้านการแต่งกายเหมาะสมตามกาลเทศะ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างดี และผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในตนเอง

6) มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีการบริหารงานและมีข้อมูลที่ทันสมัยเสมอ ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และผู้บริหารมีการคาดการณ์ล่วงหน้าและมองไกลอยู่เสมอ

7) มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารกล้าที่จะตัดสินใจในการทำงานและการสั่งการ ผู้บริหารตัดสินใจภายใต้ข้อมูลที่เพียงพอเสมอ ผู้บริหารตัดสินใจด้วยเหตุและผลและใช้วิจารณ์ญาณในการสั่งการ และผู้บริหารสามารถตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

2. แรงจูงใจในการทำงานครูในโรงเรียน แรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน 4) ลักษณะของงาน และ 5) ความรับผิดชอบจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน รองลงมา คือ ความรับผิดชอบ และลักษณะของงาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1) ความสำเร็จในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ มีความพอใจเมื่อทำงานได้สำเร็จ สามารถทำงานได้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย และมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

2) การได้รับการยอมรับนับถือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ได้รับการชมเชยและไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานเมื่อทำงานได้สำเร็จ เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในความสำเร็จในองค์กร และผลงานเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน

3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ มีโอกาสได้เข้ารับการอบรม ประชุม เพื่อเพิ่มพูน

ความรู้และพัฒนาความสามารถของตนเอง มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่ทำเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในองค์กร และได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและหน่วยงานให้ศึกษาต่อได้

4) ลักษณะของงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมดเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ทราบจุดมุ่งหมายของงานที่ทำอย่างชัดเจนก่อนทำงานนั้น และงานที่ทำช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ใหม่ และทักษะความชำนาญ ซึ่งชอบและไม่เบื่อหน่ายต่องานที่ได้รับมอบหมาย และมีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ในการทำงาน

5) ความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมดเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ พึงพอใจในหน้าที่และให้ความสำคัญกับกิจกรรมส่วนรวมของโรงเรียนทุกกิจกรรม พยายามมีส่วนร่วมทำงานกับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานอย่างเต็มที่ และมีอิสระในการทำงาน การคิดและแก้ปัญหาอย่างเต็มที่

3. คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

1) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment of correlation coefficient) ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำถึงปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร และด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า คู่ที่มีค่าความสัมพันธ์กันมากที่สุด 3 ลำดับ คือ มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการกับการได้รับการยอมรับนับถือ รองลงมา คือ มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์กับการได้รับการยอมรับนับถือ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหารกับการได้รับการยอมรับนับถือ ส่วนคู่ที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสมกับลักษณะของงาน

ตารางที่ 1: แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพกับแรงจูงใจในการทำงานของครู

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y
X ₁	-	.883**	.645**	.707**	.659**	.526**	.461**	.411**
X ₂		-	.682**	.745**	.716**	.586**	.536**	.472**
X ₃			-	.709**	.726**	.489**	.477**	.449**
X ₄				-	.788**	.581**	.607**	.616**
X ₅					-	.614**	.661**	.535**
X ₆						-	.848**	.425**
X ₇							-	.556**
Y								-

*p< 0.01

2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของครูโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูด้านที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ รองลงมา คือ มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการซึ่งมีผลทางบวก และมีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสมมีผลทางลบ โดยตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการทำงานของครูได้ร้อยละ 45.30 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.032 + 0.355(X_4) + 0.331(X_7) - 0.188(X_6)$$

$$\hat{Z} = 0.470Z_{x4} + 0.507Z_{x7} - 0.278Z_{x6}$$

ตารางที่ 2: แสดงการวิเคราะห์หาปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
	B	Std. Error	Beta		
มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ (X ₄)	.355	.044	.470	7.982	.000
มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ (X ₇)	.331	.059	.507	5.606	.000
มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม (X ₆)	-.188	.060	-.278	-3.149	.002
R = .673, R Square = .453, Adjusted R Square = .447, Std. Error of the Estimate = .33145					

* p< 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. **คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพ** จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในเรื่องการแต่งกายเหมาะสมตามกาลเทศะ ซึ่งสอดคล้องกับ นฤชยา นนทะโยโส (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กิตติภักษ์ กนกธาดาสกุล (2546, หน้า 84-86) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะผู้บริหารมีอาชีพตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารและครูมีทัศนะว่าผู้บริหารมีคุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีการสร้างบุคลิกภาพด้านภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือแก่ผู้พบเห็นและเนื่องจากหลายโรงเรียนในจังหวัดพะเยามีการสร้างเอกลักษณ์ในการแต่งกายด้วยชุดท้องถิ่นของผ้าภาคเหนือโดยเฉพาะข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ข้าราชการครูก็เช่นเดียวกัน และอีกสาเหตุหนึ่งคือจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก จำนวนโรงเรียนในเขต 1 มีเพียง 85 โรงเรียน ซึ่งถือว่าไม่มากนัก ส่วนใหญ่จำนวนครูในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนน้อย เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้บริหารและครูต้องร่วมมือร่วมใจในการทำงานโดยผู้บริหารจะ

เป็นผู้นำในการทำงานในทุก ๆ เรื่อง จึงทำให้ครูเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพในทุกด้านและเป็นบุคคลที่คอยเป็นตัวแทนของครูในการช่วยเหลือและการนำพาครูในการจัดการเรียนการสอนและการนำองค์กร

2. แรงจูงใจในการทำงานครูในโรงเรียน จากผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ชันนดา โตใหญ่ดี (2554, หน้า 74-75) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของครู กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ผกามาศ สมัครการ (2554, หน้า 46-48) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานของครูในกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs theory) ที่มองว่าความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากระดับต่ำสุดไปยั้งระดับสูงสุดซึ่งระดับสูงสุด คือ ความสำเร็จ เป็นความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self – actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล แสดงให้เห็นว่าครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความต้องการแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความสำเร็จในการทำงาน เนื่องจากครูในปัจจุบันถือเป็นอาชีพข้าราชการที่ต้องปฏิบัติหน้าที่และบทบาทในหลายๆ อย่าง ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน งานเอกสารวิจัย งานบริหารจัดการห้องเรียน งานให้คำปรึกษาต่าง ๆ และสิ่งสำคัญนอกจากบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ครูต้องมีภาระหน้าที่ในการดูแลครอบครัว สิ่งสำคัญจำเป็นหลักจึงเป็นรายได้ของครู ซึ่งรายได้หลัก คือ เงินเดือน การขึ้นเงินเดือนของข้าราชการต้องดูที่ผลการประเมินการทำงาน และระดับของการขึ้นเงินเดือนคิดเป็นร้อยละ ดังนั้นความสำเร็จของการทำงานย่อมมีผลต่อการประเมินผลงานและมีผลต่อการเลื่อนขึ้นเงินเดือน หากครูประสบความสำเร็จในการทำงานก็จะได้รับความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน กลายเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือ มีกำลังใจในการทำงานเต็มที่และจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่ทำหยาบมากขึ้นจากผู้บริหาร สิ่งเหล่านี้จึงทำให้ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและแรงจูงใจในทุก ๆ ด้านก็อยู่ในระดับมาก

3. คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment of correlation coefficient) ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพกับแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naileand Selesho (2014) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของการเป็นผู้นำในการสร้างแรงจูงใจพนักงาน เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำ และวิจัยนี้ตั้งใจที่จะสร้างบทบาทของลักษณะความเป็นผู้นำในการสร้างแรงจูงใจให้พนักงาน (ครู) ในการมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนจากการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงาน เมื่อผู้นำมีภาวะผู้นำและมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นผู้นำจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อมั่นในการทำงานและจะก่อให้เกิดกำลังใจหรือมีแรงจูงใจในการทำงานเพราะเชื่อว่าผู้บริหารมีความยุติธรรมในการตัดสินผลงานและเชื่อว่าถ้าครูทำงานร่วมกับผู้บริหารที่มีคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพความสำเร็จในงานและความก้าวหน้าของครูจะเกิดขึ้นตามมา และจากการวิเคราะห์หาปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ

ทำงานของครู โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู คือ มีความรู้ทางวิชาการ บริหารศาสตร์ เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาการและเป็นองค์กรที่ต้องมีความน่าเชื่อถือด้านวิชาการ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารเพื่อนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ และปัจจุบันโรงเรียนแต่ละแห่งต้องมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาการ เช่น การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การแข่งขันในกิจกรรมวิชาการต่าง ๆ เพื่อสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน ถ้าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ด้านวิชาการ ด้านบริหารจะทำให้โรงเรียนนั้นเป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจแก่ผู้รับบริการ โดยเฉพาะในจังหวัดพะเยาที่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กผู้บริหารจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการด้านวิชาการจึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูมากที่สุด คือ การมีความรู้ทางวิชาการ บริหารศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปภาพรวมของการวิจัย ดังนี้ ผู้บริหารควรประกอบไปด้วยคุณลักษณะมืออาชีพ 7 ประการ ได้แก่ ได้แก่ 1) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา 2) ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน 3) ใช้ระบบคุณธรรม จริยธรรม ในการพิจารณาผลงาน 4) มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ 5) มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร 6) มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสม และ 7) มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ แรงจูงใจในการทำงานของครูควรประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน 4) ลักษณะของงาน และ 5) ความรับผิดชอบ และคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูมี 3 ประการ ได้แก่ มีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ รองลงมา คือ มีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการซึ่งมีผลทางบวก และมีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์อย่างเหมาะสมมีผลทางลบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จะนำผลการวิจัย “คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู” ไปใช้นั้น ควรมีกระบวนการในการพัฒนาและการอบรมผู้บริหารใน 2 ด้าน ที่ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์และส่งผลต่อกัน คือ ด้านมีความรู้ทางวิชาการบริหารศาสตร์ และมีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ เพื่อพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานของครูให้ดียิ่งขึ้น

2) ผู้บริหารโรงเรียนที่จะนำผลการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูไปใช้นั้น ควรมีความเข้าใจเรื่องผู้บริหารมืออาชีพและแรงจูงใจในการทำงานพร้อมกับเปิดใจยอมรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครู และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพข้อที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก คือ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหาร ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้าน และมีทักษะในการวินิจฉัยสั่งการ ถ้าผู้บริหารพร้อมที่จะพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวนี้ จะทำการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประสบความสำเร็จในการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครู

3) ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักในเรื่องการสนับสนุนความสำเร็จในการทำงานของครูโดยการสนับสนุนให้ครูได้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานตามความเหมาะสม และเป็นธรรม ควรมีการสั่งงาน

ที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จได้ เพราะผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครูที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความสำเร็จในการทำงาน ถ้าผู้บริหารต้องการให้การดำเนินการของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องบริหารจัดการให้ครูได้รู้สึกว่าได้ทำงานแล้วมีความก้าวหน้า มั่นคง และจะประสบความสำเร็จ จะทำให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงาน ถ้าผู้บริหารนำผลการวิจัยด้านแรงจูงใจของครูดังกล่าวไปใช้จะทำให้ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเป็นการสอบถามเฉพาะครู อาจทำให้ได้ข้อมูลเฉพาะความคิดเห็นของครูหากมีการวิจัยในครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods Research) ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ คือ มีการเก็บข้อมูลและการสัมภาษณ์ ประชุมสนทนากลุ่ม เป็นต้น จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นและควรทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารด้วยว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับแรงจูงใจในการทำงานของครูจะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อมาเปรียบเทียบระหว่างความคิดเห็นของครูและผู้บริหารต่อไป

2) เนื่องจากการวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน แต่ในสภาพการทำงานคุณลักษณะของผู้บริหารอาจส่งผลต่อการทำงานในหลายๆด้าน ดังนั้นควรจะมีการศึกษาในประเด็นอื่นๆ นอกจากแรงจูงใจในการทำงานของครู เช่น คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของครู หรือคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุค 4.0 เป็นต้น จะทำให้ได้ข้อมูลในมิติต่าง ๆ มากขึ้น

3) เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพมีทั้งหมด 7 ด้าน แรงจูงใจในการทำงานของครูมีทั้งหมด 5 ด้าน หากจะทำให้ผลการวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์มาก ควรศึกษาวิจัยในแต่ละประเด็นของคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ และแรงจูงใจในการทำงานครู เช่น “รูปแบบการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมในการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ” หรือ การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของผู้บริหารมืออาชีพ” หรือ การพัฒนาทักษะในการวินิจฉัยสั่งการเพื่อประสิทธิผลของการดำเนินงานสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ” หรือ “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานของครู” เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิตติลักษณ์ กนกธาดาสกุล. (2546). การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- ชนันดา โตใหญ่ดี. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการทำงาน ของครู กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559, มกราคม-มิถุนายน). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(1).
- นฤชยา นนทะโยโส. (2556). คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- ผกามาศ สัมครการ. (2554). *แรงจูงใจในการทำงานของครูในกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย 40(2) สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภลักษณ์ ตรีสุวรรณ. (2548). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม* (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- อรพรรณ ตูจินดา. (2544). *พฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Herzberg, F. B. (1999). *The Motivation-hygiene theory*. New York: Penquin Book.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determination sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*, 30(3), pp. 607-610
- Naile I. & Selesho M. J., (2014). The Role of Leadership in Employee Motivation. *Journal of Social Sciences*, 5(3), 175-176.

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโสตทักษะในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมตะวัน ลาภวณิชช์¹, พิมลมาศ พร้อมสุขกุล², ซาลินี สุริยนเปล่งแสง³, ปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะในระดับปริญญาตรี ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน 2) ด้านวิธีการสอน 3) ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม จากอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต จำนวน 3 คน ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 3 คน และหัวหน้ารายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต จำนวน 1 คน

ผลวิจัยพบว่า 1) ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน กำหนดโดยหัวหน้ารายวิชา ผู้สอนส่วนใหญ่ เน้นการสอนเรื่องเสียงประสาน และผู้สอนอีก 1 คน เน้นการสอนในทุกด้าน 2) ด้านวิธีการสอน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ ฝึกปฏิบัติ ใช้วิธีการสอนแบบผสมผสาน คือ การบรรยาย การสาธิตและการปฏิบัติ 3) ด้านเนื้อหาสาระในการเรียน การสอน เป็นไปตามคำอธิบายวิชาและเป็นทิศทางเดียวกันเสมอ มีการนัดหมายเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนในหัวข้อที่ ผู้เรียนสนใจหรือยังปฏิบัติได้ไม่ดี 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นตอนและกิจกรรมขึ้นอยู่กับผู้สอนแต่ละคน และมีเปียโนเป็นสื่อการสอนอยู่เสมอ 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล การวัดผลจะเป็นการเก็บคะแนนและมีการ แบ่งสัดส่วนคะแนนอย่างชัดเจน มีการวัดผลทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียนและมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการ วัดผล โดยจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ว่า ควรกำหนดจุดประสงค์อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้สอนปฏิบัติตามได้ถูกต้องและเป็นทิศทางเดียวกันและควรมีการ ประชุมร่วมกันอยู่เสมอ ควรใช้วิธีการสอนแบบผสมผสาน คือ การบรรยาย การสาธิต การปฏิบัติ ควรจัดเวลาใน การสอนเสริมในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจหรือยังปฏิบัติได้ไม่ดี ผู้สอนควรใช้เปียโนเป็นสื่อการสอนและมีสื่อการสอน เพิ่มเติม เช่น สื่อทางเทคโนโลยี และควรมอบหมายการบ้านให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ การวัดผลควรแบ่งสัดส่วนของ คะแนนชัดเจน

¹ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีตะวันตก (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

The Study of Music Instruction for Ear Training in Graduate Studies A Case Study: Bachelor of Music Program, College of Music, Mahidol University

Pimtawan Lapwanich⁵, Pimonmas Promsukkul⁶, Chalinee Suriyonplengsaeng⁷, Preeyanun Promsukkul⁸

Abstract

This qualitative research aimed to investigate the following five dimensions of music instruction methods for ear training in undergraduate studies : 1) Defining teaching objectives; 2) Teaching methods; 3) Teaching content; 4) Learning activities and 5) Evaluation by studying data collected from the semi-structured interviews and non-participant observation of 3 instructors of ear training, 3 student representatives and 1 course leader in ear training.

The results on the five dimensions revealed the following: 1) In defining teaching objectives, the objectives in the course description were determined by the course leader; 2) instructors focused on teaching in harmony and 1 instructor focused on all content. 2) For teaching methods, the focus was on self-practice and the use of integrated teaching methods, namely lecture, demonstration and practice. 3) The teaching content was based on the course description and was always in the same direction. Additional appointments were made with students on the topics in which the students were either interested or not performing well. 4) As for learning activities, the steps and activities depended on each instructor and always included a piano as teaching media. 5) In the area of evaluation, the evaluation should be clearly divided into sections and evaluated both during and after the course. In the interviews with instructors and students, it was suggested that clear objectives should be set for instructors to follow correctly and in the same direction. Furthermore, meetings should always be held together with the use of integrated teaching methods, namely lecture, demonstration and practice. Extra time should be arranged on topics of student interest or areas in which students are not performing well. Instructors should always have a piano and technology as teaching media. Instructors should give assignments for students to practice, while the evaluation should show clear scoring categories.

⁵ Graduate Student, M.A. in Music Education, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁶ Lecturer of Western Music, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁷ Lecturer of Western Music, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁸ Lecturer of Music Education, College of Music, Mahidol University

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโสตทักษะในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมตะวัน ลาภวณิชช์⁹, พิมลมาศ พร้อมสุขกุล¹⁰, ชลีนี สุริยนแปลงแสง¹¹, ปรีญานันท์ พร้อมสุขกุล¹²

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันวิชาดนตรีเป็นแขนงวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในประเทศไทย ผู้คนเริ่มให้ความสนใจในการศึกษาวิชาดนตรีมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต จึงทำให้เกิดหลักสูตรดนตรีต่าง ๆ มากมาย ทั้งโรงเรียนในระบบหรือนอกระบบและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ต่างก็มีการพัฒนาหลักสูตร เนื้อหาสาระการเรียนการสอน วิธีการสอนต่าง ๆ ให้ทันยุคทันสมัย เพื่อตอบโจทยในการเรียนการสอนดนตรีให้มีประสิทธิภาพสูงสุด วิชาดนตรีจึงถือเป็นอีกแขนงหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาของประเทศไทย ในการเป็นนักดนตรีที่สมบูรณ์ ต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลากหลายด้าน เช่น การปฏิบัติเครื่องดนตรี ทฤษฎีดนตรี การอ่านโน้ต การเขียนโน้ต และการฟังโน้ต องค์ประกอบเหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญอย่างมาก และในการเป็นนักดนตรีที่ดีและสมบูรณ์ วิชาโสตทักษะเป็นวิชาหนึ่งที่สำคัญกับการเรียนดนตรีสากล เพราะการที่นักเรียนจะปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ดี การฟังที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ วิธีการหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจ และซาบซึ้งต่อการเรียนดนตรีได้ดีที่สุด คือ การให้ความรู้ความเข้าใจ ด้วยการให้ประสบการณ์การเรียนรู้จริง เช่น การเล่นดนตรี การทำกิจกรรมดนตรี การฟังดนตรี (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2555)

ดนตรีเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเสียง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติเอง หรือผู้ฟัง ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับเสียงทั้งสิ้น ซึ่งการเล่นหรือการฟังเสียงดนตรีนั้นต้องใช้ทักษะการทำงานของระบบโสตประสาท โดยมีหูเป็นอวัยวะที่สำคัญในการรับรู้เสียงต่าง ๆ ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ที่ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยเสียง ฉะนั้นการรับรู้ของเสียงจึงเป็นสิ่งสำคัญมากของผู้ที่เรียนดนตรี การฟังเสียงเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญและเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในกระบวนการรับรู้ด้านเสียง (นิอร เตรตันชัย, 2562) วิชาโสตทักษะในดนตรีเบื้องต้น วัตถุประสงค์หลักคือการพัฒนาการได้ยินเสียงและสามารถแยกแยะลักษณะของเสียงได้ ทั้งด้านทำนอง จังหวะ เสียงประสาน เป็นต้น

ในองค์ประกอบทุก ๆ ด้านของดนตรี ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติ การบรรเลง การร้อง การแต่งบทเพลง หรือการฟังเพลง จำเป็นจะต้องใช้ทักษะด้านโสตประสาท เพราะเสียงและทำนองของดนตรีนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่งของดนตรี ด้วยเหตุนี้ในการเรียนดนตรีจึงจำเป็นต้องมีการเรียนและฝึกในด้านโสตประสาท ดังเช่นในงานวิจัยของจากรุวรรณ สุริยวรรณ (2549) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกทักษะด้านโสตประสาท เป็นส่วนสำคัญในการเรียนดนตรี ผู้ที่ผ่านการฝึกด้านโสตทักษะ สามารถจำระดับเสียงได้แม่นยำและสามารถจำแนกแยกเสียงต่าง ๆ ได้ จะช่วยให้การศึกษาในด้านดนตรีมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี (สมชาย อเมรักษ์, 2532)

⁹ นักศึกษาปริญญาโทหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีตะวันตก (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹⁰ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ในการเรียนดนตรีระดับอุดมศึกษา วิชาโสตทักษะถือว่ามีความสำคัญและเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งในการเรียน เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกฝนในเรื่องของการฟังและการร้องโน้ตให้ถูกต้อง เนื่องจากทำนองและจังหวะเป็นหัวใจหลักของดนตรี ถ้าการฟังไม่ดี อาจจะทำให้การเล่นดนตรีผิดเพี้ยนและการเรียนการสอนดนตรีจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยจะพบว่า ในทุก ๆ สาขา อันได้แก่ สาขาการแสดงดนตรี สาขาดนตรีศึกษา สาขาการประพันธ์เพลง สาขาธุรกิจดนตรี หรือสาขาเทคโนโลยีดนตรี ยังต้องเรียนวิชาโสตทักษะและเมื่อนักศึกษามีทักษะด้านโสตประสาทที่ดีแล้วทั้งด้านทำนอง จังหวะและเสียงต่าง ๆ จะทำให้การเล่นดนตรีได้ไพเราะ ถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยน และนอกจากนั้นยังสามารถแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ในดนตรีได้ดีและนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติดนตรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ จุฑารัตน์ มณีวัลย์ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนโสตทักษะไว้ว่า นักวิชาการและครูสอนเปียโนได้ให้ความสำคัญต่อการสอนโสตทักษะเพราะจัดได้ว่าเป็นประสบการณ์ที่จำเป็นและสำคัญเพื่อนำมาซึ่งการรับรู้ทางด้านดนตรี สำหรับผู้ที่เรียนดนตรีทุกแขนง ทุกระดับ เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความซาบซึ้งในดนตรี และความสามารถจำแนกแยกเสียงต่าง ๆ ได้แม่นยำและถูกต้อง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการเรียนเครื่องดนตรีและการร้อง ทำให้เกิดพัฒนาการการได้ยินภายใน (Inner Hearing) และสามารถทราบได้ทันทีเมื่อเสียงผิดเพี้ยนไปจากโน้ตจริง

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ของการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะ พบว่ามีหลายด้าน ทั้งในด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอนและด้านเนื้อหาสาระในการเรียน เนื่องจากวิชาโสตทักษะยังไม่ได้มีแนวทางหรือหลักการในการเรียนการสอนที่เห็นได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมในหลักสูตรต่าง ๆ ผู้สอนหรือผู้เรียนในบางครั้งยังไม่ได้เห็นความสำคัญของการเรียนวิชาโสตทักษะเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากตัวหลักสูตรและแนวทางต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนโสตทักษะ พบว่า งานวิจัยส่วนมากจะศึกษาผลของการฝึกโสตประสาทที่มีต่อทักษะดนตรีด้านอื่น การศึกษาการสอนโสตทักษะตามแนวสุตา พนมยงค์ (นิอร เทรตันชัย, 2562) การนำแนวความคิดโคคายไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนร้องเพลงของครูและนักเรียน (วิมลรัตน์ วิมลรัตนกุล, 2547) ในขณะที่งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะระดับอุดมศึกษายังมีเป็นจำนวนน้อย

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นวิทยาลัยดนตรี เปิดสอนวิชาเกี่ยวกับดนตรีโดยตรง ตั้งแต่ระดับเตรียมอุดมดนตรี (ม.4 – ม.6) จนถึงระดับปริญญาเอก ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านของดนตรี ทั้งดนตรีไทยและสากลและวิชาโสตทักษะเป็นหนึ่งในวิชาที่ถูกระบุลงในหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาแกนดนตรีในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561 นี้ ซึ่งมีทั้งหมด 4 รายวิชา เริ่มจากวิชา ดศทพ 131 การฝึกโสตและการอ่านโน้ต 1 ดศทพ 132 การฝึกโสตและการอ่านโน้ต 2 ดศทพ 231 การฝึกโสตและการอ่านโน้ต 3 และดศทพ 232 การฝึกโสตและการอ่านโน้ต 4 และเนื้อหาสาระที่เรียนในวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ตของสถาบันการศึกษานี้ อาจารย์ผู้สอนได้นำแนวทางหลายแนวทางที่เป็นที่ยอมรับมาใช้ในการเรียนการสอน อันได้แก่ แนวทางของโคคาย ซึ่งโคคายเป็นนักการศึกษา ด้านดนตรีและเป็นผู้ประพันธ์เพลงคนสำคัญของฮังการี ซึ่งเขามีการจัดลำดับเนื้อหาการเรียนการสอนดนตรีตามลำดับจากง่ายไปยาก จะเน้นการร้องเพลงเป็นหลักควบคู่กับการอ่านและเขียนโน้ต โคคายมีแนวคิดที่ว่า ดนตรีต้องมีการพัฒนาเช่นเดียวกับภาษา เด็กควรที่จะฟังดนตรีก่อนที่จะเล่นหรือร้อง เมื่อเด็กมีประสบการณ์มากพอก็สามารถฝึกการอ่านและเขียนโน้ตดนตรีได้ โดยมีการใช้สัญลักษณ์มือในกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้การอ่านโน้ตระบบ ซอล-ฟา เรียงลำดับจากง่ายไปสู่ชั้นยาก ผู้เรียนจะได้ทั้งด้านจังหวะ ทำนอง ระดับเสียง และการประสาน

เสียงด้วยการร้องตามแบบฝึกหัดของโคตาย ตามลำดับและความเหมาะสมของระดับผู้เรียน (ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์, 2555) และแนวทางของอาร์โนลด์ โชนเบิร์ก เป็นผู้ประพันธ์เพลงไว้อย่างหลากหลายรูปแบบตามแนวความคิดในช่วงปลายสมัยโรแมนติก เอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยเขาได้ริเริ่มคิดการแต่งเพลงโดยใช้แนวคิดใหม่คือใช้ระบบทเวล์ฟ-โทน (Twelve Tone System) คือการนำเสียงสูง - ต่ำทั้งหมด 12 เสียง มาเรียงกันเป็นลำดับที่แน่นอน โดยหลีกเลี่ยงไม่ให้มีเสียงหลัก (Tonic) นอกจากผลงานด้านดนตรี โชนเบิร์กยังมีผลงานการเขียนด้วย ได้แก่ “ทฤษฎีแห่งเสียงประสาน” (Harmonielehre) ในปี ค.ศ.1911 ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ (Theory of Harmony) ในปี ค.ศ.1947 เนื้อหาสาระในหนังสือ Theory of Harmony มีอยู่หลายหัวข้อ เช่น ความกลมกลืน โหมด คอร์ด การเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ของคอร์ด การประสานเสียง เป็นต้น ซึ่งรายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต ได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีของหนังสือเล่มนี้ในการเรียนการสอนเช่นกัน ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่ดีและได้มาตรฐาน มีการเรียนที่เห็นเป็นรูปธรรมในการเรียนดนตรีในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าหลักสูตรของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาทักษะในทุก ๆ ด้านในการเรียนดนตรีอย่างสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาทางด้านดนตรี มีทักษะที่ดีและได้มาตรฐานอย่างเต็มที่

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาวิชาโสตทักษะ ซึ่งวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถือเป็นสถาบันการศึกษาทางดนตรีที่ได้รับการยอมรับในการจัดการเรียนการสอนดนตรีให้กับผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มีระบบแบบแผน มีมาตรฐานและมีความทันสมัยเป็นสากล ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะที่ถูกต้องในระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโสตทักษะในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรของ ทาบา (Taba,1962) และสรุปจุดเน้นของกระบวนการของทาบาได้ 4 ข้อ คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้และกลยุทธ์ในการประเมิน นอกจากทฤษฎีการออกแบบหลักสูตรของทาบา ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยพบว่าการสอนถูกขับเคลื่อนด้วยตัวบุคคลที่ใช้หลักสูตร คือ ครูผู้สอน ผู้วิจัยจึงได้เสริมการศึกษาในด้านวิธีการสอนเข้าไป ซึ่งมีหลักการในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน

ศึกษาวิธีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนของวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต ว่ามีจุดประสงค์ในด้านใดบ้างที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นลำดับ

2. ด้านวิธีการสอน

ศึกษาวิธีการสอนของอาจารย์แต่ละท่าน ว่ามีวิธีการสอนในห้องเรียนอย่างไร ใช้เทคนิคแบบใดบ้างในการสอนวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต

3. ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน

การร้องระดับเสียงและทำนอง (Sight Singing)

การตบจังหวะ (Sight Clapping)

การฟังและบันทึก (Dictation)

ขั้นคู่เสียง (Interval)

คอร์ด (Chord)

ประสานเสียง 4 แนวทำนอง (4 Parts Harmony)

4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ศึกษาวิธีการเลือกกิจกรรมของอาจารย์ผู้สอนว่าอาจารย์ผู้สอนมีการใช้กิจกรรมแบบใดในห้องเรียน และมีผลอย่างไรต่อผู้เรียน

5. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ศึกษาวิธีการวัดผลและประเมินผล ว่ามีวิธีการวัดผล มีขั้นตอน และมีระยะเวลาการวัดผลในช่วงเวลาใด เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้ต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้สอนทั้งหมดในรายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต	3 คน
2. ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 4	3 คน
3. หัวหน้ารายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต	1 คน

โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลที่ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล จ.นครปฐม และผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน ปีการศึกษา 2562

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมเนื้อหาเฉพาะและคำถามมาใช้ แต่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้พูดเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ และการสังเกตการสอนแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นการสังเกตแบบไม่เข้าร่วมในกิจกรรมขณะนั้น แค่เฝ้าสังเกตการณ์อย่างเดียว

แบบสัมภาษณ์

แบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน โดยมีคำถามสัมภาษณ์ 5 ด้าน ดังนี้
ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนด้านวิธีการสอน

ด้านวิธีการสอน

ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล

2. แบบสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษา โดยมีคำถามสัมภาษณ์ในด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในการเรียน ประโยชน์และการนำไปใช้ เพื่อมาทำการเปรียบเทียบกับจุดประสงค์ของรายวิชาการฝึกโสตและการอ่าน โน้ต

3. แบบสัมภาษณ์หัวหน้ารายวิชา โดยมีคำถามสัมภาษณ์ในด้านการจัดการและบริหารในด้าน ภาพรวมของรายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต

แบบสังเกตการสอน

สังเกตการสอนใน 5 ด้าน ดังนี้

ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน

ด้านวิธีการสอน

ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนรายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต ตัวแทน นักศึกษา และหัวหน้ารายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต ควบคู่ไปกับการสังเกตการสอนในห้องเรียน จะทำการ เก็บข้อมูลภาคสนามนี้ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2562 ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น

1.1 การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากการไปสัมภาษณ์กับอาจารย์ผู้สอน 3 คน ในเดือน ตุลาคม – พฤศจิกายน พ.ศ.2562 ตามคำถามทั้ง 5 ด้าน ดังที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงขณะทำการ สัมภาษณ์ เพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

1.2 การสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษา

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 3 คน เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2562 ซึ่งมาจากการเลือกของอาจารย์ผู้สอนแต่ละท่าน ที่เห็นว่าสามารถในการสื่อสารให้เข้าใจ และมีความยินยอมในการให้ข้อมูล และเป็นนักศึกษาที่ไม่เคยสอบตกในรายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ตและไม่เคยลงเรียนวิชาปรับปรุงพื้นฐานการฝึกโสตและการอ่านโน้ต ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์ เพื่อได้ ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

1.3 การสัมภาษณ์หัวหน้ารายวิชา

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้ารายวิชา 1 คน ในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ซึ่งหัวหน้ารายวิชา เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนรายวิชานี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะได้มาด้วยข้อมูลที่เป็นจริง ผู้วิจัย จะทำการบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์ เพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการสอน

ผู้วิจัยจะทำการนัดหมายกับอาจารย์ผู้สอน เพื่อเข้าไปสังเกตการสอนแบบไม่มีส่วนร่วมในห้องเรียน ใน เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2562 โดยในภาคเรียนที่ 2 นี้ จะเป็นวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต 2 และ 4 โดยมีการ เรียนการสอนตามจริง ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ตามหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ทั้ง 5 ด้าน ที่กล่าว ไปข้างต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งใช้การตรวจสอบด้านข้อมูล (Data Triangulate) เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยพิจารณาเวลา สถานที่และบุคคล ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มละ 1 ครั้ง โดยเริ่มจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการฝึก โสตและการอ่านโน้ต จำนวน 3 คน ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 3 คน ที่เคยผ่านการเรียน วิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ตครบทั้ง 4 วิชา และหัวหน้ารายวิชาจำนวน 1 คน ตามลำดับ และได้ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดเทป วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน

ผู้วิจัยทำการเข้าไปสังเกตการสอนในห้องเรียนจริง 1 ครั้ง ต่ออาจารย์ผู้สอน 1 คน เพื่อนำข้อมูลที่ ได้จากการสังเกตการสอนมาประกอบกับการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยทำการสังเกตการสอน หลังจากที่คุณวิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน และนำข้อมูลจากการสังเกตการสอน มาทำการ ตรวจสอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการทำวิจัยครั้งนี้

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการสอน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ กำหนด ประเด็นเนื้อหา นำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์เป็นหลัก จากนั้นสรุปเป็น แนวทางขึ้นมาและนำแนวทางที่ได้มาตรวจสอบข้อมูลกับอาจารย์ผู้สอนและหัวหน้ารายวิชาอีกครั้ง เพื่อได้แนวทาง ที่ถูกต้อง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มและการสังเกตการสอน โดยจะ นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน

อาจารย์ผู้สอนทั้ง 3 คน ได้กล่าวเหมือนกันว่า ผู้สอนยึดการกำหนดจุดประสงค์ตามคำอธิบาย รายวิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต ซึ่งหัวหน้ารายวิชาจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนและจุดประสงค์

ของคำอธิบายรายวิชา ผู้สอนส่วนใหญ่จะเน้นการสอนในเรื่อง เสียงประสาน (Harmony) เป็นหลัก เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างยากสำหรับผู้เรียน ผู้สอนส่วนใหญ่ได้กล่าวเหมือนกันว่า ผู้เรียนทำตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้เป็นส่วนน้อย เนื่องจากเหตุผลหลายปัจจัย เช่น ผู้เรียนมีความแตกต่างและหลากหลาย ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้เรียนแต่ละคนด้วยเช่นกัน แต่ผู้เรียนจะมีคะแนนเก็บในส่วนอื่น ๆ มาช่วยด้วยเช่นกัน เช่น คะแนนการเข้าห้องเรียน คะแนนสอบย่อย คะแนนสอบปลายภาค เป็นต้น

ด้านวิธีการสอน

ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ตัวผู้สอนเป็นหลัก กล่าวคือ ผู้สอนควรเป็นผู้นำและกำหนดกฎเกณฑ์ ใช้วิธีพฤติกรรมนิยม เพื่อควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยคะแนนตลอดเวลา ซึ่งแตกต่างกับผู้สอนอีกท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า ใช้ตัวผู้เรียนเป็นหลัก เนื่องจาก ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน ทั้งตัวบุคคลและกลุ่มของห้องเรียน ผู้สอนจะดูว่าบริบทของแต่ละกลุ่มเป็นอย่างไรและปรับวิธีการสอนตามบริบทของกลุ่มนั้น ๆ ในด้านรูปแบบการสอน ผู้สอนทั้ง 3 คน กล่าวคล้ายกันว่า ควรจะเป็นไปในแบบผสมผสาน คือมีการบรรยาย การปฏิบัติ การสาธิต เนื่องจากผู้เรียนจะต้องเข้าใจเนื้อหาสาระและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนถึงจะผ่านประสบการณ์ด้วยตนเองโดยตรง

ในด้านวิธีการสอน หัวหน้ารายวิชาได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ผู้สอนสามารถกำหนดและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนได้ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างและหลากหลาย ผู้สอนจึงสามารถออกแบบวิธีการสอนได้ตามบริบทขณะนั้นเช่นกัน และจะมีการประเมินอาจารย์ผู้สอนและการนิเทศการสอนกันภายในโดยการพูดคุยและประชุมร่วมกันอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ของตัวแทนนักศึกษา ตัวแทนนักศึกษากล่าวว่า ผู้สอนจะมีวิธีการสอนที่ต่างกัน ผู้สอนบางท่านจะทำการเรียนการสอนไปอย่างช้า ๆ เพื่อเก็บรายละเอียดทุกอย่างให้ครบถ้วน แตกต่างกับผู้สอนอีกท่านหนึ่ง ที่ผู้สอนจะดูบริบทของผู้เรียนเป็นหลัก และปรับเปลี่ยนวิธีการสอนไปตามบริบทของกลุ่มผู้เรียน เป็นต้น

ด้านเนื้อหาสาระในการเรียนการสอน

เนื้อหาสาระหลักของวิชานี้ คือ การร้องทำนอง การตบจังหวะ การฟังและบันทึกเสียงประสาน ทำนอง และจังหวะ สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษา ตัวแทนนักศึกษากล่าวว่า ได้รับความรู้ด้านสโตนัททซ์ครบถ้วน อย่างที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำความรู้ที่ได้ นำไปใช้ควบคู่กับการเรียนในวิชาอื่น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเองมาก อาจารย์ผู้สอนบางท่านได้กล่าวว่า เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนวิชาการฝึกสโตนัททซ์และการอ่านโน้ตควรที่จะสัมพันธ์และบูรณาการกันทั้ง 3 วิชา ดังนี้ วิชาการฝึกสโตนัททซ์และการอ่านโน้ต วิชาทฤษฎีดนตรีและวิชาคีย์บอร์ด เนื่องจาก การเรียนวิชาการฝึกสโตนัททซ์และการอ่านโน้ตเป็นพื้นฐานของการฟัง การร้อง การจำแนกเสียงต่าง ๆ วิชาทฤษฎีดนตรีเป็นพื้นฐานในเรื่องความรู้ ความเข้าใจในภาคทฤษฎี และวิชาคีย์บอร์ดเป็นพื้นฐานในเรื่องการปฏิบัติดนตรี เนื้อหาสาระของทั้ง 3 วิชา จึงควรเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสัมพันธ์กันเสมอ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระและสามารถปฏิบัติดนตรีได้ดีและถูกต้อง

หนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ หนังสือแบบฝึกหัดโคดาย ซึ่งมีทั้งหมด 4 เล่ม คือ 333, 77, 66 และ 55 และหนังสือ Theory of Harmony ตามแนวคิดของโซนเบิร์ก โดยหนังสือแบบฝึกหัดโคดาย ผู้สอนจะใช้สอนในเรื่อง การร้องทำนองเป็นหลัก และหนังสือ Theory of Harmony ตามแนวคิดของโซนเบิร์ก ผู้สอนจะใช้สอนในเรื่องของการฟังและบันทึกเสียงประสานเป็นหลัก โดยจะมีการสอนเนื้อหาสาระเพิ่มเติมแก่ผู้เรียน เช่น สร้าง

แบบฝึกหัดขึ้นมาเอง เพื่อยกตัวอย่างให้ผู้เรียนเห็นภาพชัดขึ้น เข้าใจมากขึ้น โดยใช้เกณฑ์จากการที่ผู้เรียนไม่เข้าใจในหัวข้อนั้น ๆ หรือหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจเป็นพิเศษ แต่จะอิงกับเนื้อหาสาระหลักเสมอ และจะต้องผ่านการประชุมของรายวิชาแล้วด้วยเช่นกัน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นตอนและกิจกรรม ผู้สอนแต่ละคนสามารถสลับขั้นตอนได้ตามบริบทของหัวข้อการเรียนการสอนของวันนั้น ๆ แต่จะอยู่ภายใต้เนื้อหาสาระของคำอธิบายรายวิชาเสมอ สอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์จากหัวหน้ารายวิชาและตัวแทนนักศึกษา คือ ผู้สอนมีการลำดับขั้นตอนและกิจกรรมต่างกันไป ผู้สอนสามารถออกแบบและปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกิจกรรมได้ตามบริบทของตนเองและผู้เรียน

สิ่งที่เหมือนกันของการเรียนการสอนวิชานี้ คือ สื่อการเรียนการสอน ผู้สอนจะใช้เปียโนและหนังสือแบบฝึกหัดในการเรียนการสอนเสมอ เนื่องจาก ผู้สอนจะทำการบรรยายและสาธิตไปในเวลาเดียวกัน เปียโนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนวิชานี้ แตกต่างจากผู้สอนบางท่าน จะมีสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม คือ สื่อทางเทคโนโลยี เช่น Google Form, Youtube, MP3 Player เป็นต้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนอัดคลิปวิดีโอการปฏิบัติของตนเอง แบบฝึกหัดต่าง ๆ และอัปโหลดลงใน Youtube และให้ผู้เรียนส่งลิงค์ผลงานการฝึกซ้อมผ่านทาง Google Form ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ ผู้สอนสามารถตรวจผลงานและให้คะแนนได้เช่นกัน ซึ่งสะดวกและง่ายต่อผู้เรียน ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้หลายครั้งและสามารถเลือกครั้งที่ดีที่สุด เพื่อมาส่งให้แก่ผู้สอน ผู้สอนเห็นว่าเทคโนโลยีเหล่านี้เป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้อมและปฏิบัติด้วยตนเอง

ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผู้สอนทุกคนจะใช้เกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล ดังนี้

การเข้าชั้นเรียน	20%
การสอบย่อย	20%
การสอบเดี่ยว สอบร้องทำนอง	30%
การสอบข้อเขียน ฟังและจดบันทึก ชิ้นคู่ เสียงประสาน	30%

ผู้สอนกล่าวว่า คะแนนการเข้าชั้นเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากวิชานี้ผู้เรียนควรเข้ามาปฏิบัติและรับประสบการณ์ด้วยตนเอง จึงจะส่งผลดีต่อผู้เรียน และเมื่อผู้สอนทำการวัดผลประเมินผลผู้เรียน แล้วพบว่าผู้เรียนมีจุดอ่อน ผู้สอนจะทำการนัดผู้เรียนในเวลาพิเศษเพื่อมาเรียนเพิ่มเติมได้ จะมีการคุยสอบถามข้อมูลต่าง ๆ และทำการนัดหมาย ผู้เรียนจะได้เรียนเต็มที่ สามารถแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ ได้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้เรียนด้วยเช่นกันว่าผู้เรียนมีความขยันมากน้อยเพียงใด

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ตัวแทนนักศึกษา ผู้เรียนกล่าวว่า บางครั้งผู้เรียนยังไม่มีความชำนาญในบางหัวข้อของการเรียนการสอนวิชานี้ จึงส่งผลต่อการสอบวัดผล เนื่องจาก เนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่มไม่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้สอนกลุ่มที่ 1 สอนในรูปแบบค่อยเป็นค่อยไป เก็บรายละเอียดไปอย่างช้า ๆ จึงส่งผลให้ผู้สอนไม่ได้เน้นในบางหัวข้อให้แก่ผู้เรียน แตกต่างกับอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำการเรียนการสอนในรูปแบบที่รวดเร็วและเรียนได้ครบในทุกหัวข้อ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลแก่ผู้เรียน ในขณะที่มีการสอบวัดผลประเมินผล เป็นต้น ซึ่งตัวแทนนักศึกษาได้ให้

ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ เพื่อที่ผู้เรียนที่มีความสามารถเท่า ๆ กัน จะได้เรียนในหัวข้อต่าง ๆ ไปพร้อมกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลทั้ง 5 ด้าน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและสังเกตการสอนรายวิชาการฝึกสอนและการอ่านโน้ต สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการกำหนดจุดประสงค์การสอน

อาจารย์ผู้สอนทำตามจุดประสงค์การเรียนการสอนของคำอธิบายรายวิชาจากหัวหนารายวิชา ซึ่งหัวข้อและเนื้อหาสาระจะครอบคลุมประเด็นสำคัญของการเรียนการสอนสอดทักษะ นอกจากนี้ผู้สอนส่วนใหญ่กล่าวว่า ผู้เรียนยังปฏิบัติได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากหลายปัจจัย วิชานี้จึงจำเป็นต้องเน้นการปฏิบัติและให้ความสำคัญของการเข้าชั้นเรียนของผู้เรียน เพื่อผ่านประสบการณ์ด้วยตนเอง และนำประโยชน์จากวิชานี้ไปใช้กับวิชาอื่น ๆ หรือใช้กับการทำงานดนตรีด้านอื่น ๆ เช่นกัน สอดคล้องกับ อัญญาสุตมาต (2546) ที่กล่าวถึงการเตรียมการสอนหรือการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนไว้ว่า การเตรียมการสอน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับผู้สอน เพราะการเตรียมตัวทางด้านเนื้อหา แนวคิดต่าง ๆ จะทำให้ผู้สอนมีความพร้อมในการสอน เป็นการวางแผนล่วงหน้าว่าในกิจกรรมที่จะทำ อะไรจะเกิดขึ้นบ้างในกิจกรรม อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และทำให้การสอนดำเนินไปได้ด้วยดี

ด้านวิธีการสอน

ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ตัวผู้สอนเป็นหลัก และผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบผสมผสาน คือ การบรรยาย การสาธิต และการปฏิบัติ แต่หัวใจสำคัญของการเรียนการสอนวิชานี้คือ ผู้สอนควรมอบหมายการบ้านและทำให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง นอกจากนี้วิธีการสอน ขั้นตอนและลำดับการต่าง ๆ ในห้องเรียน ผู้สอนสามารถออกแบบเองได้ ตามบริบทของตนเองและบริบทของผู้เรียน ซึ่งจะมีการประเมินกันภายใน โดยการพูดคุยและประชุมร่วมกันอยู่เสมอ เพื่อปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544) ได้อธิบายความเหมาะสมของวิธีการสอนในระดับอุดมศึกษา ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ ความมุ่งหมายของการเรียน ธรรมชาติของเนื้อหา ลักษณะของเนื้อหาและบทเรียน วัยของผู้เรียน เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน จำนวนของผู้เรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่า ผู้สอนใช้วิธีดังกล่าว คือ ผู้สอนใช้ลักษณะและธรรมชาติของเนื้อหาในการเรียนการสอนเป็นที่ตั้ง โดยมีตัวผู้สอนเป็นหลัก เพื่อกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยคะแนน โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและองค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนวิชานี้ ซึ่งถือเป็นการเลือกใช้วิธีการสอนที่ดี

ด้านเนื้อหาสาระในการเรียนการสอน

ผู้สอนทำการสอนเนื้อหาสาระตามคำอธิบายรายวิชาและเป็นไปในทิศทางเดียวกันเสมอ ต้องครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับสอดทักษะและทำให้ผู้เรียนสามารถนำประโยชน์ของการเรียนวิชานี้ไปใช้

กับวิชาหรืองานดนตรีอื่น ๆ ได้ และมีการสอนเนื้อหาสาระเพิ่มเติมในหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจหรือหัวข้อที่ผู้เรียนยังปฏิบัติได้ไม่ดี โดยการนัดหมายเพิ่มเติมนอกเหนือจากคาบเรียนปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962) ที่กล่าวถึงการเลือกเนื้อหาสาระในการเรียนการสอน ไว้ว่า การเลือกเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญในรายวิชา เนื่องจากแต่ละรายวิชานั้นมีลักษณะเฉพาะ กระบวนการคิดรวบยอดของแต่ละรายวิชาจึงแตกต่างกัน นอกจากนี้ในการนัดหมายเพิ่มเติมควรมีการหยิบยืมหลักการให้มีความสำคัญกับกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้สอนแต่ละคนจะมีขั้นตอนและลำดับการในการสอนแตกต่างกันไป แต่หนึ่งในหัวใจสำคัญคือการปฏิบัติและเข้าใจทฤษฎี ซึ่งสอดคล้องกับณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2538) กล่าวถึง หลักการสอนดนตรีโดยทั่วไป มีรูปแบบคล้ายกับหลักการจัดการเรียนการสอนดนตรีของเพสตารอสซี คือ ควรใช้การอุปนัย (Induction) ในการสอน หมายถึง การให้ตัวอย่างในการฝึกปฏิบัติ แล้วค่อยสรุปเป็นหลักการหรือทฤษฎี และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนนั้นเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงถึง คือ ต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน ซึ่งต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน มีการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ คือให้ผู้เรียนนั้นเป็นผู้ทำกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในระหว่างทำกิจกรรมนั้น ผลที่ผู้เรียนจะได้รับคือ เกิดการพัฒนาตนเองทางความคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการวางแผนการจัดการ และเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งมีคุณค่ามากกว่าตัวความรู้

เปียโนเป็นสื่อการสอนที่สำคัญในวิชานี้ เพื่อสาธิตให้ผู้เรียนได้ฟังและเข้าใจมากขึ้น แต่ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระจะอยู่ภายใต้หัวข้อของคำอธิบายรายวิชา

ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผู้สอนใช้เกณฑ์การวัดผลประเมินผลเดียวกัน ซึ่งแบ่งสัดส่วนโดยชัดเจน การเช็คชื่อเข้าห้องเรียนของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าเรียนเพื่อรับประสบการณ์ด้วยตนเอง การเข้าห้องเรียนและการปฏิบัติจึงเป็นหัวใจหลักในรายวิชานี้ การวัดผลจะมีตลอดปีการศึกษา โดยถ้าพบว่าผู้เรียนมีจุดอ่อน ผู้สอนจะทำการนัดหมายเรียนเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ อาจารย์บางท่าน มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการวัดผลประเมินผล จึงทำให้สะดวก ง่ายตายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิศาชล บังคม (2553) ได้กล่าวถึงเรื่องการวัดผลไว้ว่า การวัดผลประเมินผล เป็นสิ่งที่จำเป็นในการสอน เพราะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนบรรลุผลไปตามเป้าหมายหรือไม่อย่างไร การกำหนดการวัดผลจึงต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำ โดยทั่วไปจะใช้การสังเกต ว่าผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมนั้น ๆ ได้หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีการวัดผลในตอนท้ายของการเรียนแต่ละคาบ เพื่อวัดผลในแต่ละคาบเรียน

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาโสตทัศนศึกษาระดับอุดมศึกษา หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต เป็นวิชาที่เน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผ่านการฝึกซ้อมของผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์โดยตรง ซึ่งหัวใจหลักของการเรียนดนตรีนั้น คือการฝึกฝนและปฏิบัติอยู่เสมอ การเรียนวิชานี้โดยเน้นการปฏิบัติจึงถือว่าเป็นการเรียนดนตรีที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และจุดแข็งอีกอย่างหนึ่งของวิชานี้ คือ การนำเนื้อหาสาระมาบูรณาการกับ 3 วิชา คือ วิชาการฝึกโสตและการอ่านโน้ต วิชาทฤษฎีดนตรี และวิชาคีย์บอร์ด ซึ่งทั้ง 3 วิชาี้มีความสอดคล้องกัน ดังนั้นเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนควรที่จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สิ่งที่ควรเพิ่มเติมจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้านปัญหาต่าง ๆ และข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้สอน ตัวแทนนักศึกษาและหัวหน้ารายวิชานั้น คือ 1) ผู้สอนควรหาวิธีการต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกซ้อมและปฏิบัติจริง 2) ผู้สอนควรเข้าใจถึงธรรมชาติของผู้เรียนและธรรมชาติของเนื้อหาและพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เข้ากับผู้เรียน ใส่ใจผลการเรียน เก็บข้อมูลและนำไปปรับปรุงแก้ไข 3) ผู้สอนควรทำการสอนเนื้อหาสาระของแต่ละกลุ่ม ให้มีความเท่าเทียมและไปพร้อมกัน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเรียนในหัวข้อเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เนื่องจากจะมีผลต่อการสอบของผู้เรียนเช่นกัน 4) ควรจัดกลุ่มของผู้เรียนตามระดับความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้มีความเท่าเทียมกันและสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระไปพร้อมกันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สถาบันที่มีความสนใจเปิดสอนในรายวิชาโสตทัศนศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ควรมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน ด้านวิธีการสอน ด้านเนื้อหาสาระการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้สอน ผู้เรียนและสถานศึกษา
2. สถาบันที่มีความสนใจเปิดสอนในรายวิชาโสตทัศนศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ควรมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียน
3. เนื้อหาสาระในการเรียนการสอนควรที่จะมีความเข้มข้นและครอบคลุมในทุก ๆ ด้านของการฝึกโสตทัศนศึกษา คือ การร้องทำนอง การตบจังหวะ การฟังและบันทึกเสียงประสาน ทำนอง และจังหวะ สำหรับผู้เรียนที่เลือกเรียนทางด้านดนตรีโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เพื่อการจัดการเรียนสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโสตทัศนศึกษา ระดับอุดมศึกษา ในด้านต่าง ๆ ออกไป เช่น ด้านปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนโสตทัศนศึกษา เป็นต้น
2. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาการจัดการเรียนการสอนโสตทัศนศึกษา ระดับอุดมศึกษาของสถาบันอื่น ๆ เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนโสตทัศนศึกษา ในระดับอุดมศึกษาให้ดีขึ้น

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาโสตทักษะ ระดับอุดมศึกษา เช่น ปัจจัยด้านหลักสูตร ครูผู้สอน หรือระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดรายวิชาว่า ควรมีการเรียนการสอนวิชาโสตทักษะกี่รายวิชา ตลอดหลักสูตรเพื่อให้พัฒนาผู้เรียนได้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- จารุวรรณ สุริยวรรณ. (2549). **แนวทางการสอนดนตรี**. ปทุมธานี : โรงพิมพ์ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). **พฤติกรรมการสอนดนตรี**. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นอร์ เทรตันชัย. (2562). **การศึกษาการสอนโสตทักษะตามแนว สุดา พนมยงค์**.
วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 26(1).
- นิสาชล บังคม. (2553). **การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านโสตทักษะตามแนวคิดโคดาเย**
สำหรับนักเรียนเปียโนระดับขั้นต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2555). **การศึกษาเพื่อสร้างชุดการสอนคีย์บอร์ดเบื้องต้นโดยใช้วิธีการของโคดาเย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์สากล คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมลรัตน์ วิมลรัตนกุล. (2547). **การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมความสามารถทางการขับร้องของครูปฐมวัยใน**
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กวัยอนุบาลโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดทางดนตรีของโคดาเย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). **การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา**.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย อมระรักษ์. (2529). **ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้น**. กาญจนบุรี : สหวิทยาลัยทวารวดี กาญจนบุรี.
- อัญญา สุตมาตร. (2546). **การศึกษาหลักสูตรและกระบวนการศึกษาดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยของ**
สถาบันจินตนาการดนตรี สถาบันดนตรีมีฟ้า และสถาบันดนตรีเคพีเอน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2537). **หลักการสอน**. กรุงเทพมหานคร. โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร

ภาณุพงศ์ เฟื่องเรือง¹, พิมพ์มาศ พร้อมสุขกุล²,
ชาลินี สุริยนเปล่งแสง³, รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านผู้สอนและผู้เรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริม หลักสูตร 4) ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจากผู้สอนสาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขต กรุงเทพมหานครจำนวนทั้งหมด 3 คน และผู้เรียนจำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนจากการ ลงทะเบียนเรียนไม่น้อยกว่า 2 คอร์สเรียนขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่าผู้สอนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีทางด้านดนตรี มีประสบการณ์ในการ สอนระหว่าง 20ปี-30ปี ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระต่าง ๆ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ จนสามารถปฏิบัติได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาเรียนที่จำกัดเพราะผู้เรียน ส่วนมากไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านดนตรีมาก่อน ผู้สอนเริ่มสอนจากทฤษฎีดนตรีสากลที่ผู้สอนได้จัดทำขึ้นมาไว้ใน เอกสารประกอบการเรียนและลงสู่การปฏิบัติ มีกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถใน กิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา สื่อและอุปกรณ์ดนตรีมีให้ผู้เรียนครบถ้วนมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการวัดผล และประเมินผลในกระบวนการเรียนการสอนตลอดการเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนพบว่า การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์มีความยืดหยุ่นสูง เพราะหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์เปิดโอกาสให้ ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้โดยไม่จำกัดวัยวุฒิและคุณวุฒิ ผู้เรียนส่วนมากไม่มีเครื่องดนตรี ส่วนตัวจึงใช้เวลาฝึกซ้อมส่วนใหญ่ในช่วงเวลาว่าง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการสอนในปัจจุบันไม่มีความทันสมัยเพราะใช้ ในการเรียนการสอนเป็นเวลานานแล้ว ห้องที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับเครื่องดนตรีบางประเภท ห้องเรียนเดียวแยกตามเครื่องดนตรีไม่มีเพราะสถานที่ของสถานศึกษามีจำนวนจำกัด ผู้สอนวัดผลและประเมินผล ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทั้งนี้ในการสอบและการให้คะแนนแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอน

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี/หลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์/ปัญหาและอุปสรรค

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีตะวันตก (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Study of Learning Management in A Vocational Short-Course Program, Faculty of Music, Vocational Music At Polytechnic Colleges in the Bangkok Metropolitan Area

Panupong Pengruang⁵, Pimonmas Promsukkul⁶,
Chaline Suriyonplengsaeng⁷, Rungkiat Siriwongsuwan⁸

ABSTRACT

This qualitative study was conducted to meet the following objectives: 1) To study learning management in a vocational short-course program in faculties of music at polytechnic colleges in the Bangkok Metropolitan area; 2) To study the problems and barriers to learning management in a vocational short-course program in faculties of music at polytechnic colleges in the Bangkok Metropolitan area in terms of the following five dimensions: 1) Course curriculum; 2) Instructors and students; 3) Activities for promoting learning; 4) Media, equipment and place; 5) Grading and performance evaluation by studying data from documents, semi-structured interviews and observations without involvement from three music instructors at Bangkok Polytechnic College, twelve students who studied no less than two courses. According to the findings, most instructors have teaching experiences from 20 – 30 years. The instructors managed learning individually and used a Learning-by-Doing model. Most of the students had no basic knowledge of music. The instructors began teaching music theory in documents accompanying learning and taught in practice with a focus on developing individual students. Activities were added to learning to allow students to express abilities in activities in education facilities. Students were provided with all quality musical media and instruments that meet standards. Learning achievements were measured and assessed throughout the learning process. In the area of problems and barriers in learning management, the vocational short-course program was found to have high flexibility because the vocational short-course program allowed the general public to be trained without age and gender limitations. Most students did not own any music instruments so they spent most of their time practicing in the class hour. The musical instruments used in current teaching were not modern because the instruments were used in teaching for a long time. Classrooms were not suitable for certain musical instruments and no single classrooms separated by instruments were available due to education facility limitations. Instructors measured and assessed students individually. Each test and grading was dependent on the instructors' judgment.

Keywords: musical learning and teaching idea, vocational short-course program, problems and barriers

⁵ Graduate Student, M.A. in Music Education, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁶ Lecturer of Western Music, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁷ Lecturer of Western Music, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁸ Lecturer of Music Education, Faculty of Music, Suan Sunandha Rajabhat University

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร

ภานุพงศ์ เฟื่องเรือง⁹, พิลมมาศ พร้อมสุขกุล¹⁰,
ชาลินี สุริยนแปลงแสง¹¹, รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ¹²

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ในระยะใกล้ของตนเอง และของสังคม หากมองให้ไกลออกไปอีกก็เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลและเพื่อพัฒนาสังคม แต่ในปัจจุบันนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การศึกษานั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม การศึกษานั้นจะมีทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นก็นับว่า มีส่วนสำคัญในระดับหนึ่งของประเทศไทย เพราะว่าเป็นการศึกษาที่จะเพิ่มคุณภาพชีวิต มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการประกอบอาชีพได้ตามที่ควรแก่วัยและความสามารถ ตลอดจนทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ การศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้นเป็นกิจกรรมการศึกษาโดยเฉพาะหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น การศึกษานั้นก็เพื่อที่จะมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนได้รู้จักการแก้ไขปัญหาฝักอาชีพ หรือพัฒนาความรู้เฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้นในทุกประเทศ สามารถเข้าเรียนตามความจำเป็นและด้วยเหตุนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้งและได้รับความสนใจมากขึ้นที่หลายคนเรียกว่า เป็นความคาดหวังใหม่ทางการศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถจัดบริการให้แก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลได้อย่างทั่วถึง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 เน้นการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความถนัดตามความสนใจและได้รับการบริการด้านการศึกษารัฐ โดยในแนวทางการจัดการศึกษาได้กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ โดยให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ ส่งเสริมสนับสนุนสื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4, 2562) การอาชีวศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของบุคคล ช่วยเพิ่มพูนทักษะความสามารถของบุคคล เมื่อความสามารถเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีโอกาสทำงานและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีรายได้ที่สูงขึ้นแล้วยังรวมถึงการสร้างอาชีพด้วย ดังนั้นการอาชีวศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งของสังคมที่ช่วยให้คนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น (อนุชัย งามวรจักร, 2558) รัฐบาลจึงได้จัดบริการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นมา เพื่อที่จะให้

⁹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีตะวันตก (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹⁰ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹² อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประชาชน ส่วนใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนได้มีโอกาสที่จะเข้ามาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมกับการจัดการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นโดยไม่จำกัดด้วยวุฒิและคุณวุฒิ จะได้นำความรู้และความสามารถที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนปรับปรุงงานที่ทำอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ, 2553)

1. นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรีตะวันตก (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นเป็นหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นด้านการเรียนการสอนให้กับผู้ที่ประสงค์จะเรียนรู้วิชาที่ต้องการเรียนโดยใช้เวลาสั้น ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์หลากหลายประการ เช่นนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นำไปใช้ในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและใช้ในการสร้างอาชีพ เป็นต้น ผู้ที่มาเรียน จะมาจากการสมัครเรียนตามรายวิชาที่ต้องการเรียนซึ่งมีความหลากหลาย สาขาวิชาดนตรีเป็นหนึ่งในรายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ซึ่งมีผู้ให้ความสนใจมากและมีความแตกต่างกันมากทั้งด้านวิวุฒิและคุณวุฒิ (สุชาติ สิมมี, 2555) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของวิชาดนตรีจึงให้มีการจัดการเรียนการสอนดนตรีในอาชีวศึกษา โดยให้วิทยาลัยสารพัดช่างจัดทำหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นและเปิดทำการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

ในปัจจุบันทางวิทยาลัยสารพัดช่างได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสาขาวิชาดนตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการฟัง การปฏิบัติเครื่องดนตรี เพื่อที่จะได้นำไปประกอบเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม สร้างเจตคติที่ดีในทางด้านดนตรี พัฒนาบุคลิกภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553) ซึ่งมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องจนถึงพุทธศักราช 2558 เพื่อให้ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจที่จะศึกษาในสาขาวิชาดนตรี โดยใช้เวลาฝึกอบรมตั้งแต่ 6 ชั่วโมง จนถึง 150 ชั่วโมง โดยให้ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจได้ลงทะเบียนเรียนไม่จำกัดด้วยวุฒิและคุณวุฒิ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2558)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสาขาวิชาดนตรีที่เปิดสอนในวิทยาลัยสารพัดช่างมีการเปิดสอนทั่วประเทศมาเป็นเวลานาน แต่พบว่ายังมีการศึกษาค้นคว้าในแนวทางการจัดการเรียนการสอนหรือการพัฒนาหลักสูตรไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะเน้นไปในด้านใดด้านหนึ่ง เช่นด้านการศึกษาระบบการสอนหรือศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ดังที่ ปรีวัฒน์ ถานิสโร (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการสอนวิชาดนตรีสากลในวิทยาลัยสารพัดช่าง ทั้งนี้ผลวิจัยพบว่า ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการสอนวิชาดนตรีในวิทยาลัยสารพัดช่างต้องการให้มีการศึกษาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ในขณะที่ กิจจา เวสประชุม (2540) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ของวิทยาลัยสารพัดช่าง ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้ของผู้บริหารครูและนักศึกษาผู้ใหญ่ มีการรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการทางการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในด้านหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการ

สอน ครูผู้สอนสื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานมีสภาพอยู่ในระดับที่กลุ่มผู้ตอบเห็นว่าเป็นจริงตามประเด็นที่ให้ประเมินและมีปัญหา ส่วนความต้องการในทุกประเด็นพบว่ามีความต้องการในระดับมาก ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศาสตร์สาขาวิชาดนตรีในวิทยาลัยสารพัดช่างมืองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนในหลายด้าน เช่น สถานภาพของผู้สอนและผู้เรียน วิธีการสอน เครื่องดนตรี อุปกรณ์ สถานที่ ตำรา แบบเรียน สื่อการสอน เป็นต้น การศึกษาแบบแยกส่วนจะทำให้ไม่สามารถนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบ ดังที่อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ได้กล่าวไว้ว่าในการศึกษาการจัดการเรียนการสอน ต้องศึกษาจากองค์ประกอบที่ครบสมบูรณ์ประกอบด้วย หลักสูตร ผู้สอนและผู้เรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านสื่ออุปกรณ์ และการวัดประเมินผล ทั้งนี้แต่ละองค์ประกอบมีความทับซ้อนและเป็นส่วนเสริมสร้างให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าแก่ผู้เรียน การศึกษาการจัดการเรียนการสอนในทุกองค์ประกอบจะช่วยให้ได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

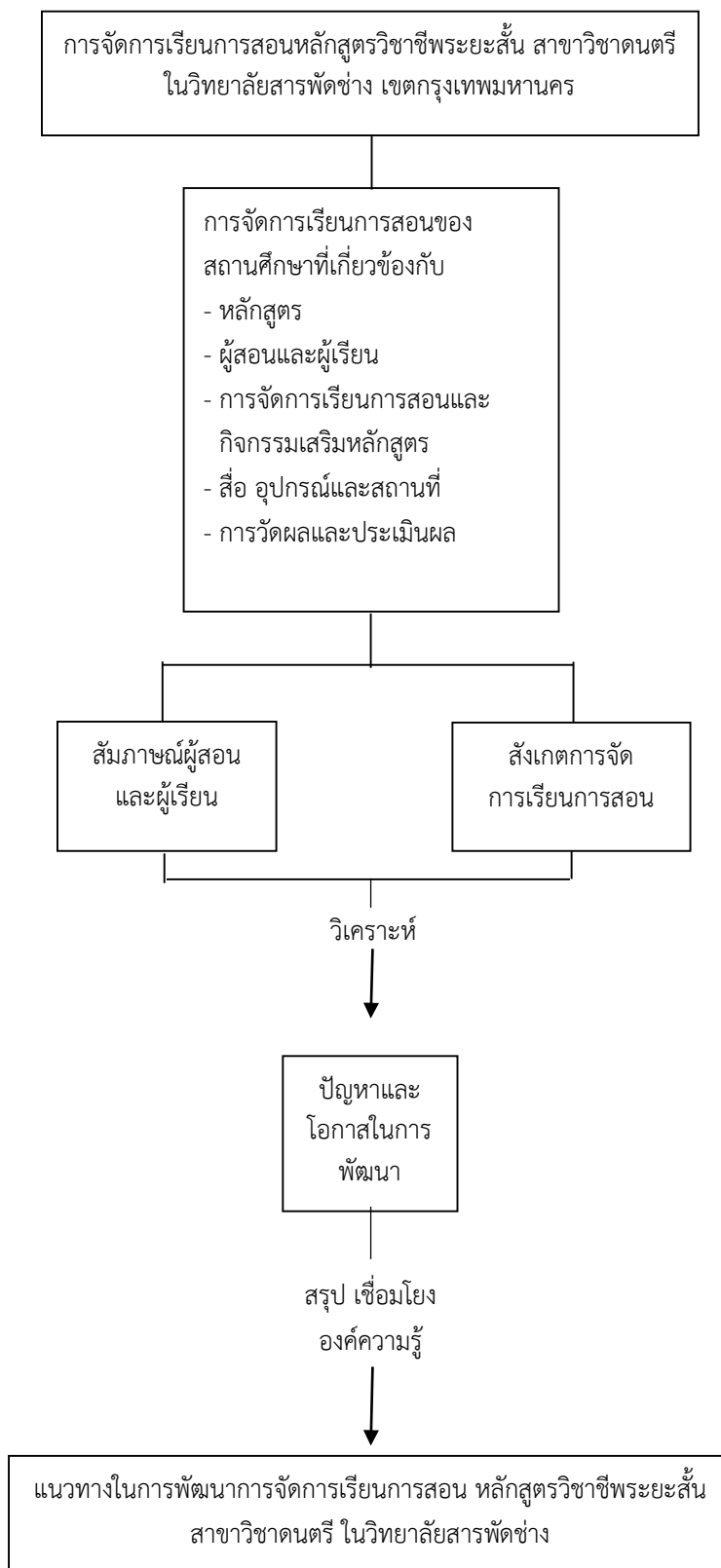
จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศาสตร์สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานครมีวิทยาลัยสารพัดช่างพระนครและวิทยาลัยสารพัดช่างธนบุรีซึ่งจะศึกษาในด้านหลักสูตร ผู้สอนและผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร สื่ออุปกรณ์ สถานที่ การวัดผลและประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมานำเสนอ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศาสตร์สาขาวิชาดนตรี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศาสตร์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่างเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศาสตร์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย ผู้สอนสาขาวิชาดนตรีทั้งหมดจำนวน 3 คน และตัวแทนผู้เรียนสาขาวิชาดนตรีจำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนไม่น้อยกว่า 2 คอร์สเรียนขึ้นไป
2. ทำการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพพระยาศาสตร์สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่
 - ด้านหลักสูตร
 - ด้านผู้สอนและผู้เรียน
 - ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่
 - ด้านการวัดผลและประเมินผล
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ณ วิทยาลัยสารพัดช่างพระนครและวิทยาลัยสารพัดช่างธนบุรี

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีระเบียบวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ผู้สอนสาขาวิชาดนตรีทั้งหมดของวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งหมด 3 คน ได้แก่

1.1 ผู้สอนสาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร 1 คน

1.2 ผู้สอนสาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยสารพัดช่างธนบุรี 2 คน

2. ตัวแทนผู้เรียนสาขาวิชาดนตรี โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจากผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนไม่น้อยกว่า 2 คอร์สเรียน ขึ้นไป พบว่ามีผู้เรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์มีจำนวน 12 คน ได้แก่

2.1 ผู้เรียนสาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร 4 คน

2.2 ผู้เรียนสาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยสารพัดช่างธนบุรี 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยสร้างเป็นคำถามที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โครงสร้างคำถามจะแบ่งออกเป็น

1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

2. คำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ในด้านหลักสูตร ด้านผู้สอนและผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่ และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีการ IOC นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมารวบรวมและปรับแก้ก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง กำหนดคำถามให้ครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ โดยในการสัมภาษณ์นั้นจะทำการสัมภาษณ์จนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือที่เรียกว่าข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) จึงหยุดการสัมภาษณ์ โดยในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกสรุปประเด็นสำคัญ และข้อมูลอื่น ๆ เช่น ท่าทาง น้ำเสียงของผู้ให้ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลทั้งจากการบันทึกเสียง และการจดบันทึก ข้อมูลจะถูกนำมาถอดเทป และบันทึกเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจนเพียงพอ เพื่อนำไปสัมภาษณ์หรือหาข้อมูลอีกครั้ง จากนั้นนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร นำมาทบทวนและวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลที่ได้มา

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และกำหนดประเด็นเนื้อหา

4.3 นำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

4.4 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมเข้าด้วยกันและนำมาเขียนสรุป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยการศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้สอนใช้หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นเพื่อกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะกำหนดจุดประสงค์รายวิชาให้สอดคล้องกับตัวหลักสูตร แล้วปรับรายละเอียดในเนื้อหาของ การเรียนการสอนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยผู้สอนกล่าวว่า “หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นนั้น มีความยืดหยุ่นสูงตามสภาพของผู้เรียน ผู้สอนจึงกำหนดเนื้อหาและวิธีการสอนเองโดยดูจากหลักสูตรและ กำหนดจุดประสงค์รายวิชาไว้คร่าว ๆ จากนั้นปรับรายละเอียดในเนื้อหาของ การเรียนการสอนในภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติให้สอดคล้องกับผู้เรียนเมื่อเริ่มดำเนินการสอนไปได้ระยะหนึ่ง” ทั้งนี้จากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เป้าหมายและขอบเขตทางการศึกษา สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ผู้สอน	เป้าหมายและขอบเขตทางการศึกษา
ครูวิชา ดนตรีสมัยนิยม (วิทยาลัยสารพัด ช่าง พระนคร)	1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่เลือกปฏิบัติได้แก่ คีย์บอร์ด กีตาร์ กีตาร์ เบส กลองชุด และแซกโซโฟน 2.ส่วนประกอบของเครื่องดนตรี และอุปกรณ์ 3.การบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องดนตรี 4.บันไดเสียง 5.คอร์ด 6.การปฏิบัติเครื่องดนตรีตามจังหวะการเล่นต่าง ๆ 7.เทคนิคพิเศษสำหรับเครื่องดนตรี 8.การบรรเลงเพลงสมัยนิยมด้วยโน้ตสากล
ครูวิชา กีตาร์คลาสสิก (วิทยาลัยสารพัด ช่างธนบุรี)	1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติกีตาร์คลาสสิก 2.แบบฝึกโน้ตสากล 3.คอร์ด 4.การกระจายคอร์ด 5.บันไดเสียง C major 6.บันไดเสียง A minor 7.บันไดเสียง Chromatic 1 Octave 8.ปฏิบัติตามโน้ตสากลที่กำหนด

ครุวิชา คีย์บอร์ด (วิทยาลัยสารพัด ช่าง ธนบุรี)	1.ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคีย์บอร์ด 2.ทฤษฎีดนตรีสากลเบื้องต้นเพื่อการฝึกปฏิบัติคีย์บอร์ด ปฏิบัติมือขวา มือซ้าย 3.การยี่ดนิ้วเพื่อการปฏิบัติคีย์บอร์ด 4.ปฏิบัติเพลงตามโน้ตสากล 5.คอร์ด 6.สัดส่วนโน้ตตัวดำ ตัวขาว ตัวกลม โน้ตเข้บ้ตหนึ่งชั้น โน้ตตัวขาวประจุ โน้ตตัวดำประจุ ตัวหยุด โน้ตที่ถูกเครื่องหมายทาย
--	--

ตารางที่ 1 เป้าหมายและขอบเขตทางการศึกษาของหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นสาขาวิชาดนตรี

1.2 ด้านผู้สอนและผู้เรียน

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนพบว่า ผู้สอนมีวุฒิการศึกษาที่จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรงและมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติและการถ่ายทอดความรู้ทางเครื่องดนตรีนั้น ๆ จึงทำให้ผู้สอนสามารถกำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาได้ตรงตามของสภาพผู้เรียนและนอกจากการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ของหลักสูตรแล้ว ผู้สอนจะเน้นการสอนเป็นรายบุคคลซึ่งเป็นการสอนทั่วไปสำหรับการสอนปฏิบัติเครื่องดนตรี ระหว่างการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนได้มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนทุกครั้งด้วยวิธีการจดบันทึกหลังการสอน จากการสังเกตพบว่า ผู้สอนมีการเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนดี ในขณะที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความแตกต่างกันในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิและไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านดนตรี และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่าผู้สอนให้ความดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนดี ผู้เรียนส่วนใหญ่กล่าวว่า “ที่มาลงทะเบียนเรียนดนตรีในหลักสูตรระยะสั้นนี้ ไม่ได้หวังว่าจะต้องเล่นดนตรีเก่ง แต่หวังแค่ให้พอที่จะเล่นดนตรีเป็นบ้างและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและฝึกฝนด้วยตัวเองได้”

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์ผู้สอนพบว่า ผู้สอนทั้งหมดใช้รูปแบบการสอนเดียวกันคือ การจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคล และจากการสังเกตพบว่า ผู้สอนได้สอนเป็นรายบุคคลโดยที่ผู้เรียนนั่งอยู่กับที่ของตัวเองแล้ว ผู้สอนจะเดินเข้าไปหาผู้เรียนเพื่อแนะนำและอธิบายข้อสงสัยและมอบหมายงานให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจดบันทึกหลังการสอนของผู้เรียนทุกครั้งเป็นรายบุคคล ผู้สอนทั้งหมดได้กล่าวไว้ว่า “การสอนแบบรายบุคคลนี้เป็นการสอนที่ดีที่สุดของการเรียนหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นสาขาวิชาดนตรี เพราะผู้เรียนมีความแตกต่างกันในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อนผู้สอนจึงต้องปรับวิธีการสอนให้เข้ากับผู้เรียนทุกคน” จากการสังเกตผู้เรียน ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในการสอนของผู้สอนได้ดีและผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตามความสามารถของตนเอง

ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมภายในสถานศึกษา เช่น กิจกรรมประจำปี โดยจะให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดง ส่วนกิจกรรมในชั้นเรียนจะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามหัวข้อเอกสารประกอบการสอนหน้าชั้นเรียน ผู้สอนได้กล่าวเสริมในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรว่า “กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนี้ก็เพื่อเป็นการให้ผู้เรียนได้มีความกล้าแสดงออกและได้มีประสบการณ์ในการแสดงดนตรี”

1.4 ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่

ด้านสื่อ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้สอนพบว่า สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ผู้สอนได้จัดทำขึ้นมาเอง โดยการที่ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำมาประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ จัดทำเป็นในรูปแบบเอกสารประกอบการสอนโดยแยกตามแต่ละประเภทของเครื่องดนตรี ผู้สอนกล่าวว่า “ได้ปรับปรุงสื่อการสอนตลอดเวลา สื่อด้านภาคทฤษฎีดนตรีผ่านการทดลองใช้กับผู้เรียนตามขั้นตอนกระบวนการทางสื่อการศึกษาทุกอย่าง และสื่อภาคปฏิบัติปรับปรุงโน้ตเพลงให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา” ผู้สอนยังได้จัดทำเว็บไซต์ของสาขาวิชาดนตรีขึ้นมา เพื่อที่จะได้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้กับผู้เรียน

ด้านอุปกรณ์ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้สอนพบว่า ทางสถานศึกษาจัดงบประมาณสนับสนุนเครื่องดนตรีและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอต่อจำนวนของผู้เรียน เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องดนตรีส่วนตัว ผู้สอนกล่าวว่า “ทางสถานศึกษาจัดเครื่องดนตรีและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอต่อจำนวนของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีจริง”

ด้านสถานที่ จากการสังเกตพบว่า บรรยากาศในชั้นเรียนมีความเป็นกันเอง ทางสถานศึกษาได้จัดสถานที่ไว้ให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน

1.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนพบว่า ผู้สอนได้แจ้งเกณฑ์การประเมินผลให้ผู้เรียนทราบก่อนเรียนทุกครั้ง ผู้สอนเน้นการวัดผลด้วยการสังเกตการพัฒนาของผู้เรียนและจัดทำบันทึกหลังการสอนเป็นรายบุคคล ท้ายบันทึกหลังการสอนจะมีแบบประเมินการปฏิบัติในแต่ละหัวข้อของจุดประสงค์ระบุไว้ จะดำเนินการวัดและประเมินผลตลอดการเรียนรู้ โดยจะเป็นการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการสอบย่อยในทุกครั้ง หลังจุดประสงค์การเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นภาคทฤษฎี หรือภาคปฏิบัติ โดยพิจารณาจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ความตั้งใจ ความขยันฝึกซ้อมและพัฒนาการของผู้เรียนเอง ทั้งนี้การสอบและการให้คะแนนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนโดยวัดจากการพัฒนาด้านทักษะการปฏิบัติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จากการสัมภาษณ์ผู้สอนกล่าวว่า “ได้จัดทำเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนแต่ละบุคคลต่างกันไปตามศักยภาพของผู้เรียน เช่น กลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุและกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเด็กพิเศษ จะตั้งเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลต่ำกว่ากลุ่มผู้เรียนปกติทั่วไป” และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนกล่าวว่า “ผู้สอนมีความยุติธรรมในการให้คะแนนทุกคน เพราะผู้สอนสังเกตจากการพัฒนาการของผู้เรียน”

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนพบว่า หลักสูตรวิชาชีพพระยาศน์นั้นมีความยืดหยุ่นตามสภาพของผู้เรียนมากเกินไปทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่มีการพัฒนาทักษะได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ในเนื้อหาการเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้สอนกล่าวว่า “หลักสูตรนี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้เหมาะสมกับประชาชนทั่วไปที่สนใจในดนตรี ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ เข้ามาเรียนเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ถ้ามีเวลาก็มาเรียน ถ้าวันไหนไม่ว่างก็ขาดเรียนได้ ประกอบกับผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องดนตรีส่วนตัว” ตรงกับที่ผู้เรียนกล่าวว่า “ไม่มีเครื่องดนตรีส่วนตัว เวลาซ้อมก็จะใช้เวลาซ้อมในชั่วโมงเรียน” ในด้านสื่ออุปกรณ์เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบันแม้ว่าจำนวนจะมีเพียงพอต่อผู้เรียน แต่สื่ออุปกรณ์เครื่องดนตรีมีอายุการใช้งานนานมาแล้ว ผู้สอนกล่าวว่า “ด้วยงบประมาณ

ประจำปีที่ยากัดของสถานศึกษาจึงไม่สามารถจัดซื้ออุปกรณ์ใหม่ที่ทันสมัยได้ เพราะงบประมาณประจำปีที่ได้มาก็นำมาซ่อมแซมอุปกรณ์เดิมที่ชำรุดทรุดโทรมและซื้ออุปกรณ์เล็กน้อยก็หมดแล้ว” ทางสถานศึกษาได้จัดสถานที่ไว้ให้เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน แต่จากการสังเกตห้องที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ห้องมีขนาดเล็กและไม่เหมาะสมกับสภาพของเครื่องดนตรีบางประเภท ห้องเรียนเดี่ยวแยกตามเครื่องดนตรีไม่มี จากการสัมภาษณ์ผู้สอนกล่าวว่า “ด้วยงบประมาณและสถานที่ของสถานศึกษามีจำนวนจำกัดจึงไม่สามารถขยายหรือเพิ่มเติมห้องเรียนได้”

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการวิจัยการศึกษาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านหลักสูตร

หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นนั้นมีความยืดหยุ่นตามสภาพของผู้เรียน ผู้สอนได้กำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับตัวหลักสูตร มุ่งเน้นในการวางพื้นฐานทางการปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต ส่วนการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาจะเป็นการกำหนดแบบกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้สอนจะได้สอดแทรกเนื้อหาอื่นและกิจกรรมเสริมการเรียนเข้าไปด้วยและสอนให้เหมาะกับผู้เรียนในแต่ละบุคคล ซึ่งที่ผ่านมาจะมีการปรับปรุงจุดประสงค์และเนื้อหาการเรียนการสอนทุก ๆ 2 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนมากที่สุด ส่วนผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้วยการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนได้อย่างเข้าใจตามพัฒนาการของตัวผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, น.3) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายซึ่งเป็นแนวทางสำหรับจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในขณะที่ ญรุธ จิตต์ (2555, น.183-196) ได้กล่าวว่า หลักสูตรกำหนดความประสงค์ของผู้จัดทำหลักสูตร โดยออกแบบและพัฒนาตามทฤษฎีของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องของการเรียนการสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งทางการศึกษา โดยในกระบวนการเรียนการสอนผู้ที่เกี่ยวข้องสำคัญคือ ผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ

1.2 ด้านผู้สอนและผู้เรียน

ผู้สอนมีวุฒิการศึกษาที่จบการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรงและมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติและการถ่ายทอดความรู้ทางเครื่องดนตรีนั้น ๆ ผู้สอนจะเน้นการสอนเป็นรายบุคคลซึ่งระหว่างการเรียนการสอนนั้นผู้สอนได้วัดและประเมินผลผู้เรียนทุกคนและจดบันทึกหลังการสอนผู้เรียนเป็นรายบุคคลทุกครั้ง เพื่อจะได้รู้การพัฒนาการของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ ดำริห์ บรรณวิทยกิจ (2545, น.57-58,62-63) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของครูไว้ว่า ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเครื่องดนตรีของตน มีความรักดนตรี มีทักษะในการสื่อสาร จึงจะสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่นักเรียนได้ดี ในขณะที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2553, น.22-25) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนควรรู้ว่าผู้เรียนที่จะสอนนี้มีความรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับบทเรียนที่ตนเองจะสอน และรู้ความแตกต่างของบุคคลระหว่างผู้เรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในวิชาที่ตนเองสอนว่าเลื่อมล้ำกันอย่างไร

ผู้เรียนส่วนใหญ่ที่มาลงทะเบียนเรียนดนตรีในหลักสูตรระยะสั้นนี้ไม่ได้หวังที่จะต้องเล่นดนตรีให้เก่ง แค่พอที่จะเล่นดนตรีเป็นบ้างเล็กน้อยและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อที่จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและฝึกฝนด้วยตัวเองได้ สอดคล้องกับ ญรุธ จิตต์ (2555, น.13) ได้กล่าวว่า การเรียนดนตรีช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความมีดนตรีการตามความสามารถของแต่ละบุคคลจนถึงที่สุด ทั้งในฐานะผู้แสดงดนตรีและผู้ฟังดนตรี

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ผู้สอนใช้รูปแบบการสอนแบบเดียวกันทั้งหมดคือ การจัดการเรียนการสอนแบบรายบุคคลจะทำให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ ส่วนในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมภายในสถานศึกษา เช่น กิจกรรมประจำปี โดยจะให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดง ส่วนกิจกรรมในชั้นเรียนจะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามหัวข้อเอกสารประกอบการสอนหน้าชั้นเรียน สอดคล้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2550, น.73-76) ได้กล่าวไว้ว่า ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน ในส่วนของการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงให้มีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ แต่อย่างไรก็ตามหากผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือการชมคอนเสิร์ตบ้าง ก็จะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและเสริมประสบการณ์ทางดนตรีให้ผู้เรียนอีกทางหนึ่ง

1.4 ด้านสื่อ อุปกรณ์และสถานที่

สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ผู้สอนได้จัดทำขึ้นมาเอง โดยการที่ผู้สอนได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งทุกอย่างมีแหล่งข้อมูลที่มาทั้งหมดและนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนของหลักสูตรวิชาซีพระยาศันและจัดทำเป็นในรูปแบบเอกสารประกอบการสอน ซึ่งจะแจกให้กับผู้เรียนทุกคน โดยแยกตามแต่ละประเภทของเครื่องดนตรีและได้ปรับปรุงสื่อการสอนด้านภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา มีเว็บไซต์ของสาขาวิชาดนตรีเพื่อที่จะได้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ให้กับผู้เรียน เช่น การรับชมการแสดงดนตรีที่ผู้สอนได้คัดเลือกมาไว้ให้ผู้เรียนได้รับชมทางเว็บไซต์ของสาขาวิชาดนตรี สอดคล้องกับ ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ (2553, ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า การที่นักเรียนได้ชมวีดิทัศน์เกี่ยวกับ คีตกวี หรือการแสดงดนตรี ย่อมทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในดนตรี ชัดเจนขึ้น เป็นการสร้างแรงจูงใจอยากเล่นดนตรีให้เก่งขึ้น และชดเชยการชมการแสดงดนตรีสดได้

เครื่องดนตรีและอุปกรณ์การเรียนการสอนทางสถานศึกษาได้สนับสนุนให้เพียงพอต่อจำนวนของผู้เรียน ซึ่งเป็นข้อดีที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติเครื่องดนตรีจริงโดยไม่ต้องเสียเวลานั่งรอเพื่อที่จะปฏิบัติต่อผู้เรียนคนอื่น สอดคล้องกับ ญรุธ สุธธจิตต์ (2544, น.167-172) กล่าวไว้ว่า ในการสอนทักษะการปฏิบัติ ผู้เรียนควรเป็นเจ้าของเครื่องดนตรี และควรเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ และทนทาน

ส่วนบรรยากาศในชั้นเรียนมีความเป็นกันเอง ห้องที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีขนาดเล็กและไม่เหมาะสมกับสภาพของเครื่องดนตรีบางประเภท เช่น กีตาร์ กลองชุด เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ซึ่งเวลาทำการเรียน การสอนเสียงจะดังรบกวนผู้เรียนคนอื่น สอดคล้องกับ ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ (2553, ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกซ้อม การจัดสถานที่ฝึกซ้อมดนตรีที่เหมาะสมให้กับนักเรียนย่อมส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดนตรีที่ดี โดยห้องซ้อมดนตรีที่ดีในบ้านควรเป็นห้องที่มีอากาศถ่ายเทหรือมีเครื่องปรับอากาศ เป็นห้องที่ไม่ได้ทำกิจกรรมอย่างอื่น ในขณะที่ผู้เรียนกำลังฝึกซ้อมดนตรี ต้องมีความสงบ เงียบปราศจากเสียงรบกวนสมาธิ

1.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล

ผู้สอนจะมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามจุดประสงค์รายวิชา และจะแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบก่อนถึงเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลก่อนเรียนทุกครั้ง ผู้สอนเน้นการวัดผลด้วยการสังเกตการพัฒนาของผู้เรียนและจัดทำบันทึกหลังการสอนเป็นรายบุคคล เพราะจะได้ทราบถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ความตั้งใจ ความขยันฝึกซ้อมและพัฒนาการของผู้เรียนเอง ท้ายบันทึกหลังการสอนจะมีแบบประเมินการปฏิบัติในแต่ละหัวข้อของจุดประสงค์ระบุไว้ จะเป็นการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการสอบย่อยในทุกครั้ง หลัง

จุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ทั้งหมดนี้การสอบและการให้คะแนนขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอนเพียงผู้เดียว จัดทำเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลของผู้เรียนแต่ละกลุ่มบุคคลต่างกันไปตามศักยภาพของผู้เรียน เช่น กลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุและกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเด็กพิเศษ จะตั้งเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลต่ำกว่ากลุ่มผู้เรียนปกติทั่วไป สอดคล้องกับที่ ฌูรท์ สุทธิจิตต์ (2555, น.248-249) กล่าวว่า การประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียนเกิดขึ้นเสมอในการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรี เพราะการประเมินผลระหว่างการเรียนการสอนทำให้ได้ทราบถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนและผลการสอนของผู้สอนในช่วงระยะเวลาหนึ่งระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งประโยชน์ของการประเมินผลทำให้ทราบถึงข้อดีข้อเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน เป็นตัวชี้วัดเพื่อให้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนในเวลาค่อยๆมา ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนหรือแก้ไขบางสิ่งบางอย่างได้

2. อภิปรายผลการวิจัยด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาซีพระยะสั้น สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นนั้นมีความยืดหยุ่นตามสภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนและการซ้อม และด้วยความยืดหยุ่นของตัวหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยไม่จำกัดด้วยวุฒิและคุณวุฒิ และตัวหลักสูตรมีระยเวลาน้อยเกินไป ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่มีการพัฒนาทักษะได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ในเนื้อหาการเรียน ด้วยการที่หลักสูตรวิชาซีพระยะสั้นนั้นมีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียนสูง เพราะตัวหลักสูตรนี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้เหมาะสมกับประชาชนทั่วไปที่สนใจในดนตรี ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ เข้ามาเรียนเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ถ้ามีเวลาก็มาเรียน ถ้าวันไหนไม่ว่างหรือไม่มีเวลาก็จะขาดเรียนไป ส่วนผู้สอนก็มีหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากการสอนมีหลายหน้าที่ เมื่อมีคำสั่งทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากการสอน ผู้สอนจะแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าเพื่อให้ผู้เรียนหยุดเรียน ทำให้การเรียนและการซ้อมขาดความสม่ำเสมอ ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องดนตรีส่วนตัวเวลาซ้อมจะใช้เวลาซ้อมในชั่วโมงเรียนเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองไปได้อย่างที่ควรเป็น สอดคล้องกับที่ อภิชัย เลี่ยมทอง (2555, น.30-38) ได้กล่าวว่า การฝึกซ้อมที่ไม่สม่ำเสมอการบรรเลงหรือขับร้องไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีจุดหมายการฝึกที่แน่นขัดจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาในการบรรเลงใด ๆ ได้ แล้วอาจจะเกิดการย้ำและซ้ำสิ่งที่ไม่ดีพลาดเกิดขึ้นบ่อยจนเป็นความเคยชินในสิ่งที่ผิดพลาดนั้นซึ่งจะทำให้เกิดความลำบากในการนำกลับมาแก้ไขให้ถูกต้องในภายหลัง เมื่อขาดการฝึกซ้อมบ่อยครั้งจะทำให้การพัฒนาทักษะได้ตรงตามจุดประสงค์เป็นไปได้ยาก

ในด้านสื่ออุปกรณ์เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบันมีอายุการใช้งานนานมาแล้ว เครื่องดนตรีมีสภาพเก่าไม่ทันสมัย ด้วยงบประมาณประจำปีที่จำกัดของสถานศึกษาจึงไม่สามารถจัดซื้ออุปกรณ์ใหม่และทันสมัยได้ เพราะงบประมาณประจำปีที่ได้มาไม่สามารถที่จะจัดซื้อเครื่องดนตรีใหม่ได้ ห้องที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ห้องมีขนาดเล็กและไม่เหมาะสมกับสภาพของเครื่องดนตรี ซึ่งเวลาทำการเรียนการสอนเสียงจะดังรบกวนผู้เรียนคนอื่น และด้วยข้อจำกัดของสถานที่และงบประมาณจึงไม่สามารถเพิ่มห้องเรียนเดี่ยวแยกตามเครื่องดนตรีได้ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับ อภิชัย เลี่ยมทอง (2555, น.30-38) ที่กล่าวว่า สถานที่ฝึกซ้อมที่ดีควรเป็นสถานที่ที่มีความเงียบ ไม่มีเสียงรบกวนและเสียงดนตรีของการฝึกซ้อมไม่ควรรบกวนผู้อื่น สถานที่ฝึกซ้อมที่ดีไม่จำเป็นต้องมีขนาดใหญ่ แต่ไม่ควรมีขนาดเล็กจนทำให้ผู้ฝึกซ้อมรู้สึกอึดอัด

แนวทางการพัฒนา

เนื่องจากหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນเป็นหลักสูตรที่พัฒนาโดยผู้สอนที่ปฏิบัติการสอนสาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง เพราะฉะนั้นผู้สอนจะต้องพัฒนาปรับแก้จุดประสงค์และเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรและสภาพผู้เรียนทุก ๆ 2 ปี เป็นประจำ ผู้สอนจะต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เช่น หมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เข้ารับการฝึกอบรมการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุคสมัย และสิ่งที่ควรพัฒนาก็คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางดนตรี ทางสถานศึกษาควรจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อที่จะได้จัดซื้อเครื่องดนตรีที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรจัดการฝึกอบรมครูดนตรีในอาชีวศึกษาทั่วประเทศ เพื่อที่จะทำให้ผู้สอนสาขาวิชาดนตรีมีทิศทางในการจัดการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกันและนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอนสถานศึกษาของผู้สอน ให้สถานศึกษาได้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางด้านดนตรีมากกว่านี้ เพื่อที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออกและเป็นการกระตุ้นให้ผู้สนใจที่อยากจะศึกษาทางด้านดนตรีเข้ามารับการเรียนการสอนในหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນ สาขาวิชาดนตรีมากขึ้น ผู้สอนควรพัฒนาในด้านเอกสารประกอบการสอนให้มีความหลากหลาย เพื่อที่จะเป็นการต่อยอดความรู้ของผู้เรียนต่อไป ให้มีการเพิ่มห้องหรือขยายห้องเรียนเพื่อความเหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนเพราะห้องเรียนที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่มีความเหมาะสมกับสภาพเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอนและเพิ่มในเรื่องของระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อที่จะให้ผู้เรียนสามารถใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ออนไลน์เพิ่มเติม ผู้สอนจะต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะจัดทำสื่อการสอนเอกสารการสอนของตัวเองเพราะว่าไม่มีสื่อการสอนใดที่จะสามารถตอบสนองการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນได้ดี และจะต้องจัดทำสื่อการสอนที่มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ต้องมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนเป็นรายบุคคลและมีเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อที่จะได้เลือกใช้ให้ตรงกับผู้เรียนแต่ละคน เช่น ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ให้ตั้งเกณฑ์การประเมินไว้สำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้และสำหรับผู้เรียนกลุ่มทั่วไป ตั้งเกณฑ์การประเมินไว้เป็นพื้นฐาน จะต้องแก้ไขปรับปรุงเกณฑ์การวัดผลประเมินผลอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและการฝึกอบรมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่าง ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
2. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกคนที่เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນ สาขาวิชาดนตรี ในวิทยาลัยสารพัดช่างทั่วประเทศ
3. ควรมีการจัดสัมมนากลุ่มสำหรับผู้จัดทำหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນสาขาวิชาดนตรีทั้งหมด เพื่อให้ได้แนวทางในการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพพระยະສັນในวิทยาลัยสารพัดช่างให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- กิจจา เวสประชุม. (2540). ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการด้านการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชะระยะ
สั้นของวิทยาลัยสารพัดช่างตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่ กรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : วีรพันธ์ (1991) จำกัด.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). จิตวิทยาการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2544). พฤติกรรมการสอนดนตรี : ฉบับปรับปรุงแก้ไข. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- . (2555). ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรงห์ บรรณวิทยกิจ. (2545). แนวการสอนดนตรีปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สาระดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพร ธนวัฒน์. (2536). ปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ในคณะวิชาคหกรรม
วิทยาลัยสารพัดช่าง เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ปรีวัฒน์ ถานิสโร (2540). การบวนการสอนวิชาดนตรีสากลในวิทยาลัยสารพัดช่าง
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์. (2553). บทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนดนตรี.
ค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2562. จาก [http://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgi
bin/mcp/main_php/print_informed.php?id_count_inform=12059](http://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgi-bin/mcp/main_php/print_informed.php?id_count_inform=12059)
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่4.
ค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562. จาก [http://site.ksp.or.th/content.php?site=library&SiteMenuID=
4609&Action=view&Sys_Page=&Sys_PageSize=&DataID=2413](http://site.ksp.or.th/content.php?site=library&SiteMenuID=4609&Action=view&Sys_Page=&Sys_PageSize=&DataID=2413)
- สุชาติ สิมมี. (2555). หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น วิชาชีพบอร์ด. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยสารพัดช่างธนบุรี
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2553). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2553). คู่มือผู้ประเมินเพื่อการประเมินภายนอกกรอบสามด้านการ
อาชีวศึกษา (พ.ศ. 2554-2558). กรุงเทพมหานคร: ออฟเซ็ท พลัส
- . (2558). หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น จาก หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น พุทธศักราช 2558
- อนุชัย งามวังกูร. (2558). กระบวนการทัศน์ทางอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อภิชัย เลี่ยมทอง. (2555). หลักสำคัญสำหรับการฝึกซ้อมดนตรีเพื่อประสิทธิภาพสูงสุด.
วารสารดนตรีรังสิต, 7(1), 29-39.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). หลักการสอน. (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- . (2553). หลักการสอน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

THE THAI GOVERNMENT’S MANAGEMENT OF MIGRANT WORKERS: A CASE STUDY OF THE MOU BETWEEN THAILAND AND MYANMAR MIGRANT WORKERS

Kaninnart Siriwat¹ and Sasiphattra Siriwato²

Abstract

In 2003, an MOU between the government of Thailand and the government of Myanmar for Cooperation in the Employment of Workers was signed to organize a system for legally registering migrant workers. This study examines the problems of the MOU system to identify existing obstructions and offer appropriate solutions for greater effectiveness of the system. The data were collected using semi-structured interviews with nine participants selected according to their relevant experiences in the area of migrant workers from Myanmar to Thailand. Five documented Burmese workers and four officers from the Ministry of Labor and the Ministry of Defense were interviewed. The results of the interviews illustrate the government’s current efforts to manage the documented workers through the MOU system, such as solving social problems and human trafficking, and establishing transparent employment contract. The results also indicate that there are three problems with the MOU, such as overly complicated procedures, high and unregulated expenses, and long registration periods. After the MOU system was implemented, the government proposed solutions by arranging bilateral meetings, extending registration times, and solving exploitation of migrant workers by agencies. This study recommends two solutions for improving migrant worker management. The first solution is that the governments of Thailand and Myanmar must improve the details of the MOU for more suitable and practical benefits for workers and employers. The governments, through regular bilateral meetings with relevant officers, to share problems and discuss solutions for proper procedures, expenses, and effective management. The second solution is to improve public relations and public understanding of the MOU system to increase legal employment in Thailand.

Keywords: Myanmar, Burmese worker, migrant worker, worker-management, memorandum of understanding, MOU on migrant worker.

¹ Institute of Diplomacy and International Studies, Rangsit University

² Institute of Diplomacy and International Studies, Rangsit University

THE THAI GOVERNMENT’S MANAGEMENT OF MIGRANT WORKERS: A CASE STUDY OF
THE MOU BETWEEN THAILAND AND MYANMAR MIGRANT WORKERSKaninnart Siriwat¹ and Sasiphattra Siriwato²

บทคัดย่อภาษาไทย

ในปี 2546 รัฐบาลไทยและรัฐบาลเมียนมาได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างงานแรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการระบบการนำเข้าแรงงานอย่างถูกกฎหมาย งานวิจัยนี้ศึกษาปัญหาของการนำเข้าแรงงานผ่านระบบ MOU เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการนำเข้าแรงงานผ่านระบบ MOU งานวิจัยนี้ได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ 9 คน ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานชาวเมียนมา โดยเป็นแรงงานเมียนมาถูกกฎหมาย 5 คน และเจ้าหน้าที่รัฐ 4 คน จากกระทรวงแรงงาน และกระทรวงกลาโหม ผลจากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความพยายามที่จะบริหารจัดการ ในการนำเข้าแรงงานถูกกฎหมายผ่านกระบวนการ MOU เพื่อแก้ปัญหาสังคม การค้ามนุษย์ และมีการกำหนดสัญญาจ้างงานที่มีความโปร่งใส ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า ปัญหาของการดำเนินการนำเข้าแรงงานผ่านระบบ MOU มี 3 ประเด็น คือ ระบบ MOU มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก มีราคาแพงและไม่มีการควบคุม และการที่รัฐไม่มีความเด็ดขาดในการกำหนดการลงทะเบียน หลังจากมีการใช้งานระบบ MOU รัฐบาลมีการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยการจัดการประชุมหารือแบบทวิภาคี การพิจารณาขยายเวลาบังคับให้แรงงานลงทะเบียนผ่านระบบ MOU และการแก้ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบของบริษั้นำเข้าแรงงานต่างด้าว งานวิจัยนี้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบริหารแรงงานต่างด้าว 2 แนวทาง เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการนำเข้าแรงงานนี้ แนวทางแรกคือ รัฐบาลของประเทศไทยและเมียนมา ต้องปรับปรุงรายละเอียดของ MOU เพื่อให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง รัฐบาลต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบ และหารือเกี่ยวกับแนวทางแก้ไข เพื่อเป็นการกำหนดการดำเนินการ ค่าใช้จ่าย และการบริหารจัดการที่เหมาะสม แนวทางที่สองคือการเพิ่มการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบ MOU เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนการจ้างงานถูกกฎหมายในประเทศไทย

คำสำคัญ : เมียนมา, แรงงานเมียนมา, แรงงานต่างด้าว, การบริหารจัดการแรงงาน, บันทึกความเข้าใจ, บันทึกความเข้าใจด้านแรงงานต่างด้าว

¹ Institute of Diplomacy and International Studies, Rangsit University² Institute of Diplomacy and International Studies, Rangsit University

THE THAI GOVERNMENT’S MANAGEMENT OF MIGRANT WORKERS: A CASE STUDY OF THE MOU BETWEEN THAILAND AND MYANMAR MIGRANT WORKERS

Kaninnart Siriwat⁵ and Sasiphattra Siriwato⁶

1. Background and significance of problems

Over the years, migrant workers working in Thailand have had several problematic impacts on Thai society, which can be divided into three areas: social, security, and public health (Ministry of Public Health, 2016). Burmese workers are mostly employed in the provinces along the border with Myanmar, such as Tak, Chiang Mai, and Ranong, and down to the lower central region, which is the economic center of the country and is a concentrated industrial area (Pruekudom, 2019).

To determine the appropriate employment procedures, the proper expenses, and efficient return methods for completed worker contracts, the Thai government signed the Memorandum of Understanding (MOU) on Employment Corporation between Thailand and neighboring countries. This MOU was signed in 2003 in order to solve chronic worker migration management problem. The main objective of MOU is to reduce the undocumented migrant workers. The MOU is designed to have complete entire operations to control process from the origin to the destination, until returning to origin when the contract expires. However, there are complicated processes such as expensive expense and inefficient protection of the rights of migrant workers (Taotawin, 2011).

This study examines those problems with the MOU system to identify existing obstructions and offer appropriate solutions for greater effectiveness of the system. The more effective of MOU is the more legal employment in the state. The MOU aims to controlling the appropriateness of the amount of worker, reducing the exploitation of employers, and also reduce human trafficking. After MOU was enforced, it could not success as it objective. Without the clearly identified problems of MOU and taking steps to solve them, MOU will be an unsuccessful tool of the government that not able to control the illegal employment.

2. Research Objectives

- 1) To examine the situation of Burmese migrant workers in Thailand.
- 2) To analyze the management of migrant workers in Thailand after the application of an MOU.
- 3) To propose a solution for the Thai government to have a more productive worker management system.

⁵ Institute of Diplomacy and International Studies, Rangsit University

⁶ Institute of Diplomacy and International Studies, Rangsit University

3. Background of Burmese Migrant Workers in Thailand

Thailand needs migrant workers to substitute the demand for workers in business and investment in the areas of agriculture, factory, and service sectors. The following section is divided into three main parts, which are: migrant workers from Myanmar in Thailand, Thai government action concerning migrant worker management, and documented workers in Thailand.

1) Migrant workers from Myanmar in Thailand

There are three to four million undocumented migrant workers smuggled into Thailand, most of them are low-skilled workers from neighboring countries (Myanmar, Lao PDR, and Cambodia). In Thailand, about 92 percent of migrant workers are Burmese. The causes of the migration of Myanmar people are the result of internal conflicts in their country, and most of them also experience severe poverty problems (Ministry of Labor, 2017). The number of Burmese workers in Thailand by the MOU system is gradually increasing in line with the growth of all migrant workers in Thailand. According to the Ministry of Labor (2019), there are 3,090,825 migrant workers registered through the MOU system working in Thailand. Approximately 989,145 workers are documented working under the MOU process; 504,996 are Burmese workers (Ministry of Labor, 2019).

2) Thai government actions on Migrant worker management

In the last five years, Thai government try to solve the problems of undocumented migrant workers. The latest action was on 20 Aug 2019, when the Thai cabinet agreed on a resolution for the extension of the process to approve VISAs for migrant workers. After 31 March 2022, which is the end date of allowance, migrant workers who want to continue working in Thailand have to operate according to the MOU system (Ministry of Labor, 2019). Interestingly, the government has only focused on is the security implications by eradicating undocumented migrant workers.

3) Documented workers in Thailand

There are two main mechanisms to become documented worker in Thailand. The first mechanism is permission for undocumented workers through the Nationality Verification (NV) process, which will no longer be enforced by 2022. The second mechanism is registration through the MOU system (Ministry of Labor, 2019)

4. Research Methodology

Nine participants were selected and interviewed using semi-structured, open-ended questions. These participants were divided into two groups. The first group included five documented migrant workers from Myanmar. Three workers were registered through the MOU system, and the other two workers were registered through the Nationality Verification process

(NV). The interviewed workers have at least five years of work experience in Thailand in order to provide direct experiences regarding the legal registration process and work permit extension. Selected workers must have no criminal record and came to work by the agency.

The second group included four officers from the Ministry of Labor and Ministry of Defense. Two officers from the Ministry of Labor are Mr. Aranya Raksayon, chief of consideration for the migrant worker, work permit section, Department of employment, and Ms. Saowaree Pansri, chief of migrant worker section, Bangkok Employment Office seven. The other two officers from the Ministry of Defense are Myanmar interpreters who had direct experience with Myanmar workers: Squadron Leader, Tanawat Rattasamakke, an officer at the Armed Forces Security Center; and Flight Lieutenant, Noppadon Panlong Officer at External Relation, Office of The Permanent Security for Defense. These officers have work experience in the field of migrant workers for at least five years. In order to protect the anonymity of participants who are migrant workers, this research will identify them as follows: Worker A, Worker B, Worker C, Worker D, and Worker E.

5. Research Findings

The research results were collected by semi-structured interviews with the Burmese workers in Bangkok and government officials who are working relevant to migrant worker employment. There are three main reasons why Myanmar workers decided to work in Thailand which are 1) Myanmar does not have enough jobs. All interviewed workers mention that millions of Burmese workers decided to travel from Myanmar to work in Thailand because Myanmar has high unemployment rate. 2) Thailand has a higher minimum wage. The minimum wage in Myanmar is only 100 to 120 baht per day. The minimum wage in Thailand is higher at 300 baht per day and is equal to the minimum wage of a Thai citizen. In some case of experienced worker, they can receive a wage of 500 to 600 baht per day. 3) Thailand has a better living standard. The quality of life in Thailand is better than Myanmar. Interviewed workers stated that coming to work in Thailand means better welfare as they have social security insurance.

5.1 MOU system

The issues that have been mentioned in the MOU system are divided into three parts which are 1) Process of MOU: All interviewed Burmese workers commented that the MOU procedure is complicated and has a long process causing employers to give up and proceed by themselves. To employ migrant workers through the MOU system, both employer and worker must prepare the following official documents: documents of a registered business, clear employment contracts, and the MOU contract. 2) Expenses of the MOU process: Burmese workers provided information about the costs for the migrant worker through the MOU process. The situation is divided into two cases. The first case is the worker who gets into the MOU system the

first time they come to Thailand. The worker and the employer accept the worker's expenses and conditions before making a decision. The worker must pay about 20,000 to 30,000 baht to the agency. The second case is the worker who has already worked in Thailand and has to register through the MOU system. This case must pay for agencies both in Thailand and in Myanmar because they must return to complete the processes in Myanmar. The expense of agency service is obviously high. 3) Healthcare expenses for the documented migrant workers are protected by Thai law, and they have the right to social protection from the Social Security Office (SSO), which includes cases of illness, childbirth, disability, death, child allowance, elderly, and unemployment. To have social protection, the migrant worker must have a passport and work permit. However, even if documented migrant workers do not have social protection, they still have insurance coverage from hospitals.

5.2 Interview with relevant officers

The researcher interviewed four officers whose work is related to migrant workers. Two officers are from the Ministry of Labor and two officers from the Ministry of Defense. From these four interviews, all the officers mentioned the objective of the MOU system by providing the reason for using the MOU. Before the enforcement of the MOU system, Thailand faced a shortage of low skilled or unskilled workers.

All the interviewed officers mentioned the benefits of the MOU system and the latest policies of the Thai government to control the situation of undocumented migrant workers by creating standard regulations for migrant worker employment. The employment is under the control of and is acknowledged by the two governments. The worker and employer can have an explicit employment contract that specifies the employer profile, workplace, salary, days off, and working hours. When compared with the previous situation of the undocumented worker in Thailand, workers were arriving with no historical profile, and the employer had only a verbal contract. Pansri, ministry of labor, mentioned that:

The operation of the MOU system has been improved. The government agencies continue to work together to improve the documented status of migrant workers. However, there are millions of migrant workers in Thailand with different personal conditions causing delays in the registration processes for all workers. (Pimsri, Ministry of Labor)

The two officers from the Ministry of Labor explained that the expenses of MOU are divided into two parts. First is the expense of the formal process that has been set. The second part is the expense that workers must pay for agencies in Myanmar and Thailand. The agency will provide better

access to the employer by using their expertise and by working with the official to process large groups of 50 to 100 workers at a time. The prices vary depending on the agency company.

All interviewed officers provided information on the process of the MOU that takes two to three months as the government must approve the process of Thailand and Myanmar. The process on the Thai side takes about 15 days, which has been determined by the Ministry of Labor. The process in Myanmar takes about two months because of the management.

Raksayon, Ministry of Labor, recommended that the Thai government should develop a better public relations program because many employers still do not know that the MOU system is being enforced and that workers must register before the deadline.

6. Discussion

6.1 Current situation

Four essential points will make the MOU better for migrant workers: The first point is solving social problems and human trafficking. The implementation by the two governments makes the employment legal with transparent registration programs and by establishing a continuous process that will not open the opportunity for human trafficking. The second point is the employment contract will specify the details of employment. The explicit contract will reduce confusion and disagreement between workers and employers. The documented workers also have the right to social welfare programs, including social insurance and medical care. The third point in the MOU system is that migrant workers cannot bring their family to Thailand. The reason is due to cases of unemployment among the family members. The last point is that the agencies must be registered with the Ministry of Labor to avoid the risk of human trafficking by procuring migrant workers for illegal employment purposes.

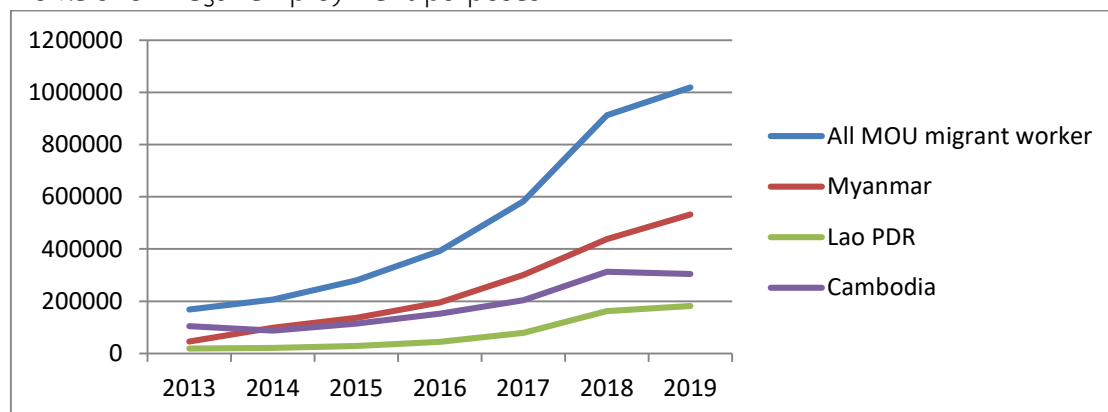

Figure 1 MOU migrant workers from Myanmar, Lao PDR, and Cambodia

Figure 6.1 shows that there is an increasing number of Burmese migrant workers registered through the MOU process every year. Also, there are more workers from those countries with MOUs with Thailand, including Myanmar, Lao PDR, and Cambodia, which represent most of the

migrant workers in Thailand. The result from the effort of the government that has helped migrant workers into legal employment under the joint agreement of the MOU.

The research titled, The Analysis of trends and impacts on Offenses in Thailand by migrant workers entering the ASEAN Community by Jomdet Trimek, Suppakorn Poonyarith, and Sasiphattra Siriwato (2017) identifies the Myanmar government's support of Myanmar workers to have legal employment in Thailand by issuing a purple covered passport to work only in Thailand. Myanmar authorities issued a purple Passport to workers who have passed NV. Today, Myanmar does not issue purple passports anymore. Burmese workers must have the red cover passport to register with the MOU. A migrant worker who is holding a purple passport needs to return to Myanmar to acquire a red cover passport. Unfortunately, issuing the passport in Myanmar is challenging, and requires too many documents, time, and expense. These burdens on the migrant worker may be why many migrant workers do not choose to register with the MOU system.

In the problems of the expenses of the MOU process, Worker C and Worker E have not chosen to complete their registration through the MOU system because they do not want to waste time and pay a lot more money. They decided to continue their work by extending their NV registration, which is easier and cheaper. Even though the government has regulated its fees, the agency cost is still expensive. In 2016, the Ministry of Labor announced new service rates and cost of agency fees be set at 25% service charge for 1 to 12 workers, 20% service charge for 13 to 45 workers, 15% service charge for 46 to 90 workers and 10% service charge for more than 91 workers. If there is a violation, the agency company will be found guilty and forfeit its security deposit with the Ministry of Labor in the amount of five million baht (Ministry of Labor, 2019). The result is that workers are still paying exorbitant fees to agencies. Therefore, the government must develop a more useful measure that can control the high service charges of agencies.

Although the Thai government requires workers to register through the MOU, there has always been an extension for registration time. The latest announcement on 20 August 2019 that the Thai cabinet approved guidelines for work management of migrant workers (2019 to 2020) stipulates that workers are allowed to extend their legal employment for one to two years. That means documented migrant workers (NV) can continue their legal status until 2021 to 2022. After that, workers have to register through the MOU system. However, this extension has been announced by the Thai cabinet several times in the past five years. Unfortunately, this multiple extension of registration announcements results in some workers and agencies do not see registering through the MOU as an urgent matter.

There are studies that identify the complicated and expensive process of MOU, such as Migrant worker problems of three nationalities in Thailand by Sirimachan, P. (2013) identifies that

MOU are not reach its achievement as the readiness of Burmese government, the complicated process, and expensive payment. Also, the research of MOU for transnational labor employment neoliberalism, labor protection, and adjustment of the state’s regulation strategy by Taotawin, P., and Satrakom, S. (2011) mentioned about there are too much processs of MOU which cause its expensive and wasting much time, and can not attract undocumented migrant worker to see the benefits of being documented worker. In the past, the government policies have been aimed at solving immediate problems by issuing the temporary measures, not looking into the long term solution. These show that the government policy is discontinued. The government only defensive for the entering of migrant worker without the state’s policy of migrant worker management. There are still the ineffectiveness between official to solve the problems.

6.2 The management of Thai government

When compared to the number of all workers in Thailand, the MOU process is not working very well. Three operations have been done by the Ministry of Labor which are:

1) Finding the solution by the bilateral meeting. The latest meeting is the Myanmar-Thailand Technical Meeting that was held in Nay Pyi Taw, Myanmar, 13 to 14 January 2020. The meeting considered all relevant factors, such as procedures, costs, public relations, guidelines for changing employers, medical service and training course. The bilateral meeting is definitely an appropriate solution. However, the results from the former meetings are only short term solutions such as providing convenience for migrant workers to easily extent their work permit or an extension of time forcing migrant worker to register through the MOU.

Bilateral Meeting is a collaboration to solve the problem of worker shortage in Thailand, protection of worker rights and benefits, including register through the MOU with convenience and transparency. (Pornchaiwiseskul, Director-general Department of Employment, 2020). Panlong, Ministry of defense, mentioned that the development of the MOU depends on the implementation of each country’s management. Some problems still exist, such as the long process partly as a result from the difficulty in Burmese citizenship approval process. Also the high cost problem that neither government can solve the problem effectively.

2) The government always extends the time of registration with the MOU because the policy to encourage the worker to register the MOU system and have the legal working status as much as it could. This is an effort to prevent human trafficking. In 2015, Thailand was ranked by The Trafficking in Persons Report (TIP Report), an annual report issued by the U.S. State Department’s Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons, to be Tier 3. Tier 3 means the government is not fully complying with the minimum standards and is not making significant efforts

to do so. To solve the situation, the Thai government has improved the policy of prevention and suppression of human trafficking by using law enforcement and providing assistance to victims of human trafficking. In 2019, Thailand's rank in the TIP report was lowered to Tier 2 which is countries whose governments do not fully comply with minimum standards but are making significant efforts to bring them into compliance with those standards.

3) To solve the exploitation among agencies by overcharging for document and registration in the MOU, or the exploitation of migrant workers for human trafficking, the government has issued a Decree on Importing Migrant Workers to Work with Employers in the Country (2016) which forces every agency to proceed according to the law and regulations that the government has set for the procurement of migrant workers. However, controlling the price of agency was not very successful. Migrant workers who come to work through an agency still have to pay extra charge. If there are many agencies in the process, the payment will be increased (Prachachart, 2017). Some workers are still unaware of the MOU expense that specified by the government. Worker A mentioned that he need to pay a commission to agency both in Myanmar and Thailand, which was very high. However, he wants the government to control the price the agency to be cheaper.

6.3 The appropriate solutions

There are two appropriate solutions for migrant worker management. The first solution is that the governments of Thailand and Myanmar must arrange a bilateral meeting with the relevant officers. The Ministry of Labor must improve the details of the MOU to be more suitable and practical for workers and employers. Data sharing is essential in order to improve the MOU system. The second solution is to increase the effective public relations of the MOU system. Migrant workers must know their benefits from the MOU system, such as safety in work, income, work hours, welfare, and many other rights.

7. Recommendations

For Government

Promoting and developing the MOU system, the implementation of the cooperation of migrant workers has been continuously improved. These improvements can be seen from the increase in the number of workers registering in the MOU system every year. If the MOU system is developed to be more suitable for the current situation, it will result in the success of international worker-management cooperation.

However, it cannot deny that the MOU process is a mutual cooperation in solving international problem. Therefore the effectiveness of MOU must come from the effort of the governments of both countries. From conducting interviews with government officers, this research found that one of the

most difficult process is the nationality identification of Burmese which their government is facing the problems of nationality approval as the various of ethnic groups.

For the Ministry of Labor

1) Reducing the procedure to be concise and more convenient. The problems of complicated procedures must be solved both in Thailand and Myanmar.

2) Consider setting up appropriate expenses and improving better services. The payment must be fair and keep service procedures transparent with no corruption.

3) Controlling the expense of agencies by regulating charges for services. There are two factors in the difficulty of controlling expense of MOU. First factor is there are agencies from Thailand and Myanmar that need to be controlled by both sides. Second factor is it needs seriously actions from authority officials which are immigration bureau and local police officer to control agency, employers and workers. However, many government officials are reported on corruption in both countries.

4) Review complaints from workers and employers for lessons learned and distribute to employers and workers as a case study for migrant worker employment. In some cases, workers decided not to complain in the unfair treatment or even being exploited as they are fear of being repatriated if there is a problem during employment. The government must ensure that the worker who make complaint will be protected. Including the guarantee of employment in the matter of termination. In addition, it is the duty of government officials to increase inspection areas for migrant workers out of working hours or outside the working place to search for the offenses without waiting for migrant worker to submit a report to the official.

For Burmese migrant worker

1) Register for employment through the MOU system.

2) Understanding the benefits and state welfare of being a documented worker of the MOU system as a documented migrant worker has the rights equal to Thai people in welfare, social protection, and medical service.

For employers

1) Hiring a documented worker through the MOU process. The employer will know the background of worker that has been checked by their government.

2) Choose to hire a reliable employment agency that has registered with the government. The legal agency will provide consulting services to the employer for all the MOU processes.

3) Understanding the regulations of employment of the migrant worker. Legal employment comes with a contract that has to be enacted under the law. From conducting interviews, this

research found that most employers did not update new regulations and processes. Therefore, employers sometime did not understand updated regulations and processes very well.

References

- Aenihon, P. (2016). Foreign workers: implementation and administration in Thailand. *Journal of Arts Management* 2(2), 117-132.
- Foreign Workers Administrative Office, Ministry of Labor. (2018). *Guidelines for bringing migrant workers to work with employers in the country according to the memorandum of understanding (MOU) on employment corporation between Thailand and Myanmar*. Retrieved on 1 Dec 2019 from https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/hrad_th/18904740849b83978141dc2f17efe3d6.pdf.
- Fuctong, T. (2016). *Myanmar workers and Thailand economy today*. Retrieved on 1 Dec 2019 from <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637907>.
- Girdkum, K. (2005). *The obstruckle of measure on illegal migrant worker interception: a case study of Sangklaburi district, Kranjanaburi province*. Chonburi: Burapha University.
- Prachachart (2017). *Actual migrant worker expense: how much worker have to pay*. Retrieve on 30 Mar 2020 from <https://www.prachachat.net/economy/news-11515>.
- Pruekudom, S. (2019). *The operation of joint service center for migrant workers in Songkla province*. Retrieve on 1 Feb 2019 from <http://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190309075759442>.
- Rathanaborirak, B. (2011). Status and problem of social-economic of migrant labor in Thailand: A case study of Burmese labor. *TRF Policy Brief*. 2(6).
- Sinauay, P. (2019). *Arrestment of migrant worker who compete for Thai occupation*. Retrieve on 1 Feb 2020 from https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_1506834.
- Sirimachan, P. (2013). *Migrant worker problems of three nationalities in Thailand*. Bangkok: Office of the National Security Council.
- Sawangarn, S. (2017). *Bribe of migrant workers corruption*. Retrieve on 30 Mar 2020 from <https://www.springnews.co.th/politics/65256>.
- Taotawin, P., and Satrakom, S. (2011). MOU for transnational labor employment neoliberalism, labor protection, and adjustment of the state's regulation strategy. *Journal of Mekong Societies*. 7(3), 1-26.
- Trimek, J., Poonyarith, S., and Siriwato, S. (2017). *Analysis of trends and impacts on offense in Thailand of migrant labor from entering the ASEAN community*. Bangkok: Rangsit University.

United Nations Thailand Working Group on Migration. (2019). Thailand migration report 2019 Bangkok: International Migration for Migration.

U.S.Embassy and Consulate in Thailand. *Human trafficking report 2019*. Retrieved on 20 Mar 2020 from <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2019-trafficking-persons-report-thailand-th/>.

โลกทางสังคมและสัญญาของดาราดัง

ธีรศักดิ์ พันธุ์จริยา¹

ผศ.ดร.ฉัตรวิญญ์ องค์กรสิงห์²

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์สัญญะการสร้างภาพลักษณ์ดาราดัง เซเลบริตี้ ในประเทศไทยผู้ทำวิจัยมีจุดประสงค์ คือ เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายเชิงสัญญะผ่านดาราดังที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทยจากการวิจัยศึกษา พบว่า การสร้างภาพดาราดังที่เกิดขึ้นสามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อภาพตัวแทนมายาคติในสังคมนั้น ๆ ได้ไม่มากนักน้อย และภาพดาราดังที่เห็นนั้นจึงอาจจะเป็นเพียงการเห็นตนเองในภาพเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว ภาพดาราดังในสังคมหลังสมัยใหม่เป็นเพียงภาพที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความพึงพอใจของมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างภาพจินตนาการขึ้นในจิตใจ เป็นภาพที่เกิดขึ้นว่าควรจะเป็นอย่างนั้นหรืออย่างใดอย่างหนึ่งอย่างที่เราต้องการ เป็นสิ่งที่มีน้ำหนักเนื้อหา มีความหมาย เป็นการสร้างภาพขึ้นมาหรือเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มาจากความเป็นจริงทั้งหลายที่มีอยู่ เป็นกระบวนการของจิตใจในการสร้างภาพสัญลักษณ์ขึ้นในสมอง การคาดคะเนสถานการณ์เหตุการณ์ขึ้นในจิตใจหรือแนวคิดเพื่อลดความรู้สึกติดขัดและความตึงเครียดที่มีอยู่ในตัวบุคคล ลักษณะของจินตนาการเพื่อฝันจะเป็นการคิดฝันโดยไม่รู้ตัว ยังตื่นอยู่ เป็นความคิดที่อิสระ เป็นการคิดที่ไม่มีแนวทาง ไม่มีจุดหมาย ไม่มีขอบเขตและการสรุปผล สิ่งเหล่านี้มีผลมาจากการได้รับแนวความคิดจากการสร้างภาพมายาคติโดยแฝงการถ่ายทอดความคิดโดยสื่อมวลชน นอกจากนี้ ภาพดาราดังที่ได้พบเห็นจากสื่อบันเทิงไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงภาพมายาคติที่ช่วยสร้างความสุขทางจิตใจ สร้างจินตนาการความฝันไปกับภาพอันสวยงามที่พบเห็นนั้น แต่ในความจริงแล้วภาพที่ได้พบเห็นนั้นเป็นธุรกิจบันเทิงและปัจจัยทางสังคมที่ผ่านกระบวนการทางศิลปะเพื่อโน้มน้าวจิตใจของเราเพื่อประเด็นทางการค้า และจะมีการพัฒนาควบคุมการเติบโตของเทคโนโลยีอย่างไม่จบสิ้น การมีสติและวิจารณญาณในการรับสื่อ โดยเฉพาะสื่อบันเทิงจึงเป็นหนทางที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยรู้เท่าทันและปรับใช้ให้กับชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ: สัญญา, ภาพลักษณ์, ดารา

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

² ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองคณบดีฝ่ายบริหารวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

This research aims to analyze the composition of semiology meaning through celebrities that are recognized in Thai society. The analysis found that the creation of a star image that can reflect the beliefs of human beings in the image of the illusion of society in a more or less, and the image of the star that is seen, therefore, may only be able to see himself in those images without knowing it. The star image in the postmodern society is just an image created for human satisfaction to enhance the imagination in the mind Is a picture that happens that should be like that or one that you want Is something that has weight, content, meaning, is to create an image or is a feeling that comes from all the reality that exists is the process of the mind in creating a symbol in the brain, predicting situations, events in the mind or a concept to reduce the feeling of confusion and tension in the person The imaginative nature of the dream will be unconsciously dreamed, still awakened as an independent thought. Is an idea that has no pointless path, no boundaries. Conclusions of these results are derived from the concept of creating illusions by conveying ideas by mass media. In addition, the star image that has been seen from entertainment media, whether in the form of television media, movies, publications, is just a myth that helps to create mental happiness, create a dream of a beautiful image. But in truth, the images that are seen are entertainment businesses and social factors through the artistic process to convince our minds for commercial issues, and will continue to develop in parallel with the growth of technology Consciousness and judgment in receiving media Especially entertainment media is a way to live in society by knowing and adjusting to both current and future.

Keyword : symbol, image, celebrity

บทนำ

สื่อบันเทิงทางโทรทัศน์มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในปัจจุบัน เพราะผู้ชมได้รู้สึกว่ “โลกแห่งจินตนาการ” มาอยู่เป็นส่วนหนึ่งใน “โลกแห่งความเป็นจริง” ทำให้คนเหล่านี้เอาชีวิตรอดอย่างมีความสุขด้วยการใช้ละครโทรทัศน์มาทดแทน ทำให้คนเหล่านี้เกิดความรู้สึกร่วม เกิดความรักความเป็นดาราที่แสดงภาพตัวแทนนั้น นอกจากนี้ความเป็นดารา ยังได้ขับเคลื่อนธุรกิจขนาดใหญ่และเคลื่อนไหวไปตามความรู้สึกนึกคิดของสังคม มีอิทธิพลสามารถชี้นำสังคม เยาวชน ให้เชื่อและปฏิบัติตามภาพมายาที่เห็นนั้น โดยผ่านผู้ส่งสารคือตัวละคร นักกีฬา ผู้เล่น พระเอก นางร้าย ฯลฯ ทั้งนี้ยังมีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในภาพมายามาแสดงออกสะท้อนภาพชีวิต กรอบวิถีคิด นัยยะของสังคม (เฉิดฉาน สารวัณษ์, 2551)

กลุ่มคนในวงการบันเทิงเป็นกลุ่มคนที่มีอาชีพในการผลิตผลงานผ่านสื่อต่าง ๆ สื่อสาธารณะ เรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ศิลปิน” และเมื่อได้ทำตามทีศิลปินคนนั้นกลายเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงจะถูกเรียกว่า “ดารา” เซเลบริตี้ หมายถึงคนที่มีชื่อเสียง เป็นไฮโซ หรือชาติตระกูลดีรวมถึงบุคคลที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีในแวดวงสังคมนั้น ๆ รวมไปถึงเหล่าดารา ศิลปิน นักร้อง ด้วยเช่นกัน Cashmore (2006) กล่าวว่า กระแสของวัฒนธรรมคนดังมีบทบาทในสังคมปัจจุบัน ถูกจัดการในอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ประกอบกับปัจจุบันเราเข้าถึงเซเลบดาราได้มากขึ้น และมีปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป ผ่าน New media ทำให้เซเลบดารานั้นใช้ชีวิตเสมือนเป็นที่คุมขัง ที่มีการเฝ้าจับตาโดยผู้คุมอยู่ตลอดเวลาจากมุม ๆ เดียว (Balakrishnan and Kumar, 2011) ส่งผลให้ เซเลบดารา กลายมาเป็นคุณค่าของความสนใจของคนในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ การเป็น “ผู้มีชื่อเสียง” เกิดขึ้นจากผลของการที่สื่อมวลชนได้นำเสนอผลงานและเรื่องราวของศิลปินดาราเหล่านั้นผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกที่ทำหน้าที่เผยแพร่ และสร้างความมีชื่อเสียง ซึ่งระดับของ “ชื่อเสียง” รวมถึงรูปแบบและลักษณะของ “ชื่อเสียง” เป็นตัวแปรที่จะส่งผลต่อจำนวนของงาน และรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นหรือลดลง และยังส่งผลต่อการอนาคตในวงการบันเทิงของตัวศิลปินดาราว่จะสามารถก้าวไปสู่การเป็น “ศิลปินดัง” หรือ “ศิลปินยอดนิยม” และก้าวไปจนถึงจุดที่เรียกว่า “ซูเปอร์สตาร์” ของเหล่าศิลปินดาราได้หรือไม่อีกด้วย (Boon and Lomore, 2001)

Boorstin (1973: 45) กล่าวว่า การที่จะสร้างและรักษาชื่อเสียงของศิลปินดาราให้ประสบความสำเร็จจนได้รับการยอมรับจากประชาชนในฐานะ “ซูเปอร์สตาร์” สามารถที่จะนำเอาแนวคิดกลยุทธ์ในการสร้างแบรนด์มาใช้ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้คนคนหนึ่งเปลี่ยนแปลงตัวเองจากคนธรรมดาสามัญคนที่เป็นที่รู้จักของสังคม ได้รับการยอมรับจากสังคม (เสรี วงษ์มณฑา, 2550: 16) การสร้างแบรนด์ตัวเองหมายถึงการสร้างภาพลักษณ์ประจำตัวให้โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ และมีคุณค่าสำหรับกลุ่มเป้าหมายหรือสังคม โดยต้องพึงพาการประกอบสร้างความหมายทั้งที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน และที่อยู่ในตัวของศิลปินดารา คือ วิธีการวิเคราะห์สัญญาณในทฤษฎีสัญญาวิทยา การสร้างสัญญาณของดาราแต่ละคนได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพที่เคลื่อนไหวไปมาของธรรมชาติระหว่าง “ความจริง” กับ “ความเป็นจริง” และบทบาทการทำงานของสถาบันสื่อมวลชนในการสร้างความเป็นจริงขึ้นมาแวดล้อมบุคคล (ทองทิพา วิริยะพันธุ์, 2546: 131) ดังนั้น ผู้ชม หรือประชาชนทั่วไปจึงถูกทำให้เชื่อในความเป็นจริงของบางสิ่งบางอย่างที่ไม่สามารถรับรู้ความจริงบางอย่างที่แตกต่างออกไปก็ตาม แต่ในตอนนี้ผู้ชม หรือประชาชนทั่วไปได้ถูกกระตุ้นให้เชื่อในเรื่องราวของดาราคนนั้น แม้ว่าจะไม่สามารถหาหลักฐานใด ๆ มาพิสูจน์ได้ (Friedman and Friedman, 1978)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สัญญาณการสร้างภาพลักษณ์ดารา เซเลบริตี้ ในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงสัญญาณต่าง ๆ ที่ดาราในกลุ่มตัวอย่างแสดงออกมาสู่สังคมไทยเพื่อให้เกิดการยอมรับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับบุคคลให้กับศิลปินดารา หรือบุคคลที่ต้องการก้าวสู่วงการบันเทิงในฐานะศิลปินดาราในประเทศไทยให้สามารถประสบความสำเร็จในการสร้างและรักษาชื่อเสียงจน

สามารถก้าวไปสู่ความมีชื่อเสียงในระดับซูเปอร์สตาร์ โดยจะเริ่มจากการศึกษาศิลปินดาราคือเป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับในสังคม ทั้งทางด้านที่ดี และไม่ดี โดยทำการศึกษาศัญญาที่ดาราแสดงออกมาว่าสัญญาณนั้นเป็นแบบใด สื่อสารอย่างไร เพื่อให้เกิดการยอมรับจากสังคม สามารถยืนหยัดอยู่ในวงการบันเทิงได้อย่างสง่างาม มีภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถเป็นต้นแบบให้กับคนในสังคมไทยโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์วงการบันเทิงไทยให้เป็นวงการบันเทิงที่เต็มไปด้วยบุคลากรที่มีคุณภาพโดยเฉพาะกลุ่มบุคลากรที่เป็นคนเบื้องหน้าอย่างกลุ่มศิลปินดาราคือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายเชิงสัญญาณผ่านดาราคือที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย

คำถามการวิจัย

ทำไมสัญญาณที่ปรากฏอยู่ในดาราคือได้รับการยอมรับ สัญญาณเหล่านั้นทำงานสร้างความหมายอย่างไรถึงทำให้เกิดการยอมรับในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูล ความคิดเห็น มุมมองของกลุ่มดาราคือและผู้มีชื่อเสียงในหลากหลายมิติ โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และ การศึกษาเชิงเอกสาร โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักแสดง สื่อมวลชน และผู้จัดการดาราคือ

ผลการวิจัย

การสร้างความหมายของสัญญาณในโลกของดาราคือ

จุดเริ่มต้นงานในวงการบันเทิงของนักแสดงแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาส โดยอาจมีจุดเริ่มต้นจากโมเดลลิ่ง เอเจนซี หรือการประกวดจากเวที ทั้งยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่คอยผลักดันให้มีความพร้อมในอาชีพนี้มากยิ่งขึ้น นักแสดงแต่ละคนมีผลงานที่สร้างชื่อเสียงให้เป็นที่ยอมรับต่างกันไป เริ่มต้นงานในวงการบันเทิงจากการเป็นนักร้องหรือนายแบบแล้วพัฒนามาเป็นนักแสดงละครที่เป็นที่ถูกใจผู้ชม เมื่อละครประสบความสำเร็จย่อมหมายถึงงานอื่น ๆ ที่ตามมา มีโอกาสในการเลือกทำงานได้มากขึ้นค่าตอบแทนที่ได้รับก็สูงขึ้น และส่งผลให้มีผู้ชมคอยสนับสนุนผลงานชิ้นต่อ ๆ ไป เมื่อเป็นที่ยอมรับจากผู้ชมส่วนมากแล้วผู้จัดการละครก็จะนึกถึงรวมถึงขยายการทำงานในวงการบันเทิงในสาขาอื่น ๆ เพื่อให้ได้แสดงความสามารถอย่างหลากหลาย ส่งผลให้เป็นนักแสดงที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ ณเดชน์ คูกิมิยะ “เริ่มงานด้านการเดินแบบเป็นครั้งแรกในงานการกุศลของศูนย์ศิลปาชีพบางไทร จากนั้นก็เริ่มมีผลงานถ่ายแบบให้กับนิตยสาร และผลงานภาพยนตร์โฆษณาหลากหลายทั้งเรตติ้ง รีคลเดนท์ คู่กับพัชราภา ไชยเชื้อ ต่อมาได้รับการคัดเลือกนักแสดงทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 โดยผ่านการคัดเลือกให้เข้ามาเป็นนักแสดงหน้าใหม่ เพื่อร่วมแสดงในละครโทรทัศน์ เกริกโลงใจ” ซึ่งความนิยมได้รับเลือกให้เป็นผู้นำเสนอในภาพยนตร์โฆษณาสินค้าเพิ่มขึ้นมากมาย

เมื่อนักแสดงทำงานในวงการบันเทิงขึ้น ประชาชนจะเริ่มจับจ้องความเป็นตัวตนที่แท้จริงของนักแสดงมากกว่าการยึดติดกับบทบาทในละคร ในช่วงแรก ๆ ประชาชนจะเข้าใจและรู้สึกว่าการแสดงที่นักแสดงทำนั้นเป็นบุคลิกลักษณะและนิสัยส่วนตัวเหมือนในละคร แต่เมื่อเวลาผ่านไป คำสัมภาษณ์ของนักแสดง การออกงาน ออกรายการต่าง ๆ จะสะท้อนให้เห็นความเป็นตัวตนที่แท้จริงของนักแสดงออกมา ประชาชนก็เริ่มที่จะแยกแยะชีวิตจริงและเรื่องส่วนตัวออกจากกันได้ และเข้าใจในเรื่องของความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้มากขึ้น การเข้ามาสู่วงการบันเทิงไทยในปัจจุบันนั้นทำได้ง่ายกว่าในอดีตมาก แต่ช่วงอายุงานของนักแสดงแต่ละคนก็ไม่ยืนยาวเท่านักแสดงในอดีต เพราะ

สาเหตุหลายประการ ทั้งรูปร่างหน้าตา ความประพฤติ ฝีมือ โอกาสจากผู้ใหญ่ การตอบรับจากประชาชน ฯลฯ แต่สิ่งสำคัญที่จะดึงดูดให้นักแสดงมีงานทำอย่างต่อเนื่อง นั่นคือลักษณะเด่นที่เป็นจุดขาย ทำให้นักแสดงท่านนั้นโดดเด่นจากนักแสดงอื่น ๆ เป็นตัวเลือกลำดับต้น ๆ ที่ทำให้ผู้ว่าจ้างนึกถึง เมื่องานละครประสบความสำเร็จทำให้ตนได้สัมผัสกับชื่อเสียง และเปิดโอกาสให้ได้รับสิ่ง ดี ๆ มากมาย ทั้งยังส่งผลต่องานต่อมาที่ได้รับ ชื่อเสียงที่เข้ามาในช่วงรุ่งโรจน์นั้น ดาราทุกคนย่อมต้องการประคับประคองให้อยู่กับตนไปยาวนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะหมายถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ตามมาอย่างมหาศาล สิ่งที่สำคัญมากที่ดาราต่างเล็งเห็น คือ การรับผิดชอบในผลงานให้ดีที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความตั้งใจที่มี และส่งผลต่อชื่อเสียง และควรสร้างความแตกต่างให้กับงาน เมื่อผ่านช่วงเวลารุ่งโรจน์ของชีวิตไปแล้ว ชื่อเสียงนั้นลดน้อยถอยลง ซึ่งดาราส่วนใหญ่เข้าใจ และมองว่าเป็นเรื่องปกติของวงการบันเทิง เพราะอาชีพดาราไม่มีอะไรที่แน่นอน ต้องหาทางอาชีพอื่น ๆ ที่จะมารองรับในอนาคต สิ่งที่ดาราคำนึงถึงคือเรื่องผลงานเป็นหลัก ถ้าผู้จัดละครเห็นว่ายังสามารถทำงานให้ได้ ก็ทำอย่างเต็มความสามารถ

อาชีพดารา นักแสดงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ค่อนข้างสูงมาก และยังเป็นดาราที่อยู่เหนือกระแสที่ทำอะไรคนก็จับตามดูเป็นพิเศษ ยิ่งคนพูดถึงมากเท่าไร ลูกค้ายิ่งจ้างมาออกงานอีเวนต์ เล่นละคร นักแสดงที่อยู่ในวงการมาเป็นเวลานานแล้วยังมีงานต่อเนื่อง ทำให้มีอำนาจต่อรอง เรียกค่าตัวได้สูงกว่านักแสดงที่เพิ่งแจ้งเกิด ในการกำหนดราคาค่าตัวศิลปิน ผู้จัดการศิลปิน สังกัดบริษัทตั้งราคาค่าตัวของศิลปินตามข้อตกลงของบริษัท กรณีที่เป็นงานละครของสถานีโทรทัศน์ ศิลปินก็จะได้รับค่าตัวจากการที่ทางสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนด หรือในบางครั้งมีการตกลงกันระหว่างสถานีโทรทัศน์กับศิลปินในการจ่ายอัตราค่าตัวเป็นเงินเดือนและได้ค่าเล่นละครต่อตอนหรือเหมาจ่ายต่อเรื่อง และมีการประกันรายได้ให้กับศิลปินต่อการเล่นละคร ตลอด 1 ปี สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของณเดชน์ คูกิมิยะ ที่กล่าวไว้ว่า “ราคาค่าตัวของศิลปินมาจากผลงานที่ทำและการตอบรับจากประชาชน เมื่อเวลาที่ศิลปินไปทำงานหรือถูกจ้างไปออกงานจะมีการกำหนดราคาค่าตัว ซึ่งเจ้าของงานจะเป็นผู้ที่ยินยอมจ่ายในราคาระนั้น ดาราที่มีชื่อเสียงได้รับเรทค่าตัวในงานต่าง ๆ ที่ แตกต่างกันไป องค์กรประกอบหลาย ๆ อย่างมีส่วนในการกำหนดค่าตัวศิลปินให้มีมูลค่าขึ้นมาทั้งจากฝีมือการแสดง การเลือกรับงาน การวางภาพลักษณ์ บุคลิกภาพ รูปร่างหน้าตา และโชคชะตา”

เมื่อนักแสดงเข้าวงการมาเป็นเวลานาน ได้รับมอบหมายงานให้ทำหลายรูปแบบมากขึ้น จนเกิดการซ้ำในรูปแบบเดิม ๆ เกิดความเคยชินในสายตาของคนดู ไม่มีความแปลกใหม่ทำให้กระแสความนิยมลดน้อยลง ทำให้นักแสดงหน้าเก่าถูกเฉี่ยงานออกไป วิธีหนึ่งที่นักแสดงเลือกทำก็คือการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน การรักษาความดังให้คงที่ ดาราหลาย ๆ คนเลยพยายามทำตัวให้มีกระแสตลอดเวลา กันคนหลงลืม เพราะถ้าหลุดออกจากวงโคจรไปแล้ว ยากที่จะกลับเข้ามามีงานเหมือนเดิม

การสร้างภาพลักษณ์ให้เป็นທີ່จดจำได้ดี เป็นการสร้างโอกาสให้มีงานเข้ามามากขึ้น การสร้างกระแสข่าวเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ให้ดูดียิ่งขึ้น เป็นการเสริมภาพลักษณ์ให้ประชาชนเห็นว่าเป็นนักแสดงที่ใส่ใจสังคมรอบข้าง ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี ทำให้ประชาชนพร้อมสนับสนุนในผลงานต่อไป แต่ในทางกลับมามีคนดังหลายคนที่ต้องตกเป็นข่าวอื้อฉาว กับการพยายามสร้างภาพลักษณ์ที่หลายคนมองว่ามโนเกินจริงมากเกินไป ผ่านโลกออนไลน์ ซึ่งกลับเป็นการเปิดโอกาสให้ตนเป็นหนึ่งทางเลือกให้ถูกว่าจ้างทำงานมากขึ้น ดังที่ ณเดชน์ คูกิมิยะ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ภาพลักษณ์ของดารานักแสดงที่ถูกนำเสนอออกมาสู่สายตาประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมได้ง่าย เพราะเมื่อมีการนำเสนอพฤติกรรมใดออกมาบ่อย ๆ จะสร้างความเคยชินให้กับผู้ที่พบเห็น จนเกิดเป็นความคุ้นเคย และคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติตาม เกิดเป็นค่านิยมขึ้น” ซึ่งหากเป็นเรื่องที่ถูกต้องและเหมาะสม ค่านิยมนั้นจะนำพาให้เกิดสิ่งดี ๆ แต่ในทางกลับกัน ถ้าค่านิยมที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่ไม่ดี เมื่อประชาชนได้รับข่าวสารบ่อ ๆ จะเกิดความเคยชินและไม่เห็นว่าเป็นเรื่องแปลก เพราะแม้แต่นักแสดงที่หลายคนยึดเป็นแบบอย่างยังปฏิบัติเช่นนั้น จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสังคมได้ ดังนั้นจากเหตุผล

ข้างต้นที่น่าเสนอ จะเห็นได้ว่า การสร้างภาพลักษณ์ของดารานักแสดง และการประกอบสร้างดาราซึ่งเกิดจากสื่อมวลชน ผ่านทางสื่อต่าง ๆ ทั้งที่เกิดจากกระแสข่าวทั้งทางบวก และทางลบ

วัฒนธรรมประชานิยมคือวัฒนธรรมของการผลิตเพื่อผู้บริโภค ความนิยมของผู้เสพจึงนับว่ามีอิทธิพลโดยตรงต่อผู้ผลิตหรือผู้สร้างในวัฒนธรรมประชานิยม เป็นปรากฏการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเต็มไปด้วยพลวัตอันเชื่อมโยงกับบริบทของโลกยุคหลังทันสมัย ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ การขยายตัวของเมือง และชนชั้นกลางในเมือง อิทธิพลของสื่อมวลชน การผลิตแบบมวลชนอุตสาหกรรม กระแสบริโภคนิยมและกระแสท้องถิ่นนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของวิถีชีวิตประจำวัน การดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป การผลิตสื่อต่าง ๆ ย่อมเปลี่ยนตามแนวโน้มความนิยมของผู้เสพ เพราะผู้ผลิตผลงานในกระแสนิยมต้องการผลกำไรจากการขาย จึงก่อให้เกิดการผลิตซ้ำในแต่ละรูปแบบที่ต่างไปตามสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เสพ ซึ่งในปัจจุบันสื่อที่อยู่ในความนิยมชมชอบของผู้เสพคือสื่อบันเทิงร่วมสมัยซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันหรือยึดสถานที่บางแห่งเป็นจุดศูนย์รวมในการถ่ายทอดพฤติกรรมและการแสดงออกถึงค่านิยมในรูปแบบต่าง ๆ

เส้นทางในการเข้าสู่วงการของดารานักแสดงในอดีต ดังที่ ณเดชน์ คูกิมิยะ กล่าวไว้ “วัยรุ่นในอดีตมีการพลิกผันชีวิตของตนเองจากเด็กวัยรุ่นธรรมดาเป็นดารานักแสดงคิวทองได้ ซึ่งบางคนได้เข้ามาทำงานตรงจุดนี้ด้วยความบังเอิญ บางคนเข้ามาทำงานตรงส่วนนี้ด้วยความตั้งใจ และบางคนมาจากการประกวดประชันความงามต่าง ๆ จนกระทั่งเป็นที่ถูกใจผู้สร้างหนังในสมัยก่อน ซึ่งผู้สร้างหนังในสมัยก่อนนั้นมักทำหน้าที่เป็นเสมือนโมเดลลิ่งหรือแมวมองในปัจจุบันไปในตัว ทำให้วัยรุ่นในอดีตมองว่า วงการบันเทิงเป็นเรื่องของคนกลุ่มหนึ่ง บางคนก็มองว่าดาราคือสิ่งที่สูงส่งมาก ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทำให้วงการบันเทิงเป็นสิ่งที่ยากในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในยุคปัจจุบันหรือเป็นยุคของวัฒนธรรมสมัยนิยม เป็นยุคที่สังคมไทยเปิดกว้างในด้านสื่อ และข่าวสาร ส่งผลทำให้เส้นทางในการเข้าสู่วงการบันเทิงนั้นเป็นเรื่องง่ายกว่าในอดีต โดยการเข้ามาเป็นดารานักแสดงในปัจจุบันส่วนใหญ่จะผ่านโมเดลลิ่ง และเอเจนซี่ เพื่อให้ได้ไปคัดตัวเป็นนักแสดง ซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายช่องทางในการเข้ามาเป็นดาราเนื่องจากวงการบันเทิงให้โอกาสในการแสดงมากกว่าในอดีต”

ปัจจุบันกระแสการทำศัลยกรรมจากสื่อต่าง ๆ ที่เผยแพร่การทำศัลยกรรม ตัวอย่างที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เช่น “กรณีการทำศัลยกรรมพริตตี้ท่านหนึ่งให้มี ใบหน้าละม้ายคล้ายกับ อัม พัชราภา” หรืออย่างกรณี “พริตตี้หญิงแฉที่ศัลยกรรมเปลี่ยนชีวิตจากเด็กสาวหน้าตาธรรมดาให้กลายเป็นพริตตี้เงินล้านขึ้นมา” จากกระแสต่าง ๆ ที่เผยแพร่ในสังคมไทย ทำให้ผู้บริโภคหลาย ๆ คน เริ่มหันมาให้ความสนใจกับการทำศัลยกรรมกันมากขึ้น เพราะการทำศัลยกรรมไม่เพียงแต่จะเปลี่ยนรูปร่างหน้าตาเท่านั้น แต่ยังสามารถเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอีกด้วยดังเช่นกรณีของพริตตี้ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคหันมานิยมทำศัลยกรรม คือบุคคลตัวอย่างจากวงการบันเทิง ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลสาธารณะที่มีอิทธิพลสูง หากมีข่าวว่า ดาราที่หน้าตาสวยหล่อ มีการทำศัลยกรรม ยิ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคสนใจและมีความคิดอยากที่จะทำศัลยกรรมมากขึ้น จนกระทั่งทำให้กลายเป็นค่านิยมที่ทำให้ผู้บริโภครู้สึกอยากสวย อยากหล่อ อย่างดารา นักแสดงที่ตนเองชื่นชอบบ้าง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ดารากับศัลยกรรม กลายเป็นของคู่กัน เติมนิด เพิ่มหน่อยเพื่อให้ดูดีขึ้น เพิ่มเติมความสวย ความหล่อ เรียกความมั่นใจ บางคนมีเหตุจำเป็นที่ทำให้ต้องพึ่งพื้หมดหมอ หลักจากนั้นงานทางวงการบันเทิงก็เริ่มติดต่อเข้ามา ส่งเสริมให้มีผลงานออกมาให้คนดูได้ดูกันอย่างต่อเนื่อง

โลกของดารากับโลกมลายา

ความชื่นชอบของประชาชนที่มีต่อศิลปิน หรือ แฟนคลับ คือ ความจงรักภักดีของผู้ที่อุทิศตนเพื่อการศึกษา และงานบันเทิงต่าง ๆ ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้เกิดการนำสื่อใหม่มาใช้ในการสื่อสาร ซึ่งทำให้ผู้รับสารได้รับข้อมูลที่แตกต่างไปจากการใช้สื่อเก่า แต่ในสื่อใหม่นั้นผู้ส่งสารเป็นใครก็ได้ และผู้รับ

สามารถเลือกเปิดรับได้อย่างมีประสิทธิภาพตามประโยชน์และความพึงพอใจที่ตนเองต้องการ มีโอกาสที่จะพูดคุยและมีปฏิสัมพันธ์กัน หรือแม้แต่การพูดคุยกับศิลปินนักร้องที่ตนเองชื่นชอบได้ ดังนั้นการรวมตัวกันของคนที่น่าสนใจ ศิลปินนักร้องที่ตนเองชื่นชอบเดียวกันมีปริมาณเพิ่มขึ้นและความเหนียวแน่นรวมกันเป็นกลุ่มก้อนมากขึ้นกว่าในอดีต ทั้งนี้คนไทยจำนวนไม่น้อยมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมต่างประเทศโดยการหาข้อมูลและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับศิลปินนักร้องที่ตนเองชื่นชอบจากสื่ออินเทอร์เน็ต แพนคลับเหล่านี้มีพฤติกรรมการรวมกลุ่มกันเพื่อสนับสนุนศิลปินดารานักแสดงที่ตนชื่นชอบ บางกลุ่มแสดงถึงความสนใจใคร่รู้เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของศิลปินดารามีการเชื่อมโยงตนเองเข้ากับศิลปินที่ชื่นชอบ และรู้สึกใกล้ชิดผูกพันเหมือนเป็นตนใกล้ชิดตัว ในขณะที่บางกลุ่ม มีปัญหาด้านสุขภาพจิต ดังนั้น แพนคลับ มีการลงมือทำกิจกรรม ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการดู หรือการอ่านข่าวของดารานักแสดง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันทางอารมณ์ กับผลงาน หรือตัวบุคคลในสื่อ และไม่ว่าเนื้อหาที่ถูกนำเสนอเกี่ยวกับดารานักแสดงที่ชื่นชอบจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร แต่แพนคลับก็ยังมีการติดตามผลงานและพร้อมที่จะสนับสนุนดารานักแสดงที่ตนเองชื่นชอบอยู่เช่นเดิม นอกจากนี้ การแบ่งบทบาทหน้าที่ในกลุ่มแพนคลับ ยังแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด และพฤติกรรม จะเห็นได้ว่า สื่อทำให้ผู้ที่มีความชื่นชอบในสิ่งเดียวกันมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีการรวมตัวกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มของตนเอง การใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการสื่อสารจนเกิดเป็นเครือข่ายแพนคลับขนาดใหญ่ นั้นแตกต่างจากสื่อมวลชนตรงมุ่มมองในการรับข้อมูลข่าวสารของดารานักแสดงที่ตนชื่นชอบ ซึ่งการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนจะเป็นเพียงการรับข้อมูลในมุมมองของคนที่ไม่ใช่แพนคลับ ข้อมูลที่นำเสนอเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นและนำเสนอไปตามหน้าที่เท่านั้น แต่การรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์โดยตรงจากดารานักแสดงที่ตนชื่นชอบนั้นจะเป็นการรับข้อมูลข่าวสารจากกลุ่มคนที่เป็แพนคลับของดารานักแสดงคนนั้น ซึ่งจะมีความเข้าใจในตัวดารานักแสดง และเนื้อหาในการนำเสนอมากกว่า ทำให้แพนคลับเกิดความรู้สึกร่วมไปกับข้อมูลข่าวสาร เกิดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างดารานักแสดงกับแพนคลับที่เป็นเหมือนการสร้างจินตนาการในโลกเสมือนจริง อันเป็นความรู้สึกในรูปแบบของมิตรภาพที่เกิดขึ้นเพียงฝ่ายเดียวของแพนคลับ ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมในการรับรู้เรื่องราวของดารานักแสดงมากกว่ามีปฏิสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง ทำให้แพนคลับมีความรู้สึกผูกพันกับดารานักแสดงมากขึ้น ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะไม่ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของสื่อหรือตัวฟรีเซเตอร์ แต่บุคคลในสื่อหรือดารานักแสดงมีส่วนในการทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม คือ ระดับความสนใจในตัวแบบ คือ ยิ่งผู้ชมเลือกที่จะสนใจบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นแม่แบบในสื่อสาระบันเทิงมากเท่าไร ยิ่งทำให้สื่อสาระบันเทิงดังกล่าวมีโอกาสกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงของบุคคลได้มากเท่านั้น สังเกตได้จากการเลียนแบบดารานักแสดงทั้งในด้านความคิด และทัศนคติ รวมถึงการบริโภคสินค้า เช่นเดียวกันกับดารานักแสดง การสนับสนุนดารานักแสดงด้วยการจัดกิจกรรมพิเศษ หรือการติดตามดารานักแสดงไปพบเจอตัวจริงของดารานักแสดงในสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความสนใจในตัวแม่แบบหรือดารานักแสดงของแพนคลับแต่ละบุคคลด้วยว่ามีความชื่นชอบและติดตามดารานักแสดงอยู่ในระดับใด

อาชีพในวงการบันเทิงของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นดารานักแสดง นักร้อง หรือนายแบบนางแบบ ล้วนแล้วแต่เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพนี้ได้เป็นจำนวนมาก และในเวลาอันรวดเร็ว รวมไปถึงชื่อเสียงและคามมีหน้ามีตาในสังคมที่ดารานักแสดงจะได้รับมาโดยง่าย เมื่อได้เป็นดารานั้นย่อมมีคนรู้จักมากขึ้น จึงเปรียบเสมือนมีใบเบิกทางในการที่จะทำกิจการอื่น ๆ ต่อไป โดยเฉพาะขณะนี้การเปิดร้านอาหารของดารา เปิดร้านเสริมสวย ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องสำอางค์ และอื่น ๆ ของดารานั้นกำลังเป็นที่นิยม ดังนั้นการมีชื่อเสียงจึงทำให้มีช่องทางในการประกอบอาชีพที่มั่นคงในด้านอื่น ๆ ได้มากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังได้รับสิทธิพิเศษบางอย่างอันเป็นผลมาจากการเป็นดารานักแสดง เช่น การได้ไปต่างประเทศ ได้เป็นเจ้าของสินค้าที่ตนโฆษณา หรือมีสปอนเซอร์ให้สินค้ามาใช้โดยไม่ต้องเสียเงินซื้อ เป็นต้น ส่งผลให้วัยรุ่นบางคน อาจจะมองว่าอาชีพในวงการบันเทิงเป็นอาชีพที่มี

เกียรติ สามารถสร้างฐานะได้ในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้อาชีพในวงการบันเทิงกลายเป็นสิ่งที่น่านิยมต่างกับในอดีตที่ผู้ประกอบอาชีพลักษณะนี้มักถูกดูถูก

จากเหตุผลดังกล่าวในช่วงต้นส่งผลให้ในปัจจุบันมีการเดินตามแนวทางของดารานักแสดงที่ชื่นชอบ หากพิจารณาจากข่าวบันเทิง ข่าวที่เกี่ยวข้องกับดาราที่ได้รับความสนใจทั้งจากสื่อและจากประชาชนโดยมากแล้วมักจะเป็นข่าวฉาว ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมการณ์เลียนแบบ การเดินตามแนวทางของดาราที่เป็นข่าวเกิดขึ้น ค่านิยมที่ดาราที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น และดาราที่อยู่ในความสนใจก็มักจะเป็นดาราที่มีข่าวลบ สิ่งเหล่านี้จะชักนำสังคมไปในทิศทางลบ นอกจากนั้นปัจจุบันยังมีการเลียนแบบพฤติกรรมกรออยากมีรูปร่างสูง ผอมบาง เหมือนดาราในสื่อ เพราะเชื่อว่าต้องมีรูปร่างแบบดาราจึงจะแต่งตัวตามแฟชั่นได้สวยงาม ความปรารถนาที่จะมีรูปร่างผอมบางสร้างแรงกดดันและความเครียดให้กับบุคคลดังกล่าว ซึ่งค่านิยมดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพราะสื่อสารมวลชนเป็นตัวกระตุ้น โดยผลเสียที่ตามมา คือ วิธีการในการทำให้ตนเองรูปร่างผอมเหมือนดาราโดยใช้ยาลดความอ้วน การฝึ้มเข็ม การอดอาหาร เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากสื่อสารมวลชนตะวันตก อิทธิพลนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทั้งเรื่องของความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนจนเรื่องการรับประทานอาหาร ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รูปลักษณ์ มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพฤติกรรมของบุคคล

นอกจากนี้สื่อมวลชน นับว่ามีความสำคัญไม่แพ้กันที่สามารถสร้างกระแสหรือค่านิยมพฤติกรรมทางลบของบุคคลให้เกิดขึ้นได้ในสังคม สามารถสร้าง ไอดอล ด้านลบในช่วงข้ามคืนได้ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงควรร่วมมือกันสร้างค่านิยมใหม่ๆที่ดีๆ ให้กับสังคมให้มากขึ้น ด้วยการ ยึดจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ไม่นำเสนอความรุนแรงซ้ำๆ หรือนำเสนอข่าวสาร ด้วยอารมณ์หรือความเห็นที่รุนแรง หรือเน้นย้ำ ให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่ควรเสนอถึงผลกระทบ การป้องกัน และ การจัดการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสมแทน ตลอดจน สังคม ที่ควรร่วมกัน เฝ้าระวัง แจ้งเตือนหรือแจ้งลบ เพจหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หลีกเลี่ยงการส่งต่อที่จะยิ่งขยายความรุนแรงหรือเกิดพฤติกรรมเลียนแบบในทางลบมากยิ่งขึ้น

สัญญาะที่ผ่านการกำกับของสื่อ

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างอิสระ และสามารถเข้าไปถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างไม่มีการปิดกั้น ไม่มีการจำกัดว่ากลุ่มเป้าหมายและสามารถสื่อสารได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับความบันเทิงต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของคนที่สังกัดในวงการบันเทิง นักแสดงหรือดาราที่กำลังดังอยู่ในขณะนั้น สื่อก็จะหันมาสนใจที่จะมาทำข่าวในทันที ถ้าหากคนดังหรือคนบันเทิงนั้นทำสิ่งใดขึ้นมาให้ตกเป็นข่าว สื่อก็จะให้ความสนใจที่จะทำข่าวนั้นมากเป็นพิเศษ จนทำให้คนในวงการบันเทิงบางท่านถึงกับคิดว่าเป็นการทำลายโลกส่วนตัวของพวกเขา ลืมไปว่าการที่เราจะเป็นคนดังนั้นเราจะต้องลืมคำว่า “โลกส่วนตัว” เพราะการเป็นคนดังเปรียบเป็นบุคคลที่เป็นคนของสาธารณชน แต่มีบางคนยังไม่ดังพออยากสร้างสถานการณ์ของตนเองให้ออกมาปรากฏอยู่หน้าสื่อต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นพวกเขาเหล่านี้อาจจะทำอะไรที่ทำอะไรแตกต่างจะบุคคลทั่วไปจนมีค่าควรแก่การเป็นข่าว จรรยาบรรณของสื่อมวลชนเป็นสิ่งที่นักสื่อสารมวลชนยึดถือเป็นหลักประจำใจในการปฏิบัติงานหรือไม่ หลายครั้งที่สื่อถูกกล่าวหาว่ากลายเป็นเครื่องมือหรือเหยื่อของแหล่งข่าว หรือบุคคลผู้ซึ่งได้คัดเลือก หรือหยิบยกเรื่องราวของเขามาเสนอโดยไม่รู้เท่าทัน โดยเฉพาะคนดังหรือผู้มีอิทธิพลในสังคมนั้นใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการหลอกล่อเพื่อหาประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อใช้ในการแสวงหาผลประโยชน์ของตนเอง แม้เป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ของสื่อ แต่หลายฝ่ายก็มองว่าเป็นเหมือนถูกหลอกใช้ โดยกลุ่มบุคคลที่อยู่ในข่าวนั้นส่งเสริมหรือสร้างภาพข่าวให้กับตนเองกลายเป็นว่าสื่อรายงานข่าวที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความจงใจจากใครบางคนแก่ประชาชน

สื่อเป็นเครื่องมือกลไกที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ ให้กับสังคม โดยผ่านทาง การนำเสนอเนื้อหาต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับสาร ในปัจจุบันสื่อรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และขยายขอบเขตจากรูปแบบเดิม นับจาก

สื่อแบบเก่าไปจนถึงสื่อในรูปแบบที่เรียกกันว่าวัฒนธรรมแบบประชานิยม หรือ “วัฒนธรรม ป๊อป” ดังนั้น การรู้เท่าทันอิทธิพลจากสื่อทั้งแบบเก่าและแบบใหม่จำเป็นต้องมีการรอบความคิดที่ชัดเจนเพื่อให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ของสื่อและประเภทที่ซับซ้อนและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน สื่อมวลชนสายข่าวบันเทิงทำหน้าที่เสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมแวดวงบันเทิง ข่าวสารจะส่งไปยังผู้รับได้ด้วยกระบวนการของ “สื่อสาร” เมื่อนำกระบวนการนี้มาใช้กับสื่อมวลชนจึงเรียกว่า “สื่อสารมวลชน” การสื่อสารทุกรูปแบบล้วนเป็นวาทกรรมที่ใช้เพื่อประกอบสร้างความเป็นจริง ทุก ๆ ครั้งของการสร้างภาพตัวแทนในโลก เช่น การวาดภาพผู้หญิงที่สวยงามจะต้องขาวผอมเพรียวหุ่นบาง และรักเด็ก หรือถ้าเป็นมุสลิมแล้วจะต้องหัวร่นแรงไปเสียทั้งหมด และทุก ๆ ครั้งของการสร้างเรื่องเล่าต่าง ๆ ของสื่อ อาจพบเห็นได้จากรายการสนทนาข่าว ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต รายการปกิณกะบันเทิง รายการละครทั้งหมดคือความพยายามที่จะอธิบายหรือนิยามเป็นจริง และในบางครั้งคือ “การประกอบสร้าง” สิ่งที่ปรากฏต่อสายตาของเรานั้น ได้ผ่านการคัดเลือกหรือจัดเรียบเรียงรายละเอียดข้อมูลเนื้อหาสาระ หรือภาพต่าง ๆ มาแล้วเป็นอย่างดีเพื่อที่จะสื่อสารความเป็นจริงตามมุมมองของ “ผู้สร้าง” หรือผู้เขียน วาทกรรมแบบเล่าเรื่องออกมา ทำให้สารที่สื่อออกมาเสนอเหมือนจริงแต่ไม่มีความเป็นกลาง มีอคติของผู้สร้าง

จากคำสัมภาษณ์ของนักข่าวสายบันเทิง มีรายละเอียดว่า “สื่อและดาราต่างก็ใช้เป็นเครื่องมือในการทำมาหากิน เพราะต่างฝ่ายต่างต้องได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน หากสื่อขาดแหล่งข่าวที่เป็นคนดังเป็นดารา นักการเมือง คนดังที่มีบทบาทกับสังคมด้านต่าง ๆ จะไม่มีข่าวของคนดังมาเขียนข่าว ส่วนดารานั้นจะขาดสื่อไม่ได้ ทั้งสองฝ่ายต่างเอื้อประโยชน์กันและกัน” อย่างหนึ่งที่ทั้งสื่อและคนดังต้องให้ความสำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม การที่สื่อคำนึงว่าเป็นข่าวที่แรง น่าสนใจ แต่อาจเป็นข่าวที่เป็นผลเสียต่อเยาวชน หรือสังคมได้ในทางอ้อม สื่อจะต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมจำนวนมาก ส่วนดารานั้นเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง การทำอะไรนอกจากได้รับผลประโยชน์ส่วนตนแล้วยังต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย การที่เป็นคนสาธารณะต้องตอบแทนคุณคืนแก่สาธารณะด้วยเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า

การสร้างภาพดาราที่เกิดขึ้นสามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อภาพตัวแทนมายาคติในสังคมนั้น ๆ ได้ไม่มากนัก และภาพดาราที่เห็นนั้นจึงอาจจะเป็นเพียงการเห็นตนเองในภาพเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว ภาพดาราในสังคมหลังสมัยใหม่เป็นเพียงภาพที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความพึงพอใจของมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างภาพจินตนาการขึ้นในจิตใจ เป็นภาพที่เกิดขึ้นว่าควรจะเป็นอย่างนั้นหรืออย่างใดอย่างหนึ่งอย่างที่ต้องการ เป็นสิ่งที่มีน้ำหนักเนื้อหา มีความหมาย เป็นการสร้างภาพขึ้นมาหรือเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มาจากความเป็นจริงทั้งหลายที่มีอยู่ เป็นกระบวนการของจิตใจในการสร้างภาพสัญลักษณ์ขึ้นในสมอง การคาดคะเน สถานการณ์เหตุการณ์ขึ้นในจิตใจหรือแนวคิดเพื่อลดความรู้สึกติดขัดและความตึงเครียดที่มีอยู่ในตัวบุคคล ลักษณะของจินตนาการเพื่อฝันจะเป็นการคิดฝันโดยไม่รู้ตัว ยังตื่นอยู่ เป็นความคิดที่อิสระ เป็นความคิดที่ไม่มีแนวทาง ไม่มีจุดหมาย ไม่มีขอบเขตและการสรุปผลสิ่งเหล่านี้มีผลมาจากการได้รับแนวความคิดจากการสร้างภาพมายาคติโดยแฝงการถ่ายทอดความคิดโดยสื่อมวลชน นอกจากนี้ ภาพดาราที่ได้พบเห็นจากสื่อบันเทิงไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงภาพมายาคติที่ช่วยสร้างความสุขทางจิตใจ สร้างจินตนาการความฝันไปกับภาพอันสวยงามที่พบเห็นนั้น แต่ในความจริงแล้วภาพที่ได้พบเห็นนั้นเป็นธุรกิจบันเทิงและปัจจัยทางสังคมที่ผ่านกระบวนการทางศิลปะเพื่อโน้มน้าวจิตใจของเราเพื่อประเด็นทางการค้า และจะมีการพัฒนาควบคู่การเติบโตของเทคโนโลยีอย่างไม่จบสิ้น การมีสติและวิจลญาณในการรับสื่อ โดยเฉพาะสื่อบันเทิงจึงเป็นหนทางที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยรู้เท่าทันและปรับใช้ได้กับชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยศึกษา พบว่า การสร้างภาพดาราทที่เกิดขึ้นสามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อภาพตัวแทนมายาคติในสังคมนั้น ๆ ได้ไม่มากนักน้อย และภาพดาราทที่เห็นนั้นจึงอาจจะเป็นเพียงการเห็นตนเองในภาพเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว ภาพดาราทในสังคมหลังสมัยใหม่เป็นเพียงภาพที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความพึงพอใจของมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างภาพจินตนาการขึ้นในจิตใจ เป็นภาพที่เกิดขึ้นว่าควรจะเป็นอย่างนั้นหรืออย่างใดอย่างหนึ่งอย่างที่เราต้องการ เป็นสิ่งที่มีน้ำหนักเนื้อหา มีความหมาย เป็นการสร้างภาพขึ้นมาหรือเป็นความรู้สึกนึกคิดที่มาจากความเป็นจริงทั้งหลายที่มีอยู่ เป็นกระบวนการของจิตใจในการสร้างภาพสัญลักษณ์ขึ้นในสมอง การคาดคะเนสถานการณ์เหตุการณ์ขึ้นในจิตใจหรือแนวคิดเพื่อลดความรู้สึกติดขัดและความตึงเครียดที่มีอยู่ในตัวบุคคล ลักษณะของจินตนาการเพื่อฝันจะเป็นการคิดฝันโดยไม่รู้ตัว ยังตื่นอยู่ เป็นความคิดที่อิสระ เป็นความคิดที่ไม่มีแนวทาง ไม่มีจุดหมาย ไม่มีขอบเขตและการสรุปผล สิ่งเหล่านี้มีผลมาจากการได้รับแนวความคิดจากการสร้างภาพมายาคติโดยแฝงการถ่ายทอดความคิดโดยสื่อมวลชน

จากการวิจัยพบว่า ภาพดาราทที่ได้พบเห็นจากสื่อบันเทิงไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงภาพมายาคติที่ช่วยสร้างความสุขทางจิตใจ สร้างจินตนาการความฝันไปกับภาพอันสวยงามที่พบเห็นนั้น แต่ในความจริงแล้วภาพที่ได้พบเห็นนั้นเป็นธุรกิจบันเทิงและปัจจัยทางสังคมที่ผ่านกระบวนการทางศิลปะเพื่อโน้มน้าวจิตใจของเราเพื่อประเด็นทางการค้า และจะมีการพัฒนาควบคู่การเติบโตของเทคโนโลยีอย่างไม่จบสิ้น การมีสติและวิจรรณญาณในการรับสื่อ โดยเฉพาะสื่อบันเทิงจึงเป็นหนทางที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยรู้เท่าทันและปรับใช้ให้กับชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต

บรรณานุกรม

- เจิดฉาน สาธูวงศ์. (2551). ศิลปกรรมร่วมสมัย สื่อมวลชนกับศิลปะ นักแสดง. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทองทิพา วิริยะพันธุ์. (2546.) กลยุทธ์การสร้างโดดเด่นสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: อินฟอร์มีเดียกรุ๊ป.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2550). Branding นักการเมือง. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊คส์.
- ณเดชน์ คุกิมิยะ. (2562, 29 มกราคม). ดารานักแสดง. สัมภาษณ์.
- นักข่าวสายบันเทิง. (2562, 29 มกราคม). นักข่าว. สัมภาษณ์.
- Balakrishnan, L. and C.S. Kumar. (2011). “Effect of Celebrity Based Advertisements on the Purchase Attitude of Consumers towards Durable Products (A study with reference to the city of Chennai)” World Review of Business Research 2(1): 98-112 .
- Boon, S.D., & Lomore, C.D. (2001). Admirer-celebrity relationships among young adults: Explaining perceptions of celebrity influence on identity. Human Communication Research 27, 432-465.
- Boorstin, Danial J. (1973). The Image: Guide to Psudo – Events in America. New York: Atheneum.
- Cashmore, Ellis. and others(ed). (2006). Dictionary of Race and Ethnic Relations. Routledge, London.
- Friedman, H. and L. Friedman. (1978). Does the celebrity endorser's image spill over the product. Journal of the Academy of Marketing Science 6: 291-299.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ญ นคร	ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
2. ศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. ชัยนุสรณ์ สวัสดิวัตน์	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3. ศาสตราจารย์ นพ. วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์	ศูนย์กฎหมายและจริยศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. ศาสตราจารย์ นพ. อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม	ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้าง
สุขภาพ
5. ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์	ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
6. ศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลารัตน์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
7. ศาสตราจารย์ ดร. นางลักขณ์ วิรัชชัย	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ศาสตราจารย์ ดร. สันตติ์ เสริมศรี	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
9. ศาสตราจารย์ ดร. บุญเลิศ เลี้ยวประไพ	ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
10. ศาสตราจารย์ ดร. รัชมีดารา หุ่นสวัสดิ์	ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
11. รองศาสตราจารย์ ดร. ฤดี สุราษฎร์	คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล
12. Professor Dr. Sangsoo Chun	Soonchunhyang University ประเทศเกาหลีใต้

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เชษฐ รัชดาพรรณธากุล	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล |
|--|--|

บรรณาธิการรอง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชูชีพ เปียदनอก	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัณณ์ พลายน้อย	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
3. รองศาสตราจารย์ ดร. มัลลิกา มัติโก	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุณีย์ กัลยาจิตร์	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณาธิการฝ่ายจัดการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปกรณ์ สิงห์สุริยา
2. นางกนกรัตน์ ธีป

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ พ.ต.อ.วีระพล กุลบุตร
2. รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. วุฒิเลิศ เทวกุล
3. รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท. กุ้เกียรติ เจริญบุญ
4. รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ณ หนองคาย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสมน พงษ์ภิรมย์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินัย วงศ์สุรวัฒน์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณรา ชื่นวัฒนา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณกุล
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร. พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์
10. อาจารย์ ดร. นพดล กรรณิกา
11. อาจารย์ ดร. ภูมิ มูลศิลป์
12. อาจารย์ ดร. ฐนันต์ศักดิ์ บวรนนท์กุล
13. อาจารย์ ดร. พรณชญา ศิริวรรณบุศย์
14. Dr. Giuliano Giustarini
15. Dr. Mattia Salvini

คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
สถาบันพระปกเกล้า
สำนักงานอัยการสูงสุด
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
สถาบัน AIT
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

1. ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร
2. ศาสตราจารย์ ดร. จำนงค์ อภิวัฒน์สิทธิ์
3. ศาสตราจารย์คลินิก นพ. อำนาจ กุศลนันท์
4. ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ
5. รองศาสตราจารย์ ดร. เนาวรัตน์ พลายน้อย

ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
แพทยสภา
คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

6. รองศาสตราจารย์ ดร. ลือชัย ศรีเงินยวง คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
7. รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ ไกรสุรพงศ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
8. รองศาสตราจารย์ ดร. นฤนันท์ สุริยมณี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ชาย โพธิ์สีตา สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
10. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวดี สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
11. รองศาสตราจารย์ ดร. โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
12. รองศาสตราจารย์ ดร. สนธิ เตชานันท์ ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
13. รองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
14. รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
15. รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ คณะโต คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
16. รองศาสตราจารย์ ดร. ประภาพรพรณ อุ่่นอบ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
17. รองศาสตราจารย์ ดร. พิมพวัลย์ บุญมงคล คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
18. รองศาสตราจารย์จิราพร จักรไพวงศ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
19. รองศาสตราจารย์พรธรรณีภา บุรพาชีพ ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
20. รองศาสตราจารย์ชัชณะ รุ่งปัจฉิม รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
21. รองศาสตราจารย์วุฒิชัย มูลศิลป์ ข้าราชการบำนาญ นักวิชาการอิสระ
22. รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ท.นพ.เอนก ยมจินดา รองอธิการบดีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา วงศ์ศรีศรีเดือน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
25. นาวาอากาศโทหญิง ดร. ภัทราภรณ์ ภัทรโยธิน วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ
26. พล.ท. ดร. วีระ วงศ์สรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพบกไทย
27. อาจารย์ ดร. พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
28. อาจารย์ ดร.ประทีป ฉัตรสุภาวงศ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
29. ดร.เพชรมณี วิริยะสืบพงศ์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์
30. ดร.รุ่งรังษี วิบูลชัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์

ฝ่ายจัดการ

1. นางกนกรัตน์ ธีป

ฝ่ายจัดทำรูปเล่มวารสาร

1. นางกฤษฎี เสนาเก่า

ฝ่ายการเงิน

1. นางสาวสุภาภรณ์ คำศิริ
2. นางสาวอุดมศรี วัฒนสีบแถว

ฝ่ายการตลาด

1. นายเรือง เครือมิ่งมงคล

คณะกรรมการวิชาการสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

๑. คณบดี	ที่ปรึกษา
๒. รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวิชาการ	ที่ปรึกษา
๓. รองคณบดีฝ่ายบริหารและพัฒนาระบบ	ที่ปรึกษา
๔. รองคณบดีฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์	ที่ปรึกษา
๕. รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาและพัฒนาคุณภาพ	ที่ปรึกษา
๖. รองคณบดีฝ่ายสารสนเทศและการจัดการความรู้	ที่ปรึกษา
๗. รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์การ	ที่ปรึกษา
๘. หัวหน้าภาควิชาสังคมศาสตร์	ที่ปรึกษา
๙. หัวหน้าภาควิชามนุษยศาสตร์	ที่ปรึกษา
๑๐. หัวหน้าภาควิชาศึกษาศาสตร์	ที่ปรึกษา
๑๑. หัวหน้าภาควิชาสังคมและสุขภาพ	ที่ปรึกษา
๑๒. หัวหน้าศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุขฯ	ที่ปรึกษา
๑๓. หัวหน้าศูนย์กฎหมายการแพทย์ฯ	ที่ปรึกษา
๑๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล	ประธานคณะกรรมการ
๑๕. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภวีย์ พลายน้อย	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์ ดร.มัลลิกา มัติโก	กรรมการ
๑๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ สิงห์สุริยา	กรรมการ
๑๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงเทียน อยู่เถา	กรรมการ
๑๙. อาจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	กรรมการ
๒๐. นางสาวสุภาภรณ์ คำศิริ	กรรมการ
๒๑. นางสาวอุดมศรี วัฒนสืบแถว	กรรมการ
๒๒. นางกฤษณี เสนาเก่า	กรรมการ
๒๓. นายเรือง เครือมิ่งมงคล	กรรมการ
๒๔. นางกนกรัตน์ ธีป	กรรมการและเลขานุการ

ระเบียบการเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสหศาสตร์

1. เป็นบทความทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน
2. ความยาวไม่เกิน 12 หน้า เขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟเวิร์ด (Microsoft Word) บนกระดาษขนาด A4 ระยะขอบตามที่โปรแกรมกำหนดโดยปริยาย (default) ใช้ตัวอักษร Cordia UPC ขนาด 16 pt เว้นช่วง 1 บรรทัด (single-spacing)
3. ต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบบทความแต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกิน 1 หน้า และต้องมีชื่อนามสกุลผู้แต่ง พร้อมด้วยตำแหน่งวิชาการ
4. ในบทคัดย่อ ที่ชื่อนามสกุลผู้เขียนทุกคน ใช้เครื่องหมายลำดับเลข (1, 2, 3,..) ทำเชิงอรรถท้ายหน้า (footnote) เพื่อระบุตำแหน่งและหน่วยงาน
5. ในบทความ ที่ชื่อนามสกุลผู้เขียนทุกคน ใช้เครื่องหมายลำดับเลขทำเชิงอรรถท้ายเรื่อง (endnote) เพื่อระบุตำแหน่งและหน่วยงาน
6. ถ้ามีกิตติกรรมประกาศ (acknowledgment) (เช่น แหล่งทุน) ให้เขียนไว้ท้ายบทความ ก่อนที่จะขึ้นในส่วนบรรณานุกรม
7. การระบุแหล่งอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ใช้วิธีการอ้างแทรกตามระบบ APA
8. การเขียนบรรณานุกรมใช้ระบบ APA (สามารถดาวน์โหลดตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรมได้ใน <http://www.sh.mahidol.ac.th>)
9. ถ้ามีเชิงอรรถอธิบายเนื้อหาในเนื้อเรื่อง ให้ใช้ระบบเชิงอรรถท้ายเรื่อง (endnote) โดยทำเชิงอรรถด้วยเครื่องหมายลำดับเลข (1, 2, 3,..)
10. ส่งต้นฉบับพิมพ์ 1 ชุดและแผ่นบันทึกข้อมูลที่มีไฟล์บทความพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟเวิร์ด (PC Format)
11. กองบรรณาธิการสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ส่งคืนต้นฉบับพิมพ์และแผ่นบันทึกข้อมูล ต้นฉบับจะต้องผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้กองบรรณาธิการอาจขอให้ผู้เขียนปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและ/หรือรูปแบบบทความก่อนการตีพิมพ์
12. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารสหศาสตร์เป็นอนินันต์นาการ 3 เล่ม
13. ส่งต้นฉบับที่: กองบรรณาธิการวารสารสหศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
14. ผู้เขียนบทความจะได้รับการติดต่อกลับเพื่อการแจ้งเนื้อหาการปรับปรุงบทความ หรือ เพื่อแจ้งผลการประเมินภายในเวลา 1-2 เดือน

รายละเอียดการสั่งซื้อ/สมัครสมาชิกวารสารสหศาสตร์

หน่วยงานที่มีความประสงค์ต้องการสั่งซื้อ / สมัครสมาชิกวารสารสหศาสตร์
โปรดแจ้งความจำนงค์ หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

คุณอุดมศรี วัฒนส์สืบแถว

สำนักงานคณบดี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทร. 0-2800-2840-70 ต่อ 1118

E-mail: shuwt@mahidol.ac.th

ขั้นตอนการสั่งซื้อ/สมัครสมาชิก

1. กรอกรายละเอียดในแบบฟอร์มสมัครสมาชิก
2. โอนเงินผ่านบัญชี กระแสรายวัน
ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขามหาวิทยาลัยมหิดล
ชื่อบัญชี คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
บัญชีเลขที่ 333-3-00016-7
3. แฟกซ์แบบฟอร์ม + Pay in มาที่ 0-2800-2879

หมายเหตุ กรณีโอนเงินต่างจังหวัดต้องชำระค่าธรรมเนียมการโอนด้วย

แบบฟอร์มใบสั่งซื้อ / สมัครสมาชิกวารสารสหศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ปีละ 2 ฉบับ)

☐ สั่งซื้อวารสารปีที่.....เล่มที่.....จำนวน.....เล่ม
ราคาเล่มละ 250บาท รวมค่าจัดส่งภายในประเทศฟรี

☐ สมัครสมาชิกปีละ 500 บาท ค่าจัดส่งฟรี
สมัครสมาชิกวารสารปีที่.....

วิธีการชำระเงิน ☐ เงินสด ☐ โอนเงินเข้าบัญชี รวมทั้งสิ้น.....บาท

วิธีการส่งวารสาร - ส่งหลังจากชำระเงินเรียบร้อยแล้วภายใน 7 วัน
- สมาชิกกำหนดส่งปีละ 2 ฉบับตามกำหนดการออกวารสาร

ชื่อ-ที่อยู่ (ผู้ประสานงาน).....

.....

.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

มือถือ Email

ชื่อ-ที่อยู่ (ในการออกใบเสร็จรับเงิน).....

.....

.....

ชื่อ-ที่อยู่ (ในการจัดส่งวารสาร).....

.....

.....

วารสารสหศาสตร์

Interdisciplinary Studies Journal

ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563)
Vol. 20 No. 1 (January - June 2020)

ISSN 1513-8429

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
25/25 ถ.พุทธมณฑลสาย4 ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์: 0-2800-2840-70 ต่อ 1118
โทรสาร: 0-2441-9738
เว็บไซต์: www.sh.mahidol.ac.th

ISSN 1513-8429

9 771513 842425